

Jonas Lie

Gaa paa!

bokselskap.no
Oslo 2025

bokselskap.no, Oslo 2025

Jonas Lie: *Gaa paa!*

Teksten er hentet fra Universitetet i Oslo/dokpro.uio.no.

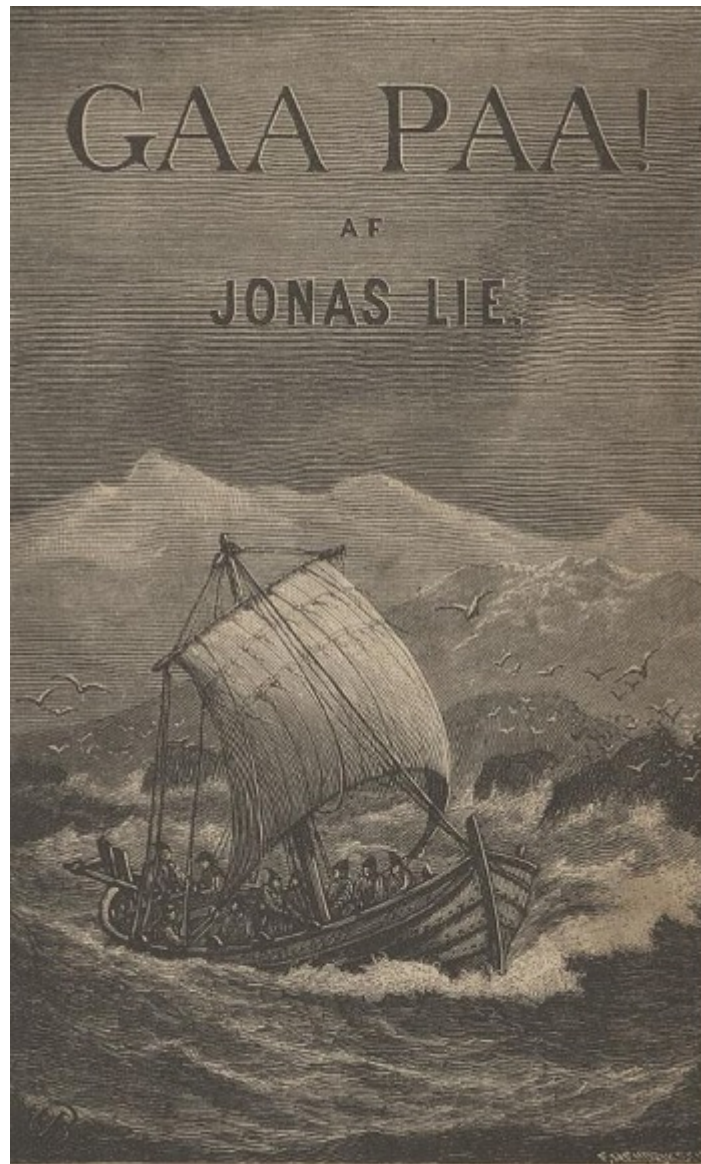
Dokpros tekst er basert på *Samlede Digterverker*, standardutg. i 10 bind, Kristiania, Gyldendal, 1920–1921.

ISBN: 978-82-8319-822-5 (bokselskap.no),

978-82-8319-823-2 (epub), 978-82-8319-824-9 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

---

Omslag, 1. utgave 1882, med illustrasjon av xylograf Frederik Hendriksen.

I. Gamle Jan Juhl i Aafjorden. – Sildekongen. Bygdekongen

Rygtet gik indover Fjordene, at en underlig Fisk var fanget. Den var saa og saa beskaffen, nogle sagde ni, nogle atten Alen lang, nogle endnu længere. Den var taget i Fjæren paa Udsiden af Karmøen, var oventil blinkende blaa, violet og purpur-rød ligesom en funklende Regnbue, under skinnende hvid som Sølv, og den havde et Mærke som en ildfarvet Krone paa Hovedet.

Man mente, det var Sildekongen, og at det betød ustyrtelig rigt Fiske.

Store og smaa samlede Folket sig, hvergang der kom en Baad udenfra, henover de isede, halvbare, blæsende Hauger, hvor de bedst kunde se ud i Fjorden, i Topluer og Skjortærmær, i Skjørt og Særkeliv, slig som hver just kom fra Arbeidet. Det saa ud med Forsamlinger som paa Helgedags Eftermiddager paa det nær, at ingen nu tænkte paa Dragten ligeoverfor Naboer og Grændfolk. Der gissedes og mentes og spaaedes og dømtes og formodedes ...

Der var med de stigende Rygter begyndt at komme som en Ild i Blodet ... lidt af en Guldfeber, hvorunder Fantasierne hidsedes og sattes i vild Gang.

Efter to, tre nedslaaende Uaar i Sildefisket var Spørgsmaalet igjen om at sætte ind paa det og vove den af deres smaa Jordlapper surt fortjente Skilling.

[312] Husmændene vilde komme til at sælge eller pantsætte sin Ko og halve Mandslod for Sjøklæder og Nistemad, Leilændingen og Bonden til at sælge Hesten, gjøre Obligation og udtømme sine sidste Resourcer til Baad og Folkeudstyr, til Garn og Notehyre, – alle til at prøve Krediten hos Landhandleren til det yderste ...

Nogle stod fortænkte, andre snakkede ivrigt løst hen; men at de eventyrlige Forventninger var begyndt at gjære, hørtes allerede paa Yttringer baade her og der:

«Det var nok ikke for ingenting, at alle «Perlebaandene» laa og rak i Fjorden før Mikkelsmesse, – som bare blanke, røde Sildeøine, Rad i Rad; det varslede Notestæng!»

«At der vilde komme noget efter Sildekongen, kunde nok nogen og hver skjønne! Du skal se ud, naar Gammelhunden gjøer» ...

Der blev mere og mere som en Elektricitet, en Svindel, i Luften!

Jo længere Rygtet gik ind igjennem Fjordene, desto underligere blev det i Folkemunde, saa underlig tilslut, at, da det bøiede om Odder og Næs og opigjennem de trange Sildefjorde, var det blevet til et «Ildstegn set paa Himlen», – «en Fisk med et stort Ris efter sig».

Det var først inde ved Hammernæs, at Sildekongen helt døde og forvandlede til noget i Luften, – ligesom det overhovedet var der, at alle stærke Rygter udenfra blev stille og dovnede af; thi gamle Jan Juhl vilde nu engang ikke vide af, at Landfolket skulde drive Sjøbrug og «fare Nar mangfoldige Mile udover for at sætte til paa vilde Havet».

Og naar den gamle paa Hammernæsset rystede paa Hovedet af noget, saa troede ingen, som vilde holdes for sindig, det i den Bygd.

Det var overhovedet noget af det sidste, Jan Rejersen Juhl gjorde i dette Liv, at han fik stilnet af dette «forvildende Rygte» og sin Bygd bevaret fra den Ulykke; thi ikke otte Dage efter døde han af et Hjerteslag, netop som han sad og røg sin Pibe nede paa Bænken ved Hammernæsforuen.

[313] Fra Hammernæsset skar den Bygd, som kaldes Aafjorden, sig afsides og forgiemt østover ind imod Høifjeldet, først som et Stykke trang Fjordarm, men oppe i Annekserne omrandet af skavlede Blaafjelde.

Her fandtes ikke blot gamle Sagn og Slaatter og Ølboller med Indskrifter og gamle mærkelige Stabure med Snitværk, men ogsaa et helt indestængt, gammelmodigt Folkefærd med forvoksede store Træk og udprægede Forstandsansigter, – stadig i hinanden indgiftede Slægter! En Frenolog vilde hos Kvinderne have fundet et «Søk» eller Indsænkning i Forhovedet, lig indsunkne Tagaase efter lange Tidens Tryk.

Oppe i Fjeldbækkene gik Ørreten forældet og storho'det – Hovederne saa svære som en Trediedel af Kroppen og med Moseknuder paa –, fordi Ungdommen aldrig fiskede, og Arten manglede Fornyse.

I de trange Revner og Afkroge af Sæterlider, der alle led af formegen Skygge og forlidet Sol, gik Kjørene kummerlige og smaa med skarpe Hofteben, – Produktet af

hundreaarig Sultefodring og luftløse Fjøs. Saagodtsom hver tredie Ko var en- eller stubhornet, – Racens Alder gjorde dem hornskjøre. Folket mente, det kom af, at de stangedes om Beitet med de underjordiskes Kjør.

Her skræmte Budeierne hverandre paa lyse Sommerdagen med, at Børn pludselig forsvandt under Dørhellen med «Tussen», eller fortalte om, hvordan det havde let og fniset ad dem fra Skogholterne, og hviskede ængstelige om Staal og Vigsæl mod Troldskaben.

Endogsaa Hestene saa graa og lange og gamle ad i Hovedet; de drog sig hjulbenede frem foran Kjærrer, der gik paa knarrende, svære Træhjul, hvori Akserne sad faste og dreiede sig rundt med – ligesom paa Abrahams Tid! Ja, lige til Griseslaget syntes alt her at have lidt af Indgifte, – langbenede, langtrynede, magre og forfølgelsessyge, som de fo'r lig pilsnare Hurtigløbere omkring mellem Husene. De syntes egnede til direkte at levere de jærnhaarde, spegede, harske, ^[314]ti–tyve Aar gamle Skinker, der hang som Klenodier paa Staburene.

I denne Bygd var Primstaven endnu intet overvundet Kalenderstadium. Man inddelte i al Ro fremdeles Aarets Gjærning efter den, baade «Haaballen» og «Vinterdag», og mange lagde Samvittighedsfuldt Baadene op nede i Fjordfjæren ved «Helgemesseleite» første November, «da Sjøfarten skulde ophøre».

Den nedre Ende af Dalen skulde egentlig, som mange af dens Brødre paa de Kanter, have endt med et stængende Ferskvand; thi en saadan Bygd har Trang til en Laas. I dets Sted havde den faaet sig tildelt en liden trang Fjordarm, der fortsatte sig ud i den store Fjord og endte i det vide Verdenshav – langt, langt udenfor Bygdens Idékreds.

Men en saadan Bygd har, som sagt, en mægtig Trang til en Laas.

Og just som en saadan gavnlige Slaa og Prop for Enden af den sad gamle Jan Rejersen Juhl paa Hammernæsset – ligesom hans Far og hans Far igjen før ham, – indtil han nu i Høst var gaaet bort.

Der gik et Suk, dumpt som indeni et hult Tøndespunds, opefter Dalen: –

«Javist var det et Tab, – han Far Juhl ja!»

Han var af Juhlernes vidtløftige Slægt, – ikke den Gren med de to u-er og Sjøhelten i; men den, som skriver sig med «h». En af Familien, en Sjømand, der havde tjent sig rig i Holland og nede paa Batavia, havde for halvandet hundrede Aar siden eller

mere lagt sig til mange Gaarde i Aafjorden, – et helt Gods. Og det var mærkeligt, hvormange lange, stærke, magre Juhlefigurer med skarpe, rette Ansigter og lyst Haar og tilsvarende høie, smukke, lyshaarede Kvindfolk der var at se mellem Bygdens ellers mørke og undersætsige Befolkning.

Siden havde Familien levet paa at formere sig og dele og spinde sig fast her inde i Krogene, indtil den tilslut var forsvundet nede i den navnløse Almue igjen eller, – som de Juhler, der nu mindst siden forrige ^[315] Aarhundrede havde holdt sig paa Hammernæs, gaaet op i menneskeligt Stargræs og Stivsind.

Han Far Juhl ja! – – Der stod den lange, graa, enetages, midt over Tagryggen af Alder indsjunkne Bjelkebygning igjen med de smaa forsømte Blyruder i de yderste Vinduer over Kaalhaven og de indsatte nye, lidt større, hvidkittede paa begge Sider af Gangdøren.

Henover den grønne Fladmark sled enkelte seige tynde Bjerkestammer sine Løvdusker i Vinden!

Men ellers var der kun kroget Vegetation, kroget Older og Bjerk paa begge Sider opefter Bækkene i Fjeldet, krogede Bjerkelunde, der ligesom sad paa Hug bort over de vindhaarde Hauger. En Strækning nedenfor Husene, der engang var emnet til en herremæssig stor Frugthave, stod nu med krogede sure Træer, smaa Ribs, daarlige Stikkelsbær og Levninger af Lysthuse, overgroede med Humle og Nelder, hvor Hønsene kaglede og værpede.

Paa Haugen stod en svær, knudret Kubbefuru og strakte sine vredne Arme og Grene imod Vinden med en gammel Rundbænk om Foden ... Der sad han Far Juhl timevis og røg Tobak og flyttede sig og saa efter Bygdens Baade, som roede og seilede ud til Landhandleren ved Næset tvertover og derpaa med forrettet Ærinde indover igjen.

Og Folket vidste, at han sad der og kjendte dem, hver og en, og passede paa og altid fik vide, hvordan det stod med Regnskabet derover.

Der gik nok ikke meget for sig i Bygden uden Far Juhls Raad og Lov!

Deroppe stod Bygningen som før; men Manden, Bygdens Laas, var borte. Og Bygden roede forbi og undrede sig og ventede paa, hvad der nu skulde ske.

Begravelsen var holdt med stor Ære, – et Gravøl, som spurgtes vidt om i Fjorden som altid, naar der var Gravøl over en Juhl! Bagefter var der blevet saa stille ... og

at Hammernæs ikke mere skulde eies af gamle Jan Rejersen Juhl men af unge Rejer Jansen [316] Juhl, det var derom Tankerne dreiede sig baade paa Gaarden og nede i Bygden ...

Man var alt helt indunder Jul. Veiret derude havde med ét fra Østenkulde og Frost vendt sig til sydvest med Tøveir, saa mildt, at det dryppede fra Tagene, og man satte Træballier under Renderne for at samle Regnvandet til Vasken og Ludefisken.

Den gamle Gaard fik den egne vastrukne Tøveirskulør i Bjelkeværket med svulne Vindueskarme. Hist og her stod Bjerkelundene med sine krogede, hvide, vredne Stammer i den kramme Sne med Grene saa sorte og triste som Sopelimer eller Skolemesterens Ris.

Budeien, gamle Jørun fra Opbygden, kaldte dette Veiromslag før Jul for «Lefsetøiren».

Og Lefser kjevledes og bagtes der nu i Bryggerhuset af Husmandskjærringen nede fra Vigepladsen med stor Flid; Lys var støbt, Julefisken fisket og Juleøllet, om end kanske lidt mindre stærkt end vanligt, som Enkeøl rettelig bør være, baade brygget og havt paa Tønden.

Derinde i Stuen sad Enken og nøstede af Garnvinden henne ved Kakkelovnen, af hvis røde, sprukne Mund det begyndte at lyse og spille i Skumringen.

Det var en statelig Skikkelse, der viste, at hun havde Blod af de stærke, urolige Ramstadfolk øverst oppe i Dalen – et Ansigt, stort i Trækkene som af Træ, med et Tørklæde om det graa Hoved; hun var en Tremening, han af Slægtsinstinkt havde giftet sig med.

Det store, halvmørke, lave Værelse med de af Væggen krummede Langbjelker under Loftet havde en Skindsofa med et lidet Speil over, et Slaguhr i en Trækasse henne i det ene Hjørne, hvor Tobakspiberne hang med de efterladte forbidte Mundstykker, og en brun Skjenk med malede roser af Bygdens Sort i det andet. Mellem Vinduerne stod det nedslaaede brune Klaffebord med System og Søm paa, medens simple Grantræs Stole, og deriblandt nogle høiryggede med Skindbetræk, var stillet i Soldaterrækker rundt om Væggene, ladende hele det umalede Gulv med de brede, kvistede Planker at Fjeldfuruen og de lange, sand[317] fyldte, mørke Sprækker frit som en Ekserserplads. Fra Væggen saa nogle udblegede arvede Skilderier ned paa den, – et af Fluor sortprikket, gulnet Kobberstik af et Krigsskib,

hvorunder stod «Generalgouvernør Swardecroon, Batavia 1720», – samt et af Carl Johan ved Dennewitz.

Den store Kvindeskikkelse, som nøstede henne ved Ovnens, sad sammensunken i Ryggen lig en af de tunge Arbeidsheste, der et Pust hviler den ene Side og det ene Ben for Læsset i Bakken.

Hun sukkede af og til, og det svarede henne ved Vinduet, hvor den seks syv og tyveaarige Datter, lang og smal som et Straa, sad med Hovedet indkilet i Vindueskarmen og syede ved den sidste Lysning af Dagen.

De vekslede ikke et Ord, medens Garnvinden tog i med fornyet Hast; – de to Fruentimmer sad blot og ventede ligesom hele Bygden paa, at noget skulde ske.

De maatte vel snart høre fra Sorenskriveren om Boet; det skulde komme før Jul ... De havde sine Tvil hver for sig. Det var to forstandig anlagte Naturer, som kun ikke havde vovet at tænke, saalænge deres Husbond og Far levede og tænkte for dem, og nu sad de fremdeles og taug for hinanden. Men de kunde ikke længere værge sig for at tænke.

Post fo'r kun engang om Ugen indigjennem Fjorden paa denne Aarsens Tid, og dette var sidste Postdag før Jul ...

Gamle Jan Juhl hentede rigtignok aldrig Posten før et Par Dage efter, naar de med det samme havde Bud til Landhandleren; men de to Fruentimmer var ikke saa taalmodige, som de var sat der paa egen Haand. De tællede Timerne.

Slaguhret henne fra Krogen derinde drog sig med en forberedende Lyd og slog halv tre.

Hvad var det?

Den Uro, Løben og Raaben nede mellem Husene sagde tydelig nok, at der maatte være noget paafærde. Skomager Jo keg ud af Baarstuen med Sylen i Munden og Brættet ved Laaret. Gamle Jørn Budeie kom ^[318] frem i Fjøsdoeren; et Par Jenter i røde, lappede Livstykker gløttede ud af Bislaget ved Kjøkkenet, og ud fra et sodet Brædeskjul, hvorfra der havde lydt Hammerklinken, kom en sytten–attenaarig lang, sværlemmet, lyshaaret Gut ud i Skjorteærmerne og saa sig om. Han var kullet i Ansigtet og opover de nøgne Arme af et Geværløb, som han holdt paa at reparere og bore med Olje.

At det var Husets Søn, var noksom kjendeligt paa det skarpe, retskaarne Familieansigt under den uredige Lug og en Næse, der saa ud i Verden med et vist født Overmod. Den syntes, ligesom selve Hammernæsset, at være en Udspringenhed, som Folk ikke saa let kom forbi, uden at maatte give Besked; der var noget vist naturbaaret, høit opsadlet, spørgende ved den, ligesom ved hele Fysiognomiet.

Postbaaden var netop nu blevet synlig over Træerne nede paa Odden. Det var en Sekstring med tre Mand, der roede, saa de laa langflade henefter Tofterne, medens Stevnen formelig grov sig gjennem Skummet. I Forenden stod opreist en Stang med en Klud eller et Stykke Lærred ligesom en Vimpel. Kursen laa skraas over til Postaabneriet ...

«Syner! ... Sildesyner!» – brølede Skomageren; han kastede pludselig Brættet og sprang udenfor i Uldtrøien og Fangskindet. «Saa tidligt før Jul ... Naa, nu faar nogen og hver ude i Fjorden Fart paa sig ... Nu faar Nedrevaagen greie Nøterne og Garnene sine, før han tænker ... Ja nu faar nok Budeierne derude være med og bøde Garn og binde paa alt det, de kan, Jørn! ... slippe Buskaper i Fjæren.»

Og saadan havde Baaden med den mærkelige Stang i Forskotten nu i de sidste to og et halvt Døgn vakt Røre og Liv paa alle Steder indover Fjorden.

Paa Gaarde og Pladse kom Folk ud af Husene og stod og keg med Haanden over Øinene efter den ...

Der var ingen Tvil ... «Syner ... Sildesyner!»

Og Beskeden kom slig, som Postbaaden førte den, ^[319] det vil sige, Rygter og sandt om hinanden og alt sat i Stil og udstyret af de eksalterede Fantasier:

«Syv otte Mil ude i Havet nordvest af Udsire havde en Jægteskipper set Søn aldeles grøn og faret over det ene Sildebjerg efter det andet; de stod – hele og halve Fjerdinger lange – udenfor hverandre i Sjøen som Sølvvægge! ... En Brig fra Stavanger havde om Natten faaet en Bræksjø over sig og dermed Storbaaden og Kahytten fuld af fed, sleip, stor Sild! ... Om Kvældene var der fuld «Silde-Røde» ude ved Havkanten, – hele Himlen at se til som en Brand» ...

Udstødt i korte Tilraab fra Postbaaden tændte det, Sætning for Sætning, som Ild ind gjennem Bygderne.

Rosdrenge, som kjørte Tømmer oppe i Hammernæsmarken, havde set det usædvanlige og drev paa «Blæssen» for at naa tilgaards. Hjulbenet, lav med korte Forben, af Bygdens ægte Race, svømmede eller gled den sig frem paa Bugen halvt som en Aal over Tuer og Buskeholt i den uveisomme Skogsmark med Tømmerstokken efter sig, medens den spændte i med de uformelig svære Bagben.

I den haale Hammernæsbrækken stod et Basketag, da den var sløvskod; og, da Rosdrenge kom ind paa Gaarden med den kjørt skumsved, var Færingen alt gjort flot i Sjøen, og Jenterne stod nede i Isveien med Søndagstrøien til ham, for at han straks kunde ro over til Postaabneriet efter Posten til Madamen.

Lidt efter saa de to Kvinder inde fra Stuevinduerne Baaden skyde ud af Viggen med to Aarer, der bøiede sig som Siljukviste.

Det var ikke Silden og Sildesyner, de tænkte paa; det var Brevet, hvoraf deres Velfærd ahang ...

Dette skulde i Virkeligheden ogsaa blive en Afgjørelsens Dag paa Hammernæsset!

– Gaves der nogen Eiendom, der kunde opstilles som en Mønstergaard – for den overleverede Vanskjøtsel og for alt det, som heder Vanstel i Jordbruget derinde i Fjordene, saa var det vistnok gamle Jan Juhls. Der laa Gjødselen ved Stald og Fjøs aaben for ^[320]Luften i Solstegen og al Slags Veir Aaret rundt. Efter det samme naturlige System bredtes den klattevis udover Marken, idet man overlod Resten til Vorherres Regn og Overrislingen af de Bække, som fra Fjeldet forsvandt nede i Engen og gjorde den sid og sumpig nedover.

«Luft og Lys i Fjøsene.» ... «Rent? – Tilslut skal vel Svinene ogsaa have Vask!» – brummede Jan Juhl.

Mange sultefodrede Kjør og mange ditto Husmænd var i hans Øine ensbetydende med en glup Velstandsgaard. At Mad ogsaa skulde være Penge, og at Husmændene aad ham op, hvor slet de saa fødtes, var Ting, han blot rystede paa Hovedet af; thi, – «var det saa, maatte Gaarden alt være opspist i hans Farfars Tid.»

Og, hvorfor den ikke var det, var heller ikke saa let at indse, medmindre det skulde være dækket ved de stadige Laan eller Frasalg af Underbrugene, som skaffede gamle Lensmand Haarstad saa mangen klækkelig Profit. Kjøbmandsvarerne fra Bergen og hos Landhandleren i Hammervigen dækkedes ogsaa ved stødvisse Opgjør gjennem Lensmand Haarstad.

I de Par sidste Aar havde Jan Juhl imidlertid oplevet Ærgrelser, idet hans Kjøbmand i Bergen ikke længere vilde lade sit Sikkerhedsbrev vige Prioritet for et nyt nødvendigt Laan.

Det var midt under disse Forhandlinger, at gamle Jan Juhl døde. Og det var dette Tryk, der som en dunkel knugende Angst hvilte over dem, som sad igjen efter ham.

Det Brev, hvormed Rosdrenge den Dag kom tilbage fra Postaabneriet, blev læst af Moder og Datter for tillaaset Kammer. Det var stille og halvmørkt, der de sad hver paa sin Seng i Soveværelset, – de havde efter Dødsfaldet flyttet sammen.

Det var, som Sorgen nu først viste dem sit virkelige Ansigt. Boet havde betydelig Underbalance. Hammernæsset vilde paa Vaarsiden komme til Auktion og de selv til at maatte fratæde Gaarden til næste Høst. [321] En af de betydeligste Kreditorer var deres Nabo, Lensmanden paa Haarstad.

Otilie gik nedenunder med det forgrædte Ansigt og de betændte Øine, som Tjenestefolkene ikke maatte se, for at hente Rejer op.

Siden sad de alle tre oppe paa Kammeret langt udover Aftenen, indtil Lysepraasen pludselig sluknede ned i Stagen, og Rejer listede sig ind i sit eget Soveværelse, hvor han med Voldsomhed overlod sig til hele den Sorg, han før ikke fuldt havde turdet vise.

Det høieste, han havde vidst i denne Verden, var Hammernæsset, det fødte Odelsgods! Det var paa det, hans Selvfølelse havde samlet sig. Det var som Odelsmanden til det, han var bleven behandlet og smigret, saa langt tilbage som han blot kunde huske, baade af Bygdens og Gaardens Folk. Det var som «Juhlegutten», Prinsen og Tronarvingen til Hammernæsset, han var bleven opdraget og feteret baade blandt jevnaldrende, og hvor han ellers kom i Bryllupper og andensteds.

Og nu var der ikke saa meget som en Spik af det hele igjen, – ikke en Flis af hele Gaarden var hans! Furuen og Bygningerne, Husmændene og Kjørene, Nøstene og Faarene – hver enkelt Ting, hvorpaa der for hans inderste Syn altid havde staaet indbrændt Rejer Jansen Juhl, – alt det havde han nu blot at liste sig forbi og fra som en uvedkommende ...

Et Par Somre havde han været i Skole hos Kapellanen sammen med Præstens Børn, og denne havde erklæret, at Rejer havde et Nemme saa ualmindelig godt, at han vist burde sendes i Skole i Bergen og studere.

Men Rejer vilde ikke! Og deri gav Faderen ham Ret, som han overhovedet altid fik sin Villie, – af Faderen brummende, af Moderen til det yderste forkjælet. Derimod fandt den gamle ud, at det maatte være en god Plan at faa Sønnen paa Kontoret hos sin Nabo, Lensmand Haarstad, saa han kunde blive selvskrevet til Ombudet efter ham og engang sidde som Lensmand paa Hammernæsset. Men Rejer vilde heller ikke det! Og [322] saa var der i de sidste Par Aar opkommet et vanskeligt Forhold mellem dem. Faderen talte aldrig til ham om det; men han var bestemt paa at bringe sit ferm, og Rejer var med al Slægtens Stivsind ligesaa bestemt paa det modsatte.

Nu saa det alligevel ud, som han maatte gaa den Vei, han ikke vilde, – som han hadede. Istedetfor Odelsmand til Hammernæsset ride Kontorbukken paa Haarstad!

Skinnet kunde holdes oppe udover til Auktionen; men saa var Hammernæsset for ham og hans som sunket i Fjorden. – «Gid han bare havde sunket med, – bort fra al Skammen» ...

– Sydvesten brummede og peb i Skorstensmuren, rev i den gamle gisne Bygning, saa den gav sig, skyllede, vaskede og slog med tungt Regnslud mod Ruderne, – tog saa igjen i med nyt Hvin og Tvin.

Den stakkels Gut laa og tænkte og grublede, indtil han sov ind. Og ind i Drømmen skinnede lidt efter lidt tydeligere, mere farverig og glansfuld, rød, blaa og sølvblank, med Skjæl som bare Otteskillinger, en underlig Fisk. Den var straalende som en stor Sølvkveite og smaasvømmede frem og tilbage i Hammernæsvisen; tilsidst stod den ret mod Nøstet og keg ind paa de smaa Garnvaadene, som hang derinde ...

Rejer sov længe udover Morgen. Men da han vaagnede, havde hans Ansigt et eget Udtryk. Det var den Juhlske Maade at sætte Munden i Positur paa, – lidt knebent og presset, saa Hagen yderligere hjalp til, at det retskaarne Ansigt saa ud som en skarp Forstevn.

Han var en Stund oppe paa Loftet og besaa og valgte ud blandt en Hob Skindklæder. Derpaa nede i Baarstuen, hvor Skomager Jo i Anledning af alle Silderygterne snakkede og syede i fuldt Julepres med Begkoppen med Svinebusten i ved Siden af sig i Vinduesmuren.

«Kan Du gjøre et Par Sjøstøvler ud af de store Fars, Skomager! – disse her?»

Lidt efter formørkede hans lange Skikkelse Døren ^[323] til Staburet, hvor hans Mor stod og udleverede af det middede Mel, Smør og Sild til Kjøkkenjenten. Han sagde intet, medens hun øste op af Melkisten; gik blot om og smaaplystrede og keg i de forskellige Tønder og Kister og tællede Spegebogerne op under Loftet.

Da Jenten var borte, udbrød han:

«Kagemel har Du ialfald nok af! ... og Poteter ... og Fladbrød ... og Spegekjød ... men Gryn og Flesk, – det er skammeligt, hvor de har lænset Dig for alle Skinkerne, Mor!»

«Du kan have Ret, Gutten min!» – hun vedblev at øse op Mel til en yderligere Portion.

Nu undersøgte han Saltkjødtønden ...

«Det er svært, hvor det er sunket i Ballien, Mor! De har rent ædt Dig op ... Og nu det kunde trænges saa vel.»

Hans Mor taalte næsten ikke at høre de Ord. Hun havde hele Tiden set lidt forundret paa hans Adfærd; hendes store Skikkelse reiste sig og satte sig overgivet hen paa Kanten af Melkisten:

«Ja, Du har kun altfor megen Ret, Rejer ... Jeg har aldrig set dette Stabur anderledes end fuldt; men nu blir her andre Tider for os.» Hun sukede, saa Staburet kunde briste.

«Aa, bryd Dig ikke om det, Mor! Der skal endnu staa en Dyst om Hammernæsset, før den gamle Kjæltring over paa Haarstad faar Tag i Gaarden; lad saa Staburet snaues lige til de fire bare Væggene! Jeg gaar ud paa Sildefisket med den store Husbaaden og kanske Sekstringen med. Vi faar ruste Folkene ud. Not kan jeg faa mot Penge eller Part; de hundrede Daler efter Faster skal faa danse!»

Madam Juhl saa aldeles forbløffet paa Sønnen. Det trægtige, store, magre Ansigt med Knyttetørklædet over Kappen behøvede Tid for at fatte, og hun greb et Øieblik bagom sig med den tunge Arm ligesom for at støtte sig paa Kisten, der hun sad.

Endelig, skjønt langsomt, gik Meningen af hans Tale op for hende, og langsomt, med et vist forundret Blik ^[324] paa ham, rystede hun paa Hovedet, forundret over, at en saadan sværmerisk Idé havde kunnet opkomme hos en Juhl.

Uden at ville inklade sig paa den Slags løsslupne Planer stønnede hun paany, – hendes Suk mindede om en gammel Træbygning, som gav sig:

«Gutten min, Du er ung ... saa ung!»

«Jeg! – jeg er høiere end Far, og jeg vil se paa den, som rør mig rundt! – her paa Gaarden da ... Du mener kanske Anders Rosdrenge?»

«Jeg mener, Du er et smalt Rør endnu, Gutten min!»

«– men seig, Mor, – seig som en Bjerkevidie.»

«Rejer, Rejer, din Far ser herved! Hvad mener Du, han nu vilde sagt?»

«– at det var forfærdelig dumt, at han al sin Levetid lod Baadene staa og raadne op i Nøstet.»

... «Og folk i Bygden? – naar de ser Dig, hans eneste Søn, gaa hen og bryde Skikken. Du véd ikke, hvad Du selv siger, Rejer! Du, en ung, uerfaren, Indfjordingut, – tilhavs paa Vinters Tid ... i saadant Veir! –»

Og Vinden rev netop i Stabursdøren med et helt Slask af Regnslud som for at illustrere hendes Tale.

«Jeg véd bare, at Hammernæsset ellers gaar fra os.»

«Du kommer da ikke saa rent paa bare Bakken for det, Rejer.»

«Du vil have mig op paa Kontorbukken hos Lensmanden!»

«At blive Lensmand i Aafjorden engang efter Haarstaden er nok værdt at bukke sig for.»

«Bukke mig? – Nei, ikke før Ryggen gaar i tre Biter!» – udbrast han pludselig bleg og ude af sig, «og saa kan I kalde den ene Rejer, den anden Jansen og den tredie Juhl ... og se efter, om der er Bøi paa nogen af dem.»

Det klak igjennem Madam Juhl; hun kjendte igjen Draget ved munden og den høit opsatte Næse, kun blev den hos hendes Mand altid rød øverst over Brillepartiet og ned mod Kinderne. Det sagde, at hendes ^[325] unge smale Rør agtede at gaa paa, til det knak, og at hun bare havde at føie ham.

Den svære, krogede Skikkelse, som sad der paa Melkisten, sukke for tredie Gang, medens Staburet stønnede under Veiret, og Hammernæsfuluen udenfor arbeidede og knagede med de vredne Grene i Sydveststormen.

II. Juhlebaadens Kolumbusreise

Javist var der noget benauende underligt for Rejer og Aafjordingerne, da de kom saa langt ud som til Bommelhuk og fik selve Storhavet mod Æsingen, stygt, vintergraat som Bly med Dønninger til midtmasters! – især da det begyndte at skimre i den korte, mørke Vinterdag.

At tvile om Kirkebaaden til Juhl faldt ingen af Folkene ind, for den var overgaaet med Klubben og synet mod Dagen hjemme i Nøstet for Sprækkerne.

Den skulderbrede lave, krumbenede Martin Vigepladsen, der var som en Slags Doktor for alle de gamle Baade derinde paa Aafjordsanden og derfor havde Ord for at være Sjøkar, sad ved Halsen og varskoede for alle Sjøerne. Manden i Forskotten slog Kors for dem og bankede ned med Aaren.

Den gamle hardangerbyggede Kirkebaad med de usædvanlig brede, tynde, lække Bord gjorde sin Pligt; det forældede Raaseil løftede og støttede Forenden op i Sjøerne og trak som en Hest.

Den store femkjeipede Kirkebaad med hele Rækken af de nysgjerrig gabende og gloende Landbondefjæser bortover Tofterne vakte Opsigt, tilmed da de overalt lagde ind og spurgte sig for om rette Sjøleden ud til Fisket.

Der lød nok af Spot og Latter over Aafjordingen, ^[326] som «tog til Nistebommen for hvert Næs» og «fragtede 'Æpler og Saueskrotter' til Byen.»

Jo længere de kom ned imod Røvær, desto tættere blev Baadstimen; det gik med Aarer under Seilene, alle havde Hast ...

Skikkelser i Skindhyre, af hvem Regndrevet silede, steg op paa Toften og raabte over til hverandre om Silden og Sildesyner, – om hvor og hvormange Mil af Land Silden stod, om enkelte «Sildestraal», der havde vist sig med Seien i Udsirefjorden, men at der endnu manglede det rette Hvaljag, om hvor Indsiget nu ventedes? ... og Navne som Feiø, Veavaag, Ferkindstadøerne, Brandesund, Stolmen og Udsire susede i Luften i alle Bygdedialekter mellem Stavanger og Bergen, fra store Note- og Garnbaade, som kom langveisfra, til de smaa Laderums Seksæringer.

For Rejer og hans Aafjordinger havde alt dette Liv noget fortumlene. Det var næsten, som de havde drukket Brændevin, noget midt imellem et Kirkestevne og et Marked, alt ridende paa Baarer saa høie som Haugene hjemme med skrigende Sjøfugl over Hovedet.

Altid den susende Havlarm af Brændingen paa den ene Side, hvor de fo'r frem! og Udskjærene besatte af stor svart Skarv, der sad gravitetisk i Række og tørrede Vingerne og holdt Udkig tilhavs og saa efter Sildesyner.

Ternen klagede og skreg inde ved Skjærene, en eller anden svart Havorre eller Lom strøg henover Bølgetoppene ud tilhavs. Tyvjoer og Graamaager fløi spredte og urolige i den regntunge Taageluft, – Tegn paa, at de endnu ventede. Alker og Teister svømmede hist og her i Dønningen og dukkede paa sin vare Vis, – paa en ensom Sten Havørnen vogtende ud.

Larmen af de tusinder Aaretoller tiltog, eftersom de nærmede sig Været, hvor Almuen laa og ventede paa Sildeindsiget.

Støien blev bedøvende, Farten steg, Baadene kappedes under Aarerne, – det gjaldt at komme først til ^[327]Fortøiningspladserne, først til at sikre sig Natteløgis i Stuerne iland, undgaa at faa Aarerne knækkede af hinanden i det trange Indløp.

Noget offentligt Opsyn var endnu ikke til, Logisfartøier næsten ukjendte, enhver slog sig frem, som han kunde, sikrede sig Baadpladsen, som han kunde, indjog saa megen Rædsel, som han kunde.

Aafjordingen var seig paa Aarerne, og saa havde de Bevidstheden om, at de havde Juhlegutten med; *han* fik nok Plads!

Rejer stod høflig med Fangelinen i Haanden. Han havde saa omtrent en Følelse af det samme, – om der var aldrig saa tæt med Kirkebaade inde paa Aafjordsanden, saa, naar Juhlebaaden kom, blev der vel lagt afveien.

Havnen var tætpakket af smaa og store Master, og Stranden overalt besat af Baade i Rækker tæt i tæt, – de store for Dræg foran Fjæren, de mindre optrukne bag dem paa Skjærene.

Mellem to Notebaade og Stenbryggen, der førte op til Salteriet, opdagede han en prægtig Plads, den bedste paa hele Havnen, – det var mærkeligt, at den skulde være uoptaget.

De styrede til, og alle Aafjordingerne gjorde som Rejer, de hilsede pent efter Skikken hjemme:

«Signe Mødet! ... ruskigt Veir idag!»

Ovenfor i Sjøboddøren stod en ung Ganepige med et rødt Kastetørklæde om Livet og lo.

Rejer kastede Fangelinen hen til nogle Folk paa Bryggen. De trak virkelig ogsaa meget venskabelig Baaden ind til sig; men da de fik Tag i Stevnen, skjød de pludselig til hans Forbløffelse under et raat Brøl – Baaden ud forbi Bryggen og hen mod Baadrækken udenfor. Her reiste sig som ved et Trylleslag Folk med Aarer, Stager og Stænger, der bandte og skjældte som besatte og bare skjød videre paa. Fra et Par Jagter bag dem peb og hujedes der, og Ganepigen i Pakhusdøren lo overlydt.

Denne gang mærkede Rejer sig hende.

[328] Der var intet at sige til al denne Forsmædelse; men lige raadløse laa de igjen derude paa Havnen.

Her var kun ét at prøve, nemlig at ro Baaden om igjen paa Kraft op i Fjæren akkurat paa samme Sted.

Ganepigen kom nysgjerrig frem i Sjøboddøren for at se, hvordan dette spændte af.

Aafjordingerne roede paa, men tørnede op imod en Line, som var bleven kastet mellem Bryggen og Notebaadene. Angrebet blev igjen afslaaet ... Hujen og Haan! Rejer hørte atter Ganepigens Latter.

Mager og spæd, saa hun kunde blæse bort, med Vinden i det grønne, lappede Skjørt, holdt hun sig fast i Heisetouget for at kunne læne sig længere ud, idet hun samtidig traadte i det med de tunge, plumpe Sko. Frem af Huen hang noget filtret sort Haar, som hun med den frie Arm søgte at stryge tilside fra et tilsmudset, smalt Ansigt, hvori Øinene spillede og Munden stod paa Jep, færdig til at nedsende sin Veltalenhed.

«Har I Smør at sælge I? – eller Gammelost der under Garnene? ... Kan I ikke forstaa, at det er Handelsmandens egen Plads? ... Du, – Du lange Indfjording med Næsen der! – kan I faa kjærringhakked Jer frem med Aarerne over til de graa Nøstene bak Holmen, før Notebaaden derude kommer, saa er der Dræggeplads nok

endnu. – Du Næsefjording! staa ikke der paa Toften og gab ... Du behøver sletikke at hilse ... Ja ro! – ro paa!»

Aafjordingerne havde alt vendt Baaden. De tog Spændtag i Tiljerne og roede af al Magt tvertover Vaagen, saa at de næsten strøg i Forstevnen paa den tunge Notebaad, der kom indsigende for faldende Seil.

At Rejer havde staaet en Smule og maabet, kom af, at den tynde, blege Ganejente i det lappede Skjørt var saa mærkværdig at se paa; det var noget ganske andet end de tunge, træge Bondejenter inde i Aafjorden.

Landingspladsen fik de og tillige Rum i en Logisstue oppe paa Land.

[329] Og nu laa de i Vrimlen derude paa Sildeværet, fuldstuvet som det var af Baade i hundredevis, af Jagter, Slupper, Galeaser og Brigger, der kom med Salt og med Haab om at købe fersk Sild, – alt skvulpende og plaskende og vuggende mellem hinanden i Væde og urolig graa Sjø, saa tæt, at man mangesteds paa Havnen gik over Baade og Fartøier som en Bro.

Hvergang det lettede lidt op i Disigheden fra Sydvestbygerne, stod alle Holmer fulde af Folk, som keg udover. – Blygraat Hav, regnraa himmel, stengraa, snebare Skjær ... ..

Enkelte Sjøfugle gjorde Sving ind i Brændingerne og satte saa ret ud, som de agtede at kløve selve Havtaagen, der tilmurede Horisonten, for at speide efter Silden.

Alt fra det begyndte at skumre, hørte Rejer af og til i Vinden Musik oppe fra Sjøboden derover, og da det blev mørkere, stod der en graa taaget Lysning over en Vrimmel af Hoveder helt ud paa Plattingen foran den.

Her paa Salteriet gik Kommersen for sig med Drik og Svir og Slagsmaal og Dans med Ganejenterne paa Sjøbodgulvet.

Alle vilde ind.

Rejers lange, ungdommelige Skikkelse var alt langt fremme i Døren. Han trængte sig frem i Stimlen med det skarpe Ansigt ud for sig ligesom for at kløve Vei og en vis født kry Mine, som et Øieblik virkelig ogsaa skaffede ham Plads.

Det varede imidlertid ikke længe, før en stærk, knoget Næve hug Krog i Nakken paa hans Trøie og drog ham bagover igjen. Rejers Forargelse over dette høist

uforskammede Angreb paa en Juhl var usigelig. Men her var ingen Tid til at svælge Krængelsen; der vankede Dunk, Knubs, Skyven og Puf paa alle Kanter.

Nu gik Trøielommen! Det hævnedes med et Spark, hvem der nu fik kjende hans Hæljern. Men Følgen var et Nakkedrag og saa et Par tunge Spænd, der befordrede ham langt fremover hen mod en sorthaaret ^[330] ung Sjømand, der stod inde i Lygteskjæret og tog mod ham med et:

«Saa ... saa, lad ham i Fred. Ser I ikke, det er bare Gutungen! ... Hvad skal Du her, din Hvalp?»

Det sidste Udraab bed mere end al den forsmædelige Medfart derude i den mørke Gang. Var der noget, Rejer ikke vilde være, ikke se ud som, saa var det vel som en Gutunge, han, som var over atten og et halvt Aar og ikraft af sin Hjemmemyndighed anførte et helt Baadlag.

Han sneg saa hastigt undaf den hjælpsomme Sjømand, som om han kunde have brændt sig paa ham, og gled mest mulig ubemærket ind langs Væggen bag den mørke Række af Folk, som stod der og trakterede hverandre af sine Flasker.

Fremme paa Sjøbodgulvet gik Dansen for sig uafbrudt.

Polsk med Hænderne i hverandres Side, Vals og Hamburgerskotsk. Violinerne kappedes med Trampen af Sjøstøvlerne. Tranlamper blaffede og røg i Lufttrækket ved Stolperne, medens et Par Hornlygter med Hyssing i hang fra Bjelkerne ned i den osende Dunst og lyste paa røde Ansigter, hvori Sveden siledede under Huerne.

Brændevinsgeist og Tobaksdamp, Raadunst af vaade klæder og gammel Sildelugt, Fugtigheden af det Salt, de traadte under Fødderne i en Lage af vaad Smuds, satte alt i en hed, tung Brændevinstaage, hvorigjennem der kun mat lod sig skjelne. Støien og Snakket svirrede rundt om Ørene. Indenfor i Mørket skimtedes Saltbinger og tomme Tønder.

Nogle Handelsfuldmægtige og Notebaser sad med Punscheflasker og spillede paa en Tøndebund om den Sild, som endnu stod langt ude i Havet. Af og til forfriskede de sig med at gaa ind med i Dansen.

Rejer havde en haard Strid med sin Generethed, da det gjaldt at passere saa tæt forbi de fine, flotte Handelsbetjente, som sad der. Han led af en høist saarbar Ømfindtlighed, havde sin ulænelige Slyngelalder^[331] figur og Stemme at drages

med og følte sig overalt for høi og synbar. Derfor ludede han saa godt han kunde og holdt en Mine saa fast og urokkelig som en Toldinspektør.

Det var muligt den sidste Omstændighed, som gjorde ham bemærket netop af de Øine, han gjerne vilde undgaaet. Da han drog sig forbi Pladsen ved Tønderne, hørte han bag sig:

«Han med Næsen og Strikkeskjærfet, hvad er det for en Halvkauring?»

Der trængte sig netop saa tykt af Folk sammen, at Rejer ikke kunde røre sig; han hørte eller troede at høre gjennem Surret: – «Jan Juhls Søn i Aafjorden» ... «gaaet rent ud med ham!»

Rejers Kinder brændte, og Tindingerne bankede. Han var ikke fuldt vis paa, om han virkelig havde hørt det sidste, eller om han i sin Samvittighed havde sat det til selv. Rygtet kunde dog ikke alt være naaet hidud.

Han turde ikke se sig om mere end det Øieblik, han behøvede til at drage Mærke paa den fede, tykke Person med Spillekortene, som leverede Oplysningen; det var en Notebas fra Fjorden to tre Mile udenfor Hammernæs.

Dette «rent gaaet ud med ham» sad ham for Brystet. Han gjorde trodsig et Forsøg paa at kneise med Nakken.

Om det var sandt, at det var gaaet ud med Juhlerne paa Hammernæsset, derom skulde der nu først staa et Spil! – men her blev alligevel lummert ... trykkende ...

Han havde alt besluttet at forlade Boden igjen, da en pludselig Bevægelse i Folkestimlen lod ham se lige ind i den trange Ring, hvor de dansende fo'r rundt.

En Jente hang lang og smal over Armen paa en rask, lav firskaaren Sildebas i Pjekkert og Blankhat ... Haaret var forpjusket, Øinene kulsorte, – han gjenkjendte straks Ganepigen fra Sjøboddøren. Hun dansede smidigt, men, bøiet og bleg, som hun lænede sig udover ham, saa hun hele Tiden ud som en lurende ^[332] Kat paa Sprang. Udtrykket var paafaldende, og Rejer trængte sig uvilkaarlig nærmere.

Det var ikke godt at vide, hvad den høie, fine Handelsbetjent havde gjort hende; men, da han med en sikker Mine kom og vilde tage hende op i Dansen, slog hun op en uforskammet Latter og vendte ham Ryggen for at danse med Dikselmanden paa Boden.

At en saadan lurvet klædt Sildejente med et Par Tyveøine turde te sig saa dristigt, det, sandt at sige, forargede ham. Hjemme overholdt Bygdeskikken ganske anderledes Forskjellen paa Folk.

Panden var lav, bred og kaffebrun; det spottende Minespil gjorde Ansigtet næsten modbydeligt, – spidse Albuer og Skuldre, Ryggen, neddukket som hun holdt sig med Nakken, halv hul. Figuren smal og mager! Og dog var hun saadan, at hun pirrede hans Nysgjerrighed mere og mere, at han bare maatte se paa hende.

Han flyttede sig uvilkaarlig hen til det Sted, hvor hun hver Gang maatte stanse, og vedblev at følge hende Omgang efter Omgang, Dans efter Dans.

Her var altfor meget stormende nyt!

Ja, Skotsk kunde hun, og han ogsaa, den svarte Styrmand ude fra Gangen, som hun nu dansede med. Det gik saa flot, saa glat og let. Livstykket var gledet op i Linningen ... hun var smal og hofteløs ligesom Aalen.

Hellerikke hun syntes uopmærksom for hans udholdende Betragtning og Stirren paa hende. Et gjenkjendende Blik, som hun sendte ham, gjorde ham ganske rød, og som hun kom forbi, nikkede hun til ham.

Rejers tillavede gravitetiske Mine var væk; de bittre Tanker, han nylig havde havt Hjertet fuldt af, forsvundne som Røg.

Under en Stans i Dansen saa han Parret pludselig komme i Nærheden af den fornærmede Handelsbetjent. Tilsyneladende uforvarende blæste denne sin Snade ud, saa at Tobaksasken fo'r lige i Ansigtet og Brystet paa Styrmanden, der prustede og spyttede og [333] holdt paa at blive rasende, men ikke fik Tid for sig, da deres Tur begyndte og hun drog ham med ind i Dansen.

Styrmandens Fødder og Ben skotskede ikke mindre livfuldt end før; men Minen, hvormed han den ene Gang efter den anden saa sig om paa Handelsbetjenten, viste et andet Humør. Han var fuldstændig opsat paa at betale Opmærksomheden, og det saa stadig ud til, at de skulde rage sammen, noget, hun imidlertid søgte at forhindre. Hendes sorte Katteøine sprudede af Harme over Styrmandens Arm, hvergang de feiede forbi.

Pludselig kylede Handelsbetjenten sin Hue i Benene paa Styrmanden. Han gled og søgte forgæves at reise sig; Handelsbetjenten var over ham ... Støi, Skraal, Stampen og tæt Sammenstimlen.

Det viste sig, at Handelsbetjenten havde Hjælpere; her var nu tre om én og midt i Tumulten Ganejenten arbejdende behændig som en Gadegut for at fri Styrmanden.

Den, som kom hende tilhjælp, var Rejer. Han slog et Tag i Nakken paa den tumlende Styrmands Pjekkert lig det, denne før havde trakteret ham selv med i Gangen, og fik sat et Sving i ham, der med en vis Fart lod ham bryde ud igjennem den folketætte Ring omkring dem. Den lukkede sig efter ham, og Slagsmaalet kvaltes.

Af Latteren og Fornøielsen forstod Rejer, at han pludselig stod der som Gjenstanden for Bifald, – som en Art Seierherre!

Han saa Ganejenten presse sig ud af Stimlen med Tørklædet skudt helt bagover Hovedet, saa at Haaret ligesom fræsede frem, idet hun af og til saa sig tilbage mod Handelsbetjenten; Øinene skjød blaasorte Glimt. I Døren nikkede hun til Rejer, som stod igjen i en ophidset Stemning og endel fortumlet over saa pludselig at være kommet midt ind i det. Han havde jo næsten taget Parti som en Kar!

Henne paa den kridtede Tønde solgte de Drammer. [334] Omkring den skraalede endel røde Ansigter med Tobaksbusser i Kjæverne.

Han trak op sin Kobbertoskilling, tog karslig en tillivs og skyndte sig ud, – hjem til sit trange Hul af en Logisstue, hvor han nyttede sin Trediepart af Sengerummet til at overtænke Aftenens Begivenheder; han var altfor høistemt til at sove.

*

At slentre om paa Skjærene mellem alle de Skindhyrer, som gik der paa Udkig i Vind og Slud, blev i Længden kjedeligt. Han holdt unægtelig ogsaa mere Øie med Sjøboden over paa den anden Side af Havnen end med Silden derude. Han havde opdaget, at Ganejenten oftere stod oppe paa Sjøbodloftet og saa over til Baadstøen, hvor de laa. Hun undrede og opholdt sig vist adskillig over ham! ... Saadant noget, som det, han havde gjort med Styrmanden, havde hun nok ikke tænkt sig ... men saa havde hun nu heller ikke det rette Begreb om Aafjordingerne, hvad det var for et Folkefærd! ...

Endnu ingen Sild, – ingenting at bestille!

Og saa stod de, Sildejenter og andre Fruentimmer, unge og gamle, der udenfor paa Plattingen eller i Læ langs Sjøbodvæggen og hang og snakkede, mens endel Folk nede fra Fartøierne ved Bryggen, som trængte til at røre paa Benene, gik og

trampede og trakkede og købte Kaffe. Rejer kunde ikke lade være af og til at gjøre sig et Ærende didhen; men at komme for nær viste sig at være det samme som at løbe Spidsrod mellem en Syndflod af Bemærkninger over «Indfjordingen» af mere eller mindre vittig Sort.

Omkring de i mange Lag af Overklæder indballerede Handelskjærringer, der sad med valne Fingre og solgte Kaffe, stod stadig Flokke af unge Sjømænd og Sildebønder, og midt inde blandt dem saa han Ganejenten snakkende og jønende, eller hun sad med de ^[335] lange Ben og hang paa en af de tomme Sildetønder og bankede med Hælen for Kulden. Altid var der Latter og Lystighed omkring hende.

Veiret var med ét blevet opklarnende med ligesom sølvskinnende Bomuldstaage og enkelte brudte dype Aabninger i Skyerne ind til den blaa, dybe Himmelbund. Det saa ud til Kulde, og Vinden trak fra Øst.

Den pludselige Veirforandring satte nyt Liv og Røre, nyt Haab.

Det myldrede af Liv paa Skjærene, paa Fartøierne og overalt iland. Man stod klyngevis og snakkede og trakterede hverandre nede ved Baadene i Fjæren som oppe ved Boder og Huse. Brændevinsflasken og Tobaksrullen langedes rundt. Det var Nyheden om Veiret, de Udsigter, det gav, dets Indflydelse paa Retningen af Sildens Indsigen og hundrede Muligheder og Sandsynligheder, der skulde omventileres ... Først med dette Veir vilde Silden komme!

Vindstille og Eftermiddagssol over de vaade Skjær, ikke længere en Regndraabe. Det var som en pludselig indbrudt Festdag!

Rejer saa en Baad, der roedes af Fruentimmer, komme over til Landet, hvor hans Baadlag laa. De gik støiende og puffende hverandre over Holmen hen til Vigen paa den anden Side, hvor der laa nogle større Fartøier. Kun Ganepigen gav sig et Øieblik efter de andre og kom ned til den halvt opfjærede Husbaad, hvor Rejer stod:

«– Du Aaffjording!» – begyndte hun med et raskt Snit paa sig, – «ikvæld skal vi danse Silden ind! Du kommer vel?» Hun stillede sig nær til Stavnen, og Øinene ledte rappe indover Baaden, som om hun i Hast mærkede sig alt, hvad der var i den, stansede et Øieblik ved Kisten med Nøglen i og faldt saa paa Rejer:

«Den svære Sølvkjede, Du har i Vesten, bruger Du den til at belægge Baaden med? – til Dræggekjetting?» begyndte hun jønende – «Aa lad mig faa tage i den!»

[336] Hun beundrede den stærkt og lod den gjentagne Gange glide mellem Fingrene, der bar et hvidt Ar over Udsiden, formodentlig efter et Snit af Ganekniven.

«Ja, naar Folk er rige», sukkede hun – «da gaar de med Kvindfolkstas; – jeg maa bære Foldekniven i en Hyssing!» – Han saa, at hun havde en saadan om Halsen, der gik ned i Kastetørklædet. Da Rejer vedligeholdte en haardnakket Taushed, brød hun pludselig af og spurgte:

«Har Du set noget til Styrmanden?»

«Nei!»

«Han er paa «*Resolut*» af Skudesnæs. Det var snilt af Dig, at Du hjalp ham – hædigere, end jeg troede, Du var.»

«Aa-aa, i Aafjorden saa!»

«Han heder Lind og ligger i Vaagen ved Bergen, han er Understyrmand ... Saa, Du har ikke set ham?» Hun haanlo: «Det er nok for at se ham, de render bort i Matrosvigen alle Jenterne idag. – Ja ikke jeg!»

Nei, det kunde Rejer nok forstaa.

... «men saa er han nu den bedste Danser paa hele Planken i Bergen, endda der kommer Sjøfolk fra al Verden!»

Rejer medgav Rigtigheden med en vis Mine af Erfarenhed, skjønt, hvad «Planken» var, kun svævede dunkelt for hans Begreb.

Hun satte sig ned paa Baadripen, der laa over lavt ned mod Fjæren, og vedblev: – «Gaar Du hen og beder ham, saa kommer han op paa Boden ikvæld, for Du hjalp ham jo! ... De var mange om ham; jeg kunde ikke saameget som lede paa Armen Dagen efter bare af at holde dem væk.» – Hun gjorde en tilsvarende Bevægelse med den magre, tynde Arm og optog igjen med et Kast med Hovedet: «For om jeg er en fattig Pige, saa har jeg saapas Ære for mig, at jeg ikke vil gjøre som de andre og gaa hen og rope ham op til os paa Dansen. For mig kan han gjøre, som han vil, jeg staar ikke efter ham. Du kan gjerne [337] sige ham det med. For Handelsbetjenten kan han være tryk, jeg danser ikke en Dans med ham!»

Rejer satte op sit stødigste Ansigt; han var i høi Grad smigret i Anledning af, at hun saadan betroede sig til ham, ja i grunden ganske blød om Hjertet over, at hun kjendte ham saa godt. Han kastede nikkende et lyseblaat, polisk Blik, som betød

Samtykke, hen mod Toppene af Masterne i Matrosvigen og spurgte saa i en vis fortrolig, lav Tone som den, der nu nok kunde nytte en Vens Rettighed:

«Hvorfor er Du saa harm paa Handelsbetjenten, hvad har han gjort Dig?»

«Gjort mig? Han?» – Hun fløi med ét op som Krudt – «Aa, han mener bare, at saadant et Kryb som jeg kan han trække ned som Sildeslo! jeg ved nok, hvad han sagde til Kirsten Brisling høit, saa alle hørte det, – hende i den blaa Frynsetrøien, som danser saa atkjæk! – at jeg er paa alle de Auktioner, som findes fra Bukken og ned til Smørshavn! ... Saa skulde han ogsaa, saa fin han er, holde sig for god til at danse med én som mig! og ikke tage saa haardt paavei, fordi om jeg svinger mig lidt med en Styrmand, han ikke liker.»

Der var et Minespil, et Liv og Gester med Skuldre, Krop og Arme ...

Medens de raskblikkende Øine og den rappe Tunge under en Strøm af Ord stedse fandt nye Udtryk for Forbittrelsen, forbandede Rejer bare i sit Hjerte det Spørgsmaal, han havde kommet til at gjøre, som saadan skulde ødelægge den lune Samtale, de havde begyndt. Han prøvede at berolige hende med et ligesaa varmt som suffisant:

– «Aa, lad ham bare komme, naar vi er to, saa hiver vi ham!»

Men den smale Skikkelse med Tørklædet og det grønne Skjørt skjød ligesom Ryg, ved Baadripen, og idet det smudsigbrune Ansigt med de sorte Haartotter viste en hel Rad hvide Tænder, udbrød hun tungefærdigt:

[338] ... «Og saa har han prøvet at sætte mig ud for Øgenavn her, – kaldt mig for ... sagt, at jeg var af Taterfolk! Men der løi han, for jeg er født ude i Strudshavn, og min Far var en ærlig Blikkenslager fra Røraas, det har jeg Præsteattest for.»

«Stina! ... Svarte Stina» – raabte og vinkede det ivrigt oppe ved Sjømærket fra et Par af hendes kvindelige Kammerater; de havde vendt om for at se efter hende ... «Svarte-Stina! – ho!»

«Ja, ja, nu kommer jeg!» raabte hun hvinende klart gjennem de hule Hænder og løb uden at have Tid til at sige Rejer Farvel.

Det slog ned i Rejer som et Lyn, at det var Tater hun var, det værste, de hjemme i Aafjorden vidste at paasige et Menneske.

Han stod der baade harm og skamfuld.

Saa nær havde han været ved at glemme baade, hvem han var, og hvem hun var, – at han var Rejer Jansen Juhl ... og hun! – han greb pludselig til Uhrkjeden ... «Nei, man fik nok passe sig en Smule, én kunde komme til at indlade sig baade med Tyv og Kjeltring!»

Paa Danseboden gik han ikke. Det var Omkvædet indeni ham, medens han vandrede oppe paa Holmen i den vakkre Eftermiddag.

Han saa Fruentimmerne ro nede paa Havnen fra det ene Fartøi til det andet. Da de kom til «Resolut» af Skudesnæs, klattrede de op ad Leiteren og sad langs Skanseklædningen og spiste eller knaskede paa noget som en Rad Kraaker, der holdt Thing ...

Nu skyndte de sig op, som de var skræmte, og ned i Baaden igjen. Var det Kapteinen, som jog dem? Ganejenten stod sidst igjen med Haanden i Vantet og en Fod i Leiteren, det saa ud, som hun brugte Mund paa de andres Vegne ...

Ganske rigtigt! – det var Kapteinen, som ikke vilde vide af Sludder paa Dækket, og som nu kom lige hen til Rælingen. Men hun holdt Stand, helt til hun i yderste Øieblik svang sig ned i Baaden. Det var høit [339] ned til Toften; men hun kom staaende og tog for sig, saa let og raskt. Over de smale, ledeløse Hoffer var noget saa flot og net og glidende.

Han parlementerede med sig selv om Danseboden eller ikke Danseboden, helt til det længst var mørkt.

Det blev ogsaa alt andet end morsomt at gaa der i Stjernekvelden, koldt som det nu var, – omkring Logihuset femten tyve Mand høi og trakke og bultre og hakke Støvle mod Støvle for Kulden og se didover, hvor Lyset skinnede, og Musiken og Dansen gik!

I disse Timer, han gik og drev, stod der en haard Kamp i hans Hjerte i Anledning af den magre, smudsige Sildepige i Uldstrømperne og Lappeskjørtet! ... Monstro Styrmanden var der? ... Monstro hun dansede med ham? ...

Den sidste Tanke lod ham – netop som de andre gik ind for at stuve sig sammen anfødtes i Sengekarmene som Sild, – snige sig væk nedover til Fjæren. Og nogle Minuter efter stod Rejer hæseblæsende, lang og rød i Ringen omkring de dansende!

De dansede Silden ind, saa det havde god Skik; trampede, saa Gulvet dissede.

Han saa baade Styrmanden og Ganepigen. De kom i Fart lige ud af Dansen. Styrmanden stod netop og tørrede sit svedperlede Ansigt med Lommetørklædet, da han fik Øie paa Rejer:

«Sei Du der ... høi derover!» – raabte han vinkende.

Rejer svarede ikke. Idet Ganepigen snyg og smidig drog sig bort fra Styrmanden, havde hun med ét tændt i Rejer som Krudt. Han satte begge Skuldre til, skjøv, gled og pressede sig gennem Stimlen for at komme i Forkjøbet for den store Notebas i det røde Uldskjærf, der stevnede mod hende. Han hørte efter sig Styrmandens: «Holla! – høi – oho, Du der» ...

Men Rejer brød sig nu ikke om nogenting, selv om det havde været Guttehvalp, der var raabt, han havde hendes tynde Skikkelse lige foran sig, og med et pludseligt Sæt fremover udstødte han:

[340] – «Vil Du danse med mig, Stina?»

«Vil Du nu ogsaa prøve?» udbrod hun overrasket og fulgte ham ind i Dansen, – en rigtig Reinlænder.

Og nu gik det, saa ingen af dem vilde fra Gulvet igjen. Rejer var i en svimmel Rus; han saa blot i en Taage, at hun nikkede og lo til den unge mørkhaarede Understyrmand, hvergang de kom forbi. Han stod der saa flot i kulørt Skjorte med Silketørklædet løst om Halsen og saa efter dem.

Rejer gav sig ikke, før han fik Løfte ogsaa paa næste Reinlænder og hende selv med sig hen under Trappen, hvor der solgtes Honningkager og Tommelkringler samt Bøger, Viser og Traktater.

Længere inde i Mørket bag Garnvæggen der, hvor Folk stod saa murtæt, og hvorfra Dansen rekrutteredes med saa mange røde, støiende Ansigter, forhandlede noget, som kaldtes Punsch. Lidt efter stod de sammen oppe i Trappen, hvor han traktede hende med denne Drik af en Spølkum.

Saadant noget som, «hvem han var, og hvem hun var!» – var nu ikke længere til ...

Nederst i Trappetrinene saavidt, at der netop var Plads til at smyge forbi, sad en Handelskar, der ellers om Dagen bar hele sin Manufakturbutik paa Ryggen, med en Lysepraas indklinet i Trappesiden. Han fristede med røde Lommebøger, Speile, Tolleknive, Halstørklæder til Kjærester og Lommetørklæder med Portræter i og rakte just op en Kam med Speil.

Rejer drog frem sin Pung og købte den for seksten Skilling.

Nu bød han igjen op til ham et blaat Halstørklæde ... «bare to Ort og atten!» – han forstod, at Rejer var spendabel ikveld.

Og Rejer vilde ogsaa efter lidt Hæseblæsen slaa til og købe det; han tænkte paa Reinlænderen, og at hun skulde danse med det paa, da Styrmanden kom hen og kastede det op til hende med et:

«Nei, det skal Du have fra mig, Stina!» Han betalte det med Smaasølv af Vestelommen, som om en saadan ^[341] Handel var bare ingenting for ham, og satte saa med et raskt Spring over Krammet op i Trappen til dem:

«Naa, Du fik Dig nok en rigtig Reinlænder, Stina! ... Ja, jeg holdt paa at faa Juling sidst,» tillagde han med et flot Skub paa sig, der aldeles indtog Rejer for ham. Og saa takkede han med et Haandslag «fordi han saa vel havde varpet ham ud af Kravaljen dengang.»

Det var sligt ægte flot Sjømandssnit og næsten, som han havde git Juling, istedetfor at han holdt paa at faa.

Idet han tog hende med ind i Reelen, nikkede han til Rejer: «Der er Spræl i den Stina, hun passer ikke for Sjøstøvlerne herude.» Og med et Vink: – «Vi raakes igjen her om Kveldene!» satte han saa afsted med hende ind i Dansen.

Rejer stod igjen høilig hævet i sin Bevidsthed ved dette nye Bekjendtskab. Han saa fra Trappen, hun reelede med Styrmandens blaa Tørklæde om Halsen, indtil der midt i Dansen blev raabt, at Boden skulde stænges, og at det var slut.

– Med Undtagelse af i Konfirmationstiden, da han paa én Gang havde været betaget af et Slags Venskabsrus for hele den kvindelige Ungdom en masse, havde Rejer kun været haardt, forelsket en Gang før i sit Liv, og det var i Søsterdatter til Jørn Budeie, som tjente hos Lensmanden. Hun var ni og tredive Aar gammel, stor, bred og rund som en Kar, med gult Haar, hvide Tænder og et Ansigt rødt og rundt, som naar Høstmaanen gaar ned bag Bygageren.

Han havde speidet over til Haarstad efter hende, naar hun Morgen og Aften gik ind i Fjøset med Melkebøtten, og havde udgydt sine stride Taarer, fordi han aldeles ikke kunde tænke paa at gifte sig med hende, fordi Skjæbnen havde gjort ham til en Juhl, skilt dem ved en saadan umulig Skranke! Det siger sig selv, at han var for

forstandig oplært til endog kun et Øieblik at vakle i Henseende til, hvad der var forsvarligt i hans Stilling; men derfor kan man nok lide og stride sin Strid.

[342] Og nu holdt han paa ikke at faa sove for Ganepigen! ... for et brunt Ansigt med noget sort Haarfilter om og to mørke Øine, der syntes at sprude.

Paa Danseboden drev han og Understyrmanden herefter hver Aften; den smale Ganepige med Tørklædet knyttet om Livet drog ham som en Magnet. Al denne rappe Tanke og Tunge, al denne kviksølvagtige Bevægelighed, der forstod, saa, vidste, mente ti Ting i den Tid, han behøvede for at gribe én, lod ham føle sig baade klodset og underlegen, men vakte hans høieste Beundring.

Og her var ledige Timer nok, – lange Udsigter med Silden.

Ved den indtraadte Kulde laa Landet nu hver Morgen hvidt af Rim; der drog sig glatte Issvulde og Islag til overalt. Baadene var hvide indeni, Touge og Seil isede, Uldvaatter og Sjøklæder knagende stive og bragende i Tøiet, naar de droges paa. Havet laa stille udover i mat Sol med Stumper af Frosttaager paa, og under Land drev Strømmen i den klare, kolde Sjø et Utal af Maneter, lige fra de tøndestore, røde, buskede Rustmørjer til de smaa violetblaa, der har et Skjær i Vandet saa svagt gjennemsigtigt som Maanen ved Dagslys. De fyldte formelig Indløbene, hang sleipe om Anker- og Dræggetoug, og mange og inderlig mente var de Forbandelser, dette Utøi i Havet fik, naar Fiskerbonden løftede deres geléagtige Masse op paa Aarebladet og klaskede dem ind paa Fjærestenene. At Silden ikke kom nu i dette Veir, var Manetens Skyld! ...

Igjen laa de der paa det nye Veir og aad sig rent indpaa for Proviant. Ikke engang Kogesild, som af enhver paaregnet!

Men at Silden stod ustyrtelig som en Mur ude i Havrenden, var endnu fuldstændig urokket, og at den vilde gaa ind, bare Strømmen fik taget Maneterne afveien, ligesaa skraasikkert! At vende hjem nu var Galskab! Det gjaldt bare at holde ud, – at vente, spinke og pine paa Melet og vente.

Det var, som en stille Angst begyndte at betage Folk, [343] og den skulde dækkes over med Lystighed, tures, drikkes bort.

Livet ude paa Været artede sig vildere og vildere. Slagsmaal, Knivstik, Tyverier og Indbrud paa Fartøier var Dagens Orden, saa at Øvrigheden i den sidste Tid laa derude og holdt det ene Forhør efter det andet.

... Nok en Uge, og Provianten maatte slippe op for mangen en.

Den gik hen med den samme stivnende, stille, strenge Kulde, – og paa én Mandag roede hundrede og fem Baade hjemover!

I Bagskotten kunde man se en syg eller paa Toften en Mand med et Ansigt, der sagde, at han endnu kun hang ved Aaren.

Det var for mange at sidde paa bare Sulten, ro Modbøren, til han ikke kjendte sig mere, – bare ro til det glædeløse Hjem, hvor de havde offret det sidste for at faa ham udrustet og sad kanske med neppe Melnæven igjen i Huset og ventede og haabede paa ham.

Oppe paa Holmerne stod der sort af Folk og saa efter dem med alvorlige, betænkte Miner; de fleste følte, at en af Dagene kunde Raden komme til ham.

– – Felen og Dansen gik fremdeles paa om Kvældene oppe paa Salteriet; men det var ikke længere det høilydte Raab, ikke den overgivne, vilde, larmende Lystighed, og mellem Fartøierne og Baadfolket paa Havnen ikke den høilydte Praien paa kryds og tvers, ikke den Fart i Roningen, ikke alle de overmodige Overgreb – kun tung, mørk Stilhed!

Ogsaa for Aafjordingerne var Stabursforsyningen gaaet op. Det var længe siden de havde kogt Sod paa Benet af den sidste Spegebog, og de drygede nu Melbeholdningen ud efter bedste Evne; men det var Folk, som var vant til at leve af lidet før det, – Husmændene hos Juhl! Alt det Nistekjød og Flesk, de havde havt med, var blevet betragtet som ren Helgekost, og nu, de var komne paa Vasvellingen igjen, speidede de blot desto ivrigere ud efter Spegesilden. Og den, sagde Juhlegutten, stod bare tre, fire Mil ud i Sjøen! ... [344] de behøvede bare at sidde og trykke paa Toften og vente.

Anders Rosdreng, som Madam Juhl havde faaet sendt med, og som egentlig var den, der stod for Ordningen, om han end havde at lystre Rejer, var derimod blevet desto mere betænkelig og krævede i de sidste Dage stedse bestemtere: enten Sild eller Hjemreise! – saa at Rejer maatte bruge al sin hjemmевante Myndighed for at stagne han.

Han fik nu høre Ord, som han ikke havde let for at modsige: – at han havde gjort Synd i at føre dem ud i dette og i at staa op imod alt, hvad gamle Juhl, hans Far, havde holdt for Ret hjemme i Bygden. Det viste sig vel nu, at Landbonden i Aafjorden ikke skulde fiske! men naar Ungdommen fik Myndigheden, saa ...

Og saa jamrede og sukkede de for Kone og Børn.

Rejer svarede ikke et Ord. Han gik der alene paa Udsiden af Holmen og stirrede ned i Maneterne og grublede.

Det saa ligt ud til, at hans Far kunde havt Ret, naar han kaldte det Nyhedsmageri af dovne Urostiftere, som ikke var rædde for at drive sine Medmennesker i Ulykke. Han tænkte paa, hvordan det vilde se ud, naar Juhlegutten kom hjem igjen med Kirkebaaden fra Sildefisket til Latter og Spot for hele Bygden.

Hammernæsset tabt! – han hørte ordentlig Hestene knægge og Gjederne bræge af Haan mod sig, han havde jo intet der mere at gjøre. Kontorbukken paa Haarstad den passede lige til hans Skanker ...

Det skulde altsaa blive Enden! – det dirrede af Trods i ham – «Nei før!» – han satte Hagen til paa Juhlsk; det betød, at Anders Rosdrenge skulde faa vente, til det peb i Tarmene paa ham. Selv vilde han sulte sig fordærvet, om det maatte til, – de fik alle paa Ranson.

Der var imidlertid ét, Rejer ikke havde beregnet, og det var sin egen umaadelige Appetit. Han var i den Alder, da han endnu voksede, og laa vaagen og vred sig om Natten bare af Tanken paa Mad. Han havde [345] aldrig anet, at det var saadan at være sulten. Han søgte at lede det bort ved at tænke paa Ganepigen, som han paa nogle Dage ikke havde set noget til. Det lykkedes ogsaa; han saa hende for sig, tyggende paa Kringler eller Honningkage. Han søgte atter og atter at vinde hende frem i andre Skikkelser; men Tanken paa Havrebrød og Smør fik snart igjen Forrangen.

Han lagde sig ned med Sult og gik om Dagene urolig rundt om paa Holmen for at faa Sulten af sig; der var ialfald de blaa Kraakesjæl mellem Tangen i Fjæren at ty til. I hans af Sulten opfindsomme Hoved rørte sig noget om at fange Maager, – der kunde være et helt Stabur af Kjød i Luften, men sine Folk kjendte han altfor godt, det nyttede ikke at byde Aafjordingen sligt urent, uspiseligt noget, før sultede de ihjel.

– Det var begyndt at trække op med graat mildt Ruskeveir igjen. Sydvesten kom med stedse stærkere Stød, Skyerne hastede graasorte i Luften, og Havet brækkede i grønt udover ...

Det var i Graalysningen om Morgen, at en Laderums Garnbaad kom fossende ind udenfra med Sjødrevet om Ørene, halv fuld af Vand og for tre Rev i Storseilet.

Lige efter blev der et stærkt Røre overalt. Der tændtes Lys i Lys paa Fartøjerne, og Folket stimlede sammen oppe ved Salteriet.

Der forevistes et Fjerdinkar Sild, som var taget nord ved Stolmen. De havde Mærke over Ryggen som af en Garnmaske, – det rette Slag! Her var Syn for Sagen ...
Indsig! ...

Dette sidste Ord fløi som en voksende elektrisk Gnist over alle Holmene!

Det betød Opbrud af hele Almuen, alle de tusinder Mennesker, nord til Stolmen, – at Sildeværet her imorgen eller iovermorgen vilde være tomt og blaast for Folk, som bagpaa en Haand!

Blandt de Baade, som gik ud rumskjøds, dybt revet i Tykket den Formiddag, var Kirkebaaden til Juhl.

III. Forlibelse og Sild

[346] Ved den Række Smaaskjær derude, som stængte for Udsigten tilhavs, var samlet en Mængde Notelag og Garnbaade.

Skjærene syntes kringsatte af bare Master, og der sortnede af Mennesker.

De ventede i feberagtig Spænding paa Landgang af Silden, – skimtede alt ude i Havbrynet Hvalsprøiten bag den og Fugleskaren over den!

Det gjaldt for Notebaserne at faa taget rigtigt Skjøn paa Retningen af Indsiget, om østen- eller vestenfor Øerne, saa de kunde være Førstemænd inde paa de rette Stengesteder under Land og itide besætte Sunde og Vaager.

Nedover i Havsletten saaes i milelang Række de skinnende Seil af over tusinde Garn- og Notebaade og derimellem Jagter og Slupper, træskolignende Galeaser, brede, undersætsige Brigger, fintskaarne, duvende Skonnerter, der alle stevnede nordover behængte med al den Dug, de kunde faa paa sig, som under en Kapseilads.

De kom ud fra Udhavnene, hvor de havde ligget for Storm. Det var som en hel hvid Seilmur over Sjøen!

Med engang saaes en lang Strime af Baadene derude at gaa over Stag og lægge paa anden Boug.

Det var paafaldende, – maatte have en Grund. Der signaliseredes ivrigt paa alle Maader. Mange Jægter vendte og lagde samme Kurs.

Det maatte være Silden! ...

Og en Stund efter mødte dem et Syn, der udrettede det, som aldrig før var hændt Aafjordingen, at han rent glemte, det var Middagsleite, – hele Havstrækningen udover i ét Sprøit og Jag!

Silden var kilet op af Havrenden og søgte, – med Fuglen over sig og Hvalen efter sig – i ustyrtelige Masser indover mod Grundene for at gyde.

Langt ude bag den, saalangt Øiet kunde række, gik [347] Hvalgaarden Sprøit i Sprøit med en Larm som af Dampmaskiner. Det var Storhvalen, som jog og pressede Silden under Land.

Sjøen blev mere og mere stille og som grønlig; den kogte af Luftbobler – Sildens Aandedræt! Og pludselig jog og hoppede Storseien i svære Stimer, tusinder paa tusinder omkring dem.

Baadene var med ét lige midt inde i Indsiget! hele Luften til langt ind i det graa, disige Skytag som et Sneveir af Fugl, en skrigende, øredøvende Himlens Hær, der fo'r op og ned med Sild i Næbbet, slugte den graadig i Luften, sloges, reves og joges om den, saa der regnede Sild, og Jagtemasterne drog som en Vei ind i Fugleskyen!

De slu Tyvjoer fulgte sin Natur og foretrak at bestjæle de store, forslugne Graamaager fremfor at tage Silden lige under sig i Sjøen. Ternen fulgte ogsaa sin Natur og nippede midt i Forvirringen og Vrimlen lige saa propert, net og let, som om den havde været uforstyrret paa blankt Vand, – men alle vildt, hidsigt omkap paa Hovedet ned i Sprøiten mellem et Mylder af Størje-, Spring- og Staurhval, der fossede og jog, saa Sjøen kogte hvid. Hist og her kom Graasei op, sprængt og forædt, forgjæves arbejdende i Vandskorpen for at komme under igjen og slippe at blive hugget af Maagen.

Det var den forreste Kile af Sildemassen. Den seg endnu tæt som en Mur midtjords indover i store, sortblaa Stimer ikke en Alen under Kjølen. Der var Øieblikke, da de sad med en ængstelig Følelse af, at Baaden ligesom lettede sig paa Sildebjerget, da de fik Silden blank under Aarerne, rodede i Sild med Roret og da de kunde kjende, hvorledes Staurhvalen gled vaer og forsigtig hen under dem.

Garnbaadene forsøgte forgjæves at sætte. Hval, Størje og Sei spolerede blot Garnet.

Sildens Tog fortsatte sig under Land med Skybanker af Fugle over sig og alt, hvad Havet eier af det, som kan sluge, efter sig. Der stødte den paa Garnmuren, [348] – ofte paa hundrede sammenlænkede Garn satte tvertover dens Vei i Fjordrenden, tæt i tæt bagom hinanden, saa at hele Strækningen saa ud som bare Rader af Kagger og Fløt.

Og havde den kun været jaget og drevet af alle Havets og Himmelens Rovfugle, – den havde vendt om her!

Men det gjaldt Billioner Silds Kjærlighedssag, – en Naturmagt, stærk som Stormen og Strømmen, vældig som Ebbe og Flod.

Og drevet af den ubøielige Eros i Naturen, gik Sildetyngden paa Nettene, fyldende dem, saa de stod som Perlemors Vægge i Sjøen! – og over dem ind paa de grovsandede, tangbevoksede Flak og Gydegrunde.

– Stæng sattes paa Stæng i de to tre Dage indover Fjordsiden ved Vige, Bugter og Sunde.

Langs Landet udenfor Løbene lod Notebaserne sig ro i deres smaa Færingesom Generaler hver foran sit Baadlag. De undersøgte med Vandkikkert og Lod, medens andre stod oppe paa Skjærene og kommanderede, hver med sine aftalte Tegn. Saasnart Lodlinens sittrende Bevægelse angav Sildeindsig, gik Baadlagene paa i de trange Løb under hensynsløs Kappen, Stevn mod Stevn i Sjøgangen, saa Kjeiper og Æsinger knækkedes. Seilbommer og Aarer løftedes til Slag, Skjeldsord hvinede i Luften, Notebaserne raabte sig hæse mellem Sjøfuglenes Skrig, før de fik Touget iland, Notearmen belagt og Fangsten sikkret.

Livet gik i vildt Sus, Garnvaser kappedes, Noter overseiledes og sprængtes, Snesevis af Kast kom i Floke og tændte Lidenskab og Slagsmaal.

Det var Dage som i en Rus, mens de øste op Silden med Hoven, saa tæt, at Aaren kunde staa i den. Den gik lige fra Sjøen op i Kjøbejagten, hvor Maaltønden styrtedes i Lasten.

– – Nogle Døgn efter saa Juhls Husmænd paa Hammernæsset Sølv i Haanden, – svømmede i Sølv, – fem og tyve Daler pr. Mand! udbetalte ombord i Kjøbejagten!

[349] Juhlegutten maatte skikke Pengene hjem for dem fra Postaabneriet oppe paa Været i Bankobreve med røde Segl for. Og Rejer sendte dertil for egen Regning hundrede Daler af de to hundrede og tolv, der udgjorde hans halve Lod. De nød Triumfen i Bygden, naar Pengebrevene kom didind, og følte sig som hele store Foregangsmænd og Opdagere. Og dette var endnu kun Begyndelsen paa Fisket! – Der sad ikke én paa Toften, som ikke havde sine ærgjerrige Planer, ikke mindst Rejer. Han havde faaet en overordentlig Følelse af sin egen Gløghed og Hændighed, siden han saa sit Snit til at indgaa som Parthaver med et stort Notelag.

– Ja, der var mange Drømme om Hammernæsset den Aften, Rejer reiste indover til Været for at sende Pengene i Posten! Naar han fik udløst sin Odelsgaard, vilde han oprette et stort Notebrug hjemme og gaa ud paa Sildefisket hvert Aar, og saa købe igjen Gaard efter Gaard af Juhlernes gamle Eiendomme, tage kanske én ind ved hvert Notekast! – Han kjendte uafslædig paa Lommebogen inde paa Brystet ... Havde han ikke alt nu en hel Kapital i Lommen? Hvad vidste de i Aafjorden om alt

det store, mærkværdige Liv herude? ... en Sølvfireskilling var jo som en Helligdom, en ren Skat, derhjemme, og her! – man tænkte ikke mere paa den end det Sildesjæl, som sad udenpaa Lommebogen! Herude var hans rette Felt, derom skinnede hans Øine fulde af Overbevisning.

Hidtil havde han bare levet som en Ko indestængt i et Fjøs. Huf ja! – det blev trangt for ham at gaa derinde paa Hammernæsset alle de ni Maaneder om Aaret og drive paa i den daglige Ensformighed der med Hestene og Pløiningen og Gnikkingen paa Skillingen og Kosten, kjedt og ensomt og dødt! – efter alt det, han nu havde oplevet og været med paa af Liv og Moro og Prat og Dans.

Det var et Par spillende sorte Øine i et brunt Ansigt, som hele Tiden kom frem mellem hans Betragtninger, – der var Ild og Kvikhed i dem for hele Aafjorden! ...

[350] Haah – ja! han stønnede og kjendte gruelig ondt for Brystet.

Det var ikke første Gang, Rejer stred Offerets Strid for sin høie Slægt. Han sad, uagtet alle de Penge, han havde i Lommen, og alle sine Storplaner, melankolsk og høist ulykkelig der i Maaneskinnet, fordi han maatte skilles fra hende.

Hun og Sildefisket, det var to nye Ting, som var hændt i hans Liv.

– – Her paa det nye Vær var nu alt anstrengt, feberagtigt Arbeide.

Baade, Brygger, Fartøier og Mennesker havde et Overdrag af bare Sildeskjæl. «Silderisp» blinkede ned igjennem Sjøen som et tæt Sølvstøv, Silderisp hang ved alt, hvad man saa og rørte ved.

Jenter og Kjærringer, unge og gamle, stod hele Fjæren indover og ganede Silden, der bares i Stamper op til Plattingen udenfor Boden, hvor den saltedes midt imellem en Stabel af tomme Tønder paa den ene Side og fulde pakkede paa den anden.

Rejers første Ærinde var op til Landhandleren, hvor Bankobrevene ekspederedes. Det var med en vis selvbevidst dissende Gang, at hans kantede, høie Skikkelse banede sig Vei imellem Folkeklyngerne. Han følte sig nu selv som en af Notebaserne og gik med en vis omsigtlig, kyndig Mine dampende sin karvede og saucedede Bladtobak af en kort Porcelænspipe. Folkestimlen var tæt, lutter Sjøkarer med Skjæg og Sydvester, hvis Ansigter det var for mørkt til at skjelne. Man sagde, her var saa overfyldt nu paa Været, at Folk om Natten stod og sov bortover i Stuerne og mange Mandskaber maatte tage Nattehivle under et Par Ryer og Seilet

nede i Baadhalmen. Men hvem brød sig om det nu, her sov og drømte man i bare Sildefeber, havde gjerne holdt ud paa nøgne Toften!

Rejer bevægede sig med urolig Hast. Hans Blik speidede spændt snart her snart der for at overbevise sig om, at hun virkelig var fulgt med.

Dernede paa Plattingen foran Sjøboden gik Arbeidet [351] endnu for sig. Sildetønder rullede og stuvedes ombord i en Slup, og endel Fruetimmer ganede Silden ved Lys og Lygte omkap med Mandfolkene, som pakkede og saltede i Tønderne; der manglede endnu kun nogle faa Tønder paa Lasten.

Mellem dem skimtede han en smal, høi Skikkelse med et Tørklæde om Hoved og Liv. Den bøiede sig og reiste sig og bevægede sig livligere end de andre.

Rejer stod med ét stille, urørlig som et Lys med alle Sanser skjærpede. Der stred noget indeni ham, noget beklemmt, næsten som en advarende Røst, – som der var Spørgsmaal om at gaa over et Rubikon ...

Hun var snart inde i, snart ude af Lygteskjæret ... Det kunde dog ikke skade at se!

Han nærmede sig mere og mere ...

Hvor flot og hændig hun ganede! ... kastede mindst to Sild op i Stampen, naar hver af de andre klarede én, og endda snakkede hun til og drev Moroen! Nu bar hun og en anden bort en fuld Stamp og kom igjen med en ny. Det var som bare ingenting for hende! hun satte den fra sig med et Kast og slængte den første Sild op i den. Hun var vist uhyre myg! Og meget, meget stærkere, end hun saa ud til, der var ikke én af de andre, som kunde tage hende i nogen Ting, det var han vis paa!

En Sild glap idetsamme ud af Haanden paa hende og henover Bryggen ind i Mørket, hvor han stod. Han tog den snar som et Lyn og puttede den i Sidelommen, saa vaad og sleip og skjællet den var.

Om lidt stod han nærmere, næsten ved Siden af hende, og han holdt just paa som i Ligegyldighed at aabne en Passiar, da en Person, der stod ved Tøndestablen med en Glød for Munden, som maatte komme af en Cigar, begyndte:

«Du har det travlt ikveld, Stina. Hei hvor Silden springer! En kan forstaa, Du har Hastværk – at Klokkeren slaar danse. Gik det saa hele Dagen, tænker jeg, Du klarede Sluppen alene!»

[352] «Var det Storsei eller Tosk ja, – saa, store som Handelsbetjente! – men dette er nu bare Smaasild.»

Rejer lo høit. Han var endnu i Stemmeskiftningen og fik det betalt med et: – «Hvad er det for en Væder, som bræger der?» sendt paa Maafaa til ham indover i Mørket.

«Stina er nok ikke naadig ikveld,» vedblev Handelsbetjenten at ægle, «hun véd, at Styrmanden sidder deroppe og venter.»

«Styrmanden!» – hun slog med Skaftet af Kniven mod Stampen, «han kan gaa paa Hænderne og endda danse omkap med de to tykke Sjøbodstolper, I har at stampe Gulvet med!»

«Og saa trakterer han saa flot baade med Peberkager og Kaffe!» mente Handelsbetjenten.

«Aa ja, – – naar én har arbeidet hele Dagen fra Klokken fire om morgenen, aarker én ikke at bugsere paa en Melsæk i Dansen om Kvelden!»

«Hvad mener Du, Stina! han vil sige, han Doktor Frederiksen, – han Fanten, – Tateren – Hestedoktoren! ... han, som ikke bare flaar Heste, men ogsaa stikker Folk? Jeg tænker, baade Du og Understyrmanden faar passe jer.»

Fra den bundne Stilling, hvori hun stod og skar Silden, reiste hun sig pludselig snar og spændstig som en Staalbjær og slængte ham den blodige Sildekværk lige i Ansigtet.

«Sig det nok engang, og Du skal faa mere!» raabte hun rasende.

«Det skal Du faa bøde for!» udbrod han og gjorde en Tilnærmelse, den hun behændig undgik ved at svinge sig om paa den anden Side af Stampen. Han holdt paa at gribe hende bagfra om Livet, da hun med ét, grædende af Forbittrelse, raabte: – «Prøv, om Du tør!» – og løftede Ganekniven med en vild Gebærde.

Han stansede raadvild.

«Ja prøv, om De tør!» brølte Rejer og trængte sig med et Sæt haardt ind imellem dem.

Handelsbetjenten saa ham tæt ind i Øinene:

[353] «Saa-aa, Rejer Juhl! Den Fallitenspiller! Det var bedre, Du betalte det, Du skylder, end blande Dig ind her.»

Der stimlede straks Folk om dem. Det saa jo ud til Slagsmaal og Handelsbetjenten tordnede videre:

«Jo-o det er syv og niti Daler med Renter, vi har anmeldt i din Fars Bo, – for Klædesvarer. Jeg tænker, det er de Klæder, Du staar i der!» – Han haanlo, og Rejer følte, at Folk ligesom nysgjerrige saa ham nær op i Ansigtet for at mærke sig Fallitenspilleren.

Han var dødelig krænket. Hans Stolthed reiste sig i hele sin Juhlevælde. Slaa han mellem begge Øinene nyttede her ikke! ...

Han trak rask Lommebogen op og spurgte overlydt, om han kunde faa betale? ... nu straks, – her paa Flekken!

«Tak, som byder, vi har Disk overalt, hvor vi faar Penge!» – svarede Handelsbetjenten studsende, han fik med ét sin Koldblodighed igjen.

Rejer holdt med dirrende Haand den røde Hundrededalerseddelen hen til Lygten, og Betjentene kaldte to af Dikselmændene hen som Vidner, – han følte, at han ikke længere havde Stemningen for sig, og trak sig bort.

Det svimlede for Rejer, – han leverede ud sin sidste Hundrededalerseddelen! – men det stivede ham op, at der var saa mange, som saa paa, og han hørte Ganepigen yttre høit beundrende:

«Kontantere Kar har jeg endnu ikke set!»

... Fallitenspiller! ... Fallitenspiller!» – tog han haanlig op igjen for sig selv, medens han gik der frem og tilbage inde i Mørket. «Fallitenspiller!» ... Han lagde en Tidaler, hans sidste og eneste, om i det Rum, hvor Hundrededalerseddelen havde ligget, og gik nærmere frem i Lyset, medens han gjorde det; det skadede ikke, om Folk troede, der var flere Hundrededalersedler, hvor den første kom fra. Og – – var han ikke kontant, skulde han snart vise dem, at han skulde blive det! – han rettede Nakken som en Løve.

[354] Raabene og den pludselig opstaaede høirøstede Snakken mellem Fruentimmerne sagde, at den sidste Forsyning til Sluppen nu endelig var afleveret

og Arbeidet endt for den Dag. De skyndte sig i Flok og Følge opefter Bryggen og tog Veien henover langs Fjæren til et Nøst, hvor der blinkede Lys. Der var Kaffestation.

Rejer fulgte raskt efter og Hjertet begyndte at banke i Halsen paa ham; thi Stina gik alene for sig lige foran. Følelsen af den skammelige Overlast, hun havde lidt, blev stor i ham. Hende havde alle Lov til at fornærme, fattig og forsvarsløs, som hun gik der og maatte tjene for sit Brød. Ingen til at forsvare sig ... jo én!

I næste Øieblik stod han ved Siden af hende saa pludselig, at hun overrasket saa op paa ham. Hendes Ansigt bar endnu Spor af Ophidselsen og af, at hun havde grædt. Hvor hun var umaadelig vakker!

«Sti ... Stina!» – udbrød han. «Der, der, – tag Kjeden! ... Jo, jo – – hører Du – tag den bare! Sørg ikke! Jeg har tænkt paa Dig hele Tiden siden sidst – midt i Silden ... bare paa, at jeg ikke havde faat taget Farvel med Dig! og saa paa, om Du var her paa Været endnu. Du kan tro, jeg var ræd for, at Du skulde være borte! – Saadan som Du er ingen anden, – intet andet Fruentimmer! – der findes ikke din Mage i Verden! Jeg skulde kjende Dig straks, om aldrig saa langt, bare paa Væksten. Og saa let, som Du gaar, ligesom Du danser! ...

Jeg er Rejer Jansen Juhl, ser Du, Jan Juhl i Aafjorden, det var min Far det! Du maa tro Odelsgutten til Hammernæsset, – det er jeg det, ser Du! kan faa, hvem han vil i Bygden. Me-n, – har jeg reist paa Sildefisket, som jeg vilde, mod Skikken, saa er Rejer Juhl ogsaa kar for at tage, hvad Kone han vil, om saa hele Bygden hylér Halsen af sig! Jeg er ligeglad, om de kalder Dig for Svarte Stina og Tater! Værsgod! ... det gjør ingenting! – ikke en Døit! – bare Du vil følge med mig hjem til Hammernæs^[355]set! for ellers bryr jeg mig ikke om det hele mere, uden Dig er det nu kjedt overalt!»

Hun havde spærret op begge Øinene og saa paa ham; – hendes hele ledeløse Skikkelse gjorde en afværgende Gestus.

«Det skal ingen sige mig paa, Juhl! hos Frederiksen, at jeg har gi't Dem Aarsag! – hverken Dem eller Handelsbetjenten eller Understyrmanden, naar Frederiksen slipper ud igjen ... Han tjener bare af et Knivstik inde paa Tugthuset. Men det er Kjæresten min for Gud og Æren! han kom paa Huset paa to Aar, fordi Knivstikket gav Lyde, og har tjent ud til Høsten» ...

«Jeg vil Dem for vel, Juhl!» begyndte hun at snufse – «efter dette Tilbud ... ogsaa for den vakkre Sølvkjeden til ikke at sige det og varsko; – for han er færdig med

Kniven, naar han blir sint. Saa nu kan De selv forstaa, der ikke kan bli' noget Gifteri mellem os to, nei!» hun puttede derunder Sølvkjeden omhyggelig ned i Lommen.

Rejer modtog et Slag, det følte han, om paa Hodet, for Panden eller Brystet, det vidste han ikke! Han stod blot med halvaaben Mund og stirrede paa en smal, hofteløs Pige, som snakkede og snufsede der i Mørket og holdt paa snart at svingle, snart at blive saa tynd som en Traad for hans Blik.

«Naa saa, – ja jeg forstaa!» – gjentog han mekanisk og lo dumt. Med Ydersiden af Forstanden begyndte han dog at fatte Situationen, – at stirre ligesom i et uhyre Gab af Skuffelse.

– Afsted vilde han, skreg han, da han kom ned til Baaden, og der var ingen Raad for, de maatte legge ud.

Den Nat roede han sig skjortevaad!

IV. Krøge mig? Nei før knække!

[356] Sent om Natten kom de ind igjen nord i Sundet, hvor de havde Stænget.

Han sad i Søvnørskan over Aaren og kjendte neppe, at Baaden stødte mod Støen, da han vaktas af Brøl fra to tre Hold indefra Mørket:

– om de havde hørt noget Sporlag til Silden inde ved Været?

Her var de opskræmte og gik urolige og ventede bare paa Dagen. Der var kommet en Baad roende forbi om Kvælden, og Folkene i den havde ment, at Garnsætterne ikke vilde trække mange Sild den næste Dag; de havde hørt Rygte, at Silden var gaaet nordpaa ude i Sjøen.

«Rygter! ... Silden med engang sunket i Sjøen igjen! ... En Baad, som roede forbi? – de skulde vide det de!» søgte han ivrig at overbevise de andre.

– «Op og ned! ned og op! Saa over, saa under!» lød det bagefter bittert i hans egne Betragtninger.

«Gad vide, hvad det var for en Dato idag? – sekstende Marts! ... skulde han nogengang gjøre nogenting paa 16. Marts, saa kunde de partere ham ...

Føi for en Dag. Hundrede Daler Væk! ... Uhrkjeden ogsaa væk! – han faar den vel, han paa «Huset!» – at sprade med, naar han kommer ud. Deilige Greier! – danset og drevet med Kjæresten til et Tugthuslem, – hun har kanske ogsaa været der selv ...

... Rygter! – lade sig skræmme af slige Rygter!» ...

Han var ikke længere istand til at ty ind i den kvalme, trange Pladsestue, hvor de havde Tilhold, og vandrede oppe lige til i Graalysningen mellem dem, som gjorde sig færdige til at lægge ud. Han havde faat en Afleder fra Skuffelsen over Ganepigen.

Den næste Dag ventede alle i yderste Spænding paa Garnbaadens Hjemkomst fra Sætterierne udenfor i Havet; de havde tre fire Timers Udror.

[357] Rejer var hundrede Gange henne paa Udsiden af Holmen og saa efter dem med sine lyseblaa, skarpe Maageøine. Derfra faldt Veien uvilkaarlig hen til det Sted i Sundet, hvor hans Notestæng havde staaet. Han stirrede dumpt ned paa de Flekker af olieagtig Sildeslim, som endnu svømmede ovenpaa Sjøen; endel opslengt Smaasild, Korstroid og Levninger af Storsei laa stivfrosset mellem Tangen og Maneten i Fjæren, hist og her en halvraadden Haa.

Det stemmede med hans Humør at stirre ned paa alle disse stinkende Levninger. Det blinkende, glittrende, skinnende Sølvhav, som havde spillet derinde i Noten, havde for hans optændte, fængelige Indbildningskraft strakt sig vidt udenfor dens flydende Netvæg ind i en Fremtid, hvor han bare havde at staa med Hoven og øse op Rigdom, – drive Storbrug, reise Hammernæsset med dets alle fem og treti fraskilte Gaarde og Sætergange.

Silden sunket lige i Havet! – netop som han var kommet til den? – umuligt! ...

Men al den forladte Raaddenhed oppe i Fjæren sagde hele Tiden noget andet, – at det var muligt, skulde være muligt! Han kjendte det som en Ulykkesanelse, en Angst, det inderste i ham følte, at Folkene i Baaden igaarftes ikke havde raabt de Ord uden Grund.

Kom Baadene nu igjen med Sild, han vilde blevet rasende overrasket! ligesaa overrasket som om han med ét havde set Hammernæsset staa der med nye Bygninger, ny Sjøbod og Notebrug.

– – Og Garnbaadene kom roende i lang Række indover; de laa høit i Vandet med de brune Garn opgjorte i Dyrger i Forskotten og Midtrummet.

Det var en Roen af hundreder, langsom som et Ligfølge – med den tungeste Last, der kan fylde en Baad: – skuffede Forhaabninger!

Garnene havde staaet derude tomme som Sold! – Ikke Sei, ikke Hval eller Fugl nogetsteds udover at se. Havet øde og svart for Liv! – hvad de havde havt under [358] Land, var bare et af Seien fra den store Masse i Havet afjaget Sildestraal.

Silden var væk! – kanske gaaet nordpaa til Kinn ...

Det var midt under dette, at han med en af Baadene inde fra Været fik Brev fra sin Mor. Det havde gaaet lange Veie rundt og været i mange Hænder før det, fedtet, smudset og med Silderisp paa, nu naaede frem. Blodet gik for høit i ham, til at han kunde læse med videre Opmærksomhed:

«Ser jeg Dig nogengang mere igjen i Verden, Rejer!» – stod der i Brevet med et af Moderens store Suk.

«Se mig igjen? – tidsnok!» udstødte han og faldt over i sin egen Pønsen, medens hans Blik gik sløvt og uopmærksomt nedover Linierne. Pludselig blev det hængende ved; – hans Søster havde forlovet sig med Haarstaden! Han læste det op igjen og op igjen og derpaa nøiagtigt videre: «Det var et Offer af Otilie, for han er jo en gammel, mindre vel udseende Mand; men saa véd Du jo, han har friet til hende før, efter sin anden Kones Død, og saa blir hun jo rigelig forsørget, da han ingen Børn har, – baade hun og jeg! – og Du hjulpet til at beholde Hammernæsset. Jeg synes, vi maa være din forstandige Søster evig taknemlige, Rejer! hun har frelst Gaarden.»

Han lagde Brevet langsomt i Lommen.

«Med Haarstaden! ... den gamle skjelvbente Aagerkar,» – raste han – «som har suget ud Bygden hele sin Tid. Saa længe og fult har han aagret paa Hammernæsset, til han kunde kjøbe hende – – – og saa, jeg atpaa i Handelen!»

Han laa vaagen udover Natten med heftig Uro i Blodet. Det havde været en saadan Række af knusende Skuffelser.

Han laa kun og stirrede ind i den ene Tanke, at nu skulde han hjem! Det bares ham for, at det var saa aldeles umuligt, – han kunde ligesaa godt gaa tvært af ...

Endelig øvede Naturen sin Ret, og han sov ind.

Ud paa Morgensiden blev det uroligt i Stuen. Fol^[359]kene havde Ank for Hjemreisen, stod tidligt op, keg efter Veiret og lagde sig igjen.

Han hørte i Halvsøvne, hvorledes de snakkede om, at det saa ud til Østenveir og tung Roning indover. De trampede og traakkede med Nistebommer og Tiner, gik ind og ud, og hvergang mørknede det svage Dagsskjær fra det lille smudsige Hul af en Rude. Han følte det i Drømme ...

Med ét blev det til noget stort, bøiet, dunkelt med brede, svære, krogede Arme strakte ud foran sig ... Han kjendte Hammernæsfuruen med Graalset over de snevaade, veirslagne Grene, – den stirrede knugende vredent paa ham med al sin troldvoksede, knuddrede Mægtighed.

Jo mere han saa paa den, des mere blev det til hans Mors svære Skikkelse, som sad der kroget og bøiet paa Bænken med Armene foran sig ned paa Fanget. Hun saa

strengt og tungt paa ham og sagde:

– «Vi maa være Otilie evig taknemlige! ... Ser Du, Rejer! vi maa alle bøie og krøge paa os og bugte os frem, som vi kan bedst.»

«Krøge mig? – nei, før knække!» sprang han op.

Og med de samme Ord begyndte han ogsaa den korte Blyantseddell, hvori han skrev til sin Mor, at hjem kom han ikke, før han af egen Pung kunde indløse Hammernæsset, og at han nu agtede at prøve sig frem i Verden. Naar han vidste noget mere, skulde hun faa Underretning fra sin taknemlige og hengivne Søn, Rejer J. Juhl. –

Stor og uudsigelig var Anders Rosmands og de andres Forbløffelse, da han, med det samme de ud paa Morgenens skulde bære Seilet ned i Baaden, kort og bestemt meddelte dem, at han havde besluttet at reise op til Bergen istedetfor at følge med dem hjemover. Han havde overveiet det om Natten, – mumlede noget om sin Fars Bo og om nogen at sælge Silden til næste Aar. Han vilde sættes af i Skudesnæs og se til at komme med et af Fartøierne, som gik nordover.

Det var en Stund bare tause, gabende Munde og saa, [360] – da de begyndte at forstaa, – lange Ansigter, Øinene ledende ved Jorden, en Tobaksspytten paa kryds og tværs og en betænkelig Kløen bag Ørene ...

Han Martin og han Tosten og han Jo og han Vidkun – det var Husmændene paa selve Indgjordet, gik sammen med Anders Rosmand om, at dette var umuligt. De havde at ansvare ham for Mad. Juhl!

«Komme hjem til Aafjorden uden Juhlegutten, med den Skam for al Mennesken!»

Det var ikke frit for, at et Par af dem tørkede Øinene med Vaatten, da de saa den for al Overtalelse utilgjængelige Mine, hvormed Rejer stod fast paa sit.

Der var ingen Raad for! – Juhlegutten maatte føies, og de fik lide paa Brevet til Madamen; – men det blev at ro hjem med et svært Tryk for Brystet.

– – «Hør Anders! Du ansvarer mig Blæssen, at de ikke bruger den til at kjøre Kværnsten der over paa Haarstad. Hils bare Mor, at jeg har sagt det.»

Det var det sidste, hviskende Paalæg fra Rejer til Anders Rosmand, da han sattes iland paa Bryggen i Skudesnæshavn.

Og, hvad Rejer der kunde have betroet ham, blev gennem Aarene Gjenstand for mange Formodninger blandt Husmændene paa Hammernæsset; thi Anders Rosmand skulde blot sige det til Madam Juhl.

*

Fjorddistrikterne havde spillet ved Havets grønne Spillebord ... vovet sit yderste der igjen et Aar – og tabt!

Det var den anden Side af Lykketærningen, Vrangside: – tom Baad, tomt Hus, en knugende Mangel paa Livsophold ... Sygdom og Elendighed.

Nogle Uaar til paa den Maade og de samme Øer og Holmer og Skjær i Seilleden, som nu laa strøede med Huse, Havne, Bebyggelser og Begyndelser, fulde af muntert Fremtidsliv og Virksomhed, vilde ligge ligesaa skaldede, svarte og forladte, som før Silden kom, kun med det gamle Sjøfugleskrig om sig, – triste og øde.

[361] Nogle Uaar til paa den Maade, og Sparebankerne indover Fjordene, der havde reist sig af Sildefortjenesten, de større Huse, det bedre Stel, den udvidede Jorddyrkning, som var bleven til i den gode Tid, den bedre Skolelærdom, det større Lys, som var faldt ind i de trange Bygder, – vilde alt gaa tilbage igjen, dø ud og slukkes, og de gamle Spindelvæve af Uvidenhed og Fordom og Overtro igjen trække sine graa Slør over Krogene.

Her var spillet om mere end Skillingen direkte, mere end Menneskeliv, – selv om Sjøen havde krævet dem efter stor Skala, – det gjaldt selve Folkemodet, Bygdernes Tro paa sin Fremtid, – og nu frøs det lige inde ved Hjerteroden.

Ind i hvert Hus, hvert Hjem, til Husmand og Bonde, havde Havets Tærning for tredie Gang sendt Niten: – et huløiet, Armod, Sygdom og den kolde Nød bringende «nei!»

Bygderne havde sendt hele sit varme Blod af Fortrøstning og Mod paa Tilværelsens Eventyr, hvori den, som vaager, vinder, Askepot altid faar Prinsessen, den kjække altid Lykken! – og Strømmen havde drevet Tiggerstave tilbage igjen ...

Her var spillet og tabt!

Der skal Hjerter af Staal til for paa den Vis at slaa Tærning med Tilintetgjørelsen! mere end haardsmi'd Mandsvillie, – eller, – og det var det, som gjorde, at disse Bygder alligevel ikke gav tabt, men paa Stumperne af sit Mod, Stumperne af sin Kraft, Stumperne af sin Armod slæbte og sled sig igjennem Aar for Aar, indtil

Tærningen igjen faldt op, og de har Dampskibe udenfor Stuedøren, – den dybe Trang i Nationalkarakteren, som just forlanger Eventyret, Legen med Chancen og det uventede, Legen med Faren. Som den har gjort Eventyrdigtningen i de stille uvirksomme Tider, saa sender den nu Folket ud i Handling ikke mindre paa Sildens og Havets end paa Kunstens og Digtningens Omraade!

[362] «Rejer Juhl! – hoi – ohoi! – hoi!» ...

Det var i Skudesnæshavn; – hans Ven Understyrmanden stod og raabte mellem Hænderne fra Hækken paa «Resolut». Rejer havde alt set den grønmaalede, smudsige Brig ligge inde ved en af Pakboderne, som det lod endnu halvladet med Salt.

«Hvad gjør Du her?» spurgte han da han fik Rejer nærmere. «Beslaat med Sølv? Du har jo gjort et Notestæng. Hør Gut! – spekuler bare ikke i Salt nu, Silden er fløiten. – Aa bi lidt, vi har straks Middagshvil!»

Understyrmand Lind var en ualmindelig vakker Fyr, høi og ledig i Figuren, mørkøiet og sorthaaret.

«Her er Ærter i Kabysen og Flesk,» sagde han, da Rejer kom ombord, – «Du kan vist trænge lidt at varme Dig paa.» –

Rejer syntes, det var længe, siden han havde gjort et saadant Maaltid som det, han indtog inde paa Kahytbordet sammen med Understyrmanden.

«Bondestel ... Bondeskipper ... Bondeskute! ... men nu er jeg ogsaa snart kvit den!» – mumlede Styrmanden – «Hundeliv paa det Fiske!»

«Naa ja, Rejer Juhl! ikke for det, jeg likte det Pokker saa godt. Fyr maa der være i Karen. Gaa paa, gaa paa tværtover alt! men lidt – lidt – lidt Forstand faar der være med, ellers blir Du gift, før Du véd Ordet af det, min Gut! – og saa stopper den Moroen. – Hun ... Sildejenten ... Svarte-Stina, fortalte mig det altsammen samme Kvæld, hun havde Kniven sin i den vakkre Kjeden din! Men var Du da rygende, splittende fra Forstanden? en Kar, som sidder med en hel Gaard og af sligt Folk som Du, springe lige lukt paa og fri! – – Naa ja, nu skal Du vel op og ture i Bergen. Jeg gaar ogsaa did. Det var derfor, jeg raabte Dig an» ...

Reier skjød Ærteskaalen ind paa Bordet.

Styrmanden maalte ham.

– «Du ser mig ikke ud til at tænke paa at hale ud paa Salene. Du er da vel ikke pinegal nok til endnu ^[363] at gaa der forlibt og sørge? For *det* er der bare én Kur, – at forlibe sig i en ny. Hvor gammel er Du?»

«Snart nitten.»

«Ja, da jeg var i din Alder for en fire fem Aar siden, tog det mig ogsaa slig.»

«Ne ... hæ ... hæ» – lo Rejer overlegent forsikkrende. «Det Sludder roede jeg af mig samme Natten. – Ne ... hæ ... hæ ... men» – han grublede stærkt paa, om han skulde betro sig til Styrmanden; han havde noget saa godmodigt ved sig, saadan ægte, prægtig troværdigt Væsen.

«Du ser ud, som Du sidder i nogetslags Suppedas og ikke vil ud med det. Véd Du ikke, hvor Du skal gjøre af alle Pengene dine?»

Rejer tog frem Lommebogen, hvori der laa en gul Tidalerseddel:

«Det er, hvad jeg eier!»

«Ikke saa lidt det! Akkurat ti Daler mere end jeg; – for Jammerhyren her paa Sildebriggen holder én knap overvands to Kvælder om Ugen. Jeg tog den bare for at slippe at ruinere mig mens Alert ligger og reparerer oppe i Bergen, – en dyr By, som blanker én i en Ruf! Klogest at komme undaf, tænkte jeg, før de begynder at kridte! – Naa altsaa, Du har ti Daler, Juhl! Du mener da ikke at styrte dem ud her i Skudesnæshavn? Her er ingenting.»

«Nei-i ... jeg – jeg,» tog han med ét braat i «véd ikke, hvad jeg skal tage mig for i Verden. Jeg gaar til Bergen for at bli' til noget, ligefedt hvad det er. Jeg vil hjemmenfra,» tilføiede han med lav Stemme og saa ned i Gulvet, «Stellet i Aafjorden er gaat fra mig!»

«Saa-aa? ... saa, saa!» – opgjorde Styrmanden sig noget forbløffet og flyttede sig uvilkaarlig indover paa Bænken. «Saa det er saa, det staar til! ... Ja,» tog han sig raskt og sprang op – «skulde jeg ikke gi't Sjæl og Krop paa, at der stak noget sligt i den stride Parykken din, Juhl! ... og den formastelige høie Næsen! Du rømmer naturligvis hjemmefra ...

^[364] Hm!» – han indledede et Forsøg paa at plystre og spankulere paa Kahytsgulvet, men opgav det paa Grund af det trange Rum, hvori han maatte lude med Hovedet

– «naturligvis ... rømmer! Ja, ser Du, Juhl! det samme gjorde jeg – fra Realskolen ... Naa ja, – og hvad tænker Du saa paa?»

«Bare komme ivei!»

«Sælge Gryn og Rosiner?»

Rejer taug. Tonen lød haanlig.

«Hænge over en Disk? ... Saadan svær Prygl, som har været sin Fars Søn al sin Dag!» Styrmanden rystede paa Hovedet, – «ser ingen Chance for det! Saa heller hænge over en Raa da, Gut! det er anderledes luftigt! Hvad?» –

Han stak begge Tommelfingrene i Ærmehullerne paa Vesten og vuggede paa sin stærke, raske Figur ... «Til sjøs – til – sjøs! naturligvis, Gut!» ...

Raadet tiltalte Rejer uhyre, – for ikke at tale om, at det smigrede ham; han havde længst beundret Styrmandens frie Sjømandsvæsen, hans flotte Udtryk og Vendinger og hans sjøfriske, lette Maade at føre sig paa. Han gryntede i Halsen noget, som dog endnu ikke var hverken ja eller nei.

«Sjøsyg?» – forhørte Styrmanden.

«Aldrig kjendt det.»

«Naa, – naturligvis endel Hundeliv i Begyndelsen» ...

«Gjør aldrig en Døit!»

«. ... faar lystre og stikke den store Snabelen din dygtig under de første Par Ture, – holde den i et Futteral.»

«Aa, – – skal nok passe mig.»

«Du er for lang, det er din Lykke, der vil ingen ha' slig en Kranbjelke til Kahytsgut. Hør!» spurgte han pludselig – «mener Du, Du kan koge Ærter uden at svide dem, – og Grynsod ... og gjøre Kaffe? – naar Du faar fjorten Dage at øve Dig paa oppe i Bergen?»

Rejer kremtede noget beskedent om sig selv.

«Jovist kan Du! Paa Alert skal vi ha' ny Kok, saa [365] gaar Du med os sør til Middelhavet og koger Dig frem saa godt, Du kan, første Reisen. De ti Dalerne dine

faar Du bruge til at rigge Dig en Smule. For i slig en lang, stampet Vadmelsfrak med Hornknapper i Ryggen heiser de Dig op under Merseraaen til Eftersyn for hele Havnen.»

Under Udsigten til den uventede nye Bestilling havde Rejer siddet en Stund og stirret i Ærterskaalen. Det trak mere og mere op til et Juhleansigt, skarpt som en Forstævn.

Han saa pludselig op paa Styrmanden:

– «Lige fedt enten Skvalpen gaar gennem Ærter eller Sjø, – tilsjøs vil jeg!»

V. Han skurer og skures

... «Tørn ud der! ... Reve ... reve ... reve!» brøttes pludselig under Tramp og Spektakel ned i Folkelugaren paa Alert.

Rejer aabnede forsigtig Øinene, – og i de første Dage i Nordsjøen laa han uhyre ængstelig for mulig at overheøre et «Tørn ud!» han vidste, at han var tungsvøvnt, og tog alle Forholdsregler for at ligge med vaagent Øre. Som Kok gik han nemlig fri for de almindelige Vagtskifter og kunde sove hele Natten, undtagen naar der kom paa Rebning eller andet Allemandsarbeide.

«Rev i Mersseil! ... Bramseil fast ... Tørn ud der!» – gjentoges Kommandoer ovenfra, medens der larmedes i Trappen med en Blikkasserolle.

Rejer reiste sig i Køien; hans første snare, mistænkelige Blik var til Skoene om nogen kanske havde spigret dem fast til Gulvet igjen som igaarnat.

Folkene af Dagvagten sad alt nede paa Kisterne ifærd med at kaste Klæderne paa sig, andre fo'r i fuld Rig med Olieklæder og Storstøvler op ad Trappen. En [366] Strime af Dagskjæret lyste nedigjennem Ruffet, Regnen slog mod Skylightet, og Fartøiet krængede stærkt.

«Tag Kokken med paa Bramraaen, – skrup Jer!» tordnede Baadsmanden ned gjennem Ruffet.

Rejer fo'r som et Lyn i Skoene.

Oppe paa Dækket var fuldt Arbeide og Kommandoer, Brøl i Brøl, gjennem Raaberten. De bakke Seil slog under Bygen med tunge voldsomme Slag og Smeld mod Masterne, medens det peb og ulede og hvinede og tvinede i Tougværket.

«Klar ved Bramfald Skjøder og Gi'etouge!»

Rejer gav sig straks ivei med at entre op ad Vævlingerne. Uagtet han havde været under Mersset før, havde han endnu aldeles ikke let for at finde sig tilrette i disse bløde Tougværks Trapper. Det gik langsomt og forsigtigt til, halvt paa Maven,

gribende for sig med Kløerne og skubbende sig opefter som en Hummer. Da han saa, at Jungmændene fo'r forbi ham, gjorde han et forgjæves Forsøg paa med sine lange Ben og Arme at tage to Vævlinger ad Gangen. Ved Pyttingvantet under Merset, hvor Stigen gik bagover ud i Luften, stansede han betænksomt; men opdagede i det samme Hullet indenfor op til Merset og nyttede øieblikkelig Gjennemgangen. Oppe ved Salingshornet stansede han igjen lidt, som han saa efter et nyt Frelsens Hul, og tog saa atter paa, paa Paddemanér med det ene Sæt opover i Vantet efter det andet, saa med Fødderne og saa med Armene.

Lidt efter stod han paa Pertlinen af Store-Bramraaen, medens Vinden peb i hans Seildugs Bukser, og det slingrede høit udover den mørkegraa og grønlig Sjø, saa én kunde blive svimmel og gal i Hovedet. Han var aldeles forvirret. Han hørte Kommandoer nedenfra, men blev bare mere svimmel, – gjentagen «Halimen o-ho!» lød som Toner fra en anden Verden omkap med Tutingen og Hvinet i Takellagen.

«Hvad gaar der af Dig, Kok?» spurgte Jungmanden udenfor ham paa Nokken.

«Ingenting!» svarede Rejer kort; han kom med det ^[367] samme igjen til at se ned i Sjøen under sig, medens de svinglede udover den.

Og at der var noget som feilede ham, fik hans Nabo indenfor, Svenskeren, nu at mærke; thi han brølte rasende:

«Inte til Luv! inte til Luv, din lange Trump! ... inte loffe ... inte loffe! hører Du ... Spolere Seilet! ...»

Men Rejer viste ikke Spor af Tilbøielighed til i sine forskjellige Udgaver nedover Seilet til Krabberne at skjælne mellem Luv og Læ eller overhovedet forholde sig partisk mod nogen af dem. Her gjaldt det bare og udelukkende, det følte han, om at blive hængende over Raaen og bjerge Livet, hvad der saa ellers gik for sig.

Det var dog lidt efter, som Svimmelheden begyndte at gaa over, og han kunde tage fat igjen.

«Der,» sagde Svenskeren og rakte ham en rund Lommeflaske, «Du er jo saa hvid som en vaalnad!»

Rejer tog sig en Slurk og syntes, det hjalp vidunderligt.

«Bare ikke Bramstangen gaar, mens vi sidder her,» vedblev Svenskeren; den stod i Virkeligheden som en Fiolbue.

«Den er Kvistfri» mente Rejer og tog nu ind Seilbugterne i store Tag.

«Kors for Bjørn!» sagde Göteborgeren, «det er ikke Armer, det er Labber.»

Bramseilene var opgivne, Storseilet fast, Klyveren fast og Reb i Mersseilene.

– Og saa skulde Rejer gjøre Kaffe for Dagvagten.

Han gjorde op i Kabysen, skyllede den store Kobberkjedel og trev den hen paa Komfuhullet. Det skede alt med en vis forbittret Ihærdighed. Nogle af Folkene kom og fik tændt sine Snadder, andre af Vagten, der slubbrede hen over Dækket purrede utaalmodig i ét væk paa efter Kaffe. De gjorde sig en Adspredelse i Styggeveiret af at overskjælde Kokken; men [368] han slog blot, bortvendt, Kryl paa Ryggen og lagde Kul til under eller blaaste i Trækhullet.

Rejer var i fuldt Oprør og Gjæring, og Ræsonnementet gik indeni ham den hele Tid.

Det var virkelig overmaade heldigt, at han var kommet ned igjen, – overmaade heldigt, svineheldigt! Han smilede bidsk bittert: Ja-a, de skulde bare hjemme set Juhlegutten slig hundset, – set Odelsmanden til Hammernæsset, da han laa oppe paa Raaen og – det var paa et Haar nær, han havde deiset.

Han tog hidsigt den spruttende Kaffekjedel af Kogehullet og satte den hen paa skraa for at klares; men han havde glemt at have Kluden først om Hanken og slog nu knepsende med de brændte Fingre i Luften.

«Naa Kok,» stak en krøllet Hundeskindshue sig atter ind, «er ikke Kaffe endnu gjort?»

Rejer tog med et Ryk Laaget af, saa hedt det var, og kastede Fiskeskindet i:

«For mig kan I tage den saa grugget, I vil; der staar den!»

*

– Javist var Rejer kommen paa Farten! Nede i Kanalen havde de aget lystig Kjelkebakke, helt til de kom nedover i spanske Havet og nu udenfor Cap da Roca! – det var ikke altid saa let at staa inde i den kvalme Kabys foran Stegepanden, hvori Smørret skulde brunes over Kjødet til Kahytten og Ærterne og Flesket samtidig passes.

Men saa luftede han sig udenfor af og til, og *der* var Vind nok at faa.

Hi for et Hav!

I Sælerne og med de opbrættede Ærmer saa han ud som en lang, svedglinsende, sodet Smedesvend. Og den Kritik, som faldt paa hans Gjerning i Kabysen, var heller ikke skaansom. Saa var Ærterne svedne, saa Mid i Grynene, hvad han jo ikke kunde for. Saa var Svedskerne i Sødsuppen udkogte, rent væk; han havde spist dem selv hver evige én! Eller ogsaa, da [369] han skulde gjøre det bedre, var Suppen raa, «Vand og Gryn! det rene Hestefoder.»

Han havde fra den første Dag af foresat sig ikke at svare, og han holdt det fast og uryggeligt. Sin Pligt som Kok at holde alt blankt og rent hos sig i Kabysen og at have Maden færdig til at øses op og leveres ud til bestemt Tid, den baade kjendte han og overholdt han, saa fik Stewarten bringe den agter i Kahytten.

Stewarten ja! – den pyntelige Spirrevip med det krøllede Haar delt i Panden, som trippede saa pent, og som de kaldte Parykmageren, han tillod sig ogsaa at være vittig over ham.

Det var den Dag udenfor Cap da Roca ...

Rejer forstod godt, at det var til et Slags almindelig Forlystelse, at han midt paa Formiddagen var kommanderet tilveirs, og at Folkene havde staaet nedenunder og moret sig over hans usjømandsmæssige Adfærd, som om det kunde været en Marekat, der gjorde Kunster.

I sine Betragtninger herover var han nu et Øieblik, før der skulde skaffes, traadt ud af Kabysen for at lufte sig og stod og keg udover Rælingen i opknappet Uldtrøie og trak Veiret.

Her var pludselig blevet forfærdelig varmt udenfor Kysten af Portugal. Havet gik grønblaat, svært som Huse, de havde hele Atlanteren væltende paa Siden og gik for ét Reb i Mersseilet.

Idet Stewarten saa kom med Terrinen, maalte han Rejer med Øinene efter hans hele Længde og saa derefter gjentagende prøvende op efter Reisningen:

– «Hernede kan Du snart faa se Abekatter nok, Kok! som klattrer endda vakkre end Du.»

Rejer gjorde et Kast op med Næsen og gik ind i Kabysen igjen; men Stewarten kom lige efter under Dønningen til at faa Ærterne udleveret af ham, saa han skoldedes og fo'r brølende med tom Terrin ned i Kahytten.

Der blev Staahei. Stewarten klagede og jamrede, men mødtes af Styrmand Lind energisk med, at han [370] var en Klodrian, og at det naturligvis var sket af Vanvare. Der skulde ingen faa indbildt ham, at den troskyldige Landsgut gav sig til at skolde nogen med Villie.

De satte Kurs op Baien af Cadix, hvor de tog Vand paa Rheden og købte Vin, som skulde vanke i Middelhavet.

Ved Førstevagten om Kvælden stod de igjen tilsjøs, og den næste Morgen i Solrenningen løb de for en rivende Strøm ned over Gibraltarstrædet. Det var tæt af Seil fra Feluker og marokkanske Schebekker til store Linieskibe, nogle skulde op, andre ned, en Fest af Flag, Signaliseringer og Saluter mellem Krigsskibene, som mødtes og hilsedes paa alle Sprog og i alle Nationalkulører.

«Det gaar ud og ind her som af Halsen paa en Flaske!» forklarede Baadsmanden med et Skub paa sig.

Men Rejer stod der som flyttet hen i en anden Verden. Han saa Tinderne af de spanske Snefjelde, med underlige skarpe Skygger imellem, langt indover Landet gløde og rødme op imod den høie, blaa Himmel. Han blev blød om Hjertet.

Hvordan mon det saa ud paa Hammernæsset nu? – det var vel i Bjerkesprættten. Han saa som et Glimt af sin Mor i Gangdøren ...

«Hu...u...aah!» gispede Baadsmanden i Morgenluften ...

Duften af de hvide blomstrende Mandeltræer iland kom luftningsvis næsten bedøvende udover med Morgenbrisen, og Middelhavet laa purpurviolet lige foran dem.

«Siden,» sagde Baadsmanden, visende paa Gibraltar, «havde de at seile i bare blaa Vandfarve med Landet om Bagbord, helt til de kom isigte af Fanalen eller Fyren foran Barcelona.»

– – Og indom Landtungen, der lukker for Barcelonas Havn, gled Alert saa en speilende Formiddag for opgivende Seil.

[371] Den høie Fjeldkegle, Mont Juich, med det faste Slot som en Rede paa Toppen, med sine Rækker af Kanoner og Castiliens Flag paa Tinden, mødtes under Skibskjølen mod det hvide Fyrtaarn paa den anden Side af Løbet.

Her var fuldt op af Skibe inde paa den mægtige Havn, og en Mængde Luggere og Feluker med Latinseil kom indfarende med Fisk, Vinfade, Grønsager, Oranger, Nødder, Æg og Høns, stablede i Kurve til høit op paa Masterne.

«Her skal Du se en Spanierinde!» sagde Stewarten i Forbigaaende ind i Kabysen.

Rejer saa i Hast udover Rælingen. Et Par Baade med Latinseil og nogle skraalende Mennesker havde huket sig fast til Skibssiden. I den ene stod hæst skrigende en gammel solbrændt, rynket Kvinde med sorte Hestehaar og Barter og næsten Klør paa Fingrene og bød ivrig op noget kaalagtig grønt og en Kurv med kaglende Høns under Nettet.

«Fælt Folk!» tænkte Rejer; ... men, hvad disse Baade med de afklippede trekantede Seil skjød for Fart, endda det var saa stille, næsten ikke rørte sig Vind. Han havde lagt Mærke til dem nu den hele Vei opover langs spanske Kysten.

– Som han gik paa Baviansvagten om Kvælden, de havde klaret Toldopsynet og Kapteinen var gaaet iland, – kom Styrmanden hen til ham:

«Hør!» – sagde han – «Du har hørt snakke om Spanierinderne. Ja, de er ikke alle slige som den Uglen paa Feluken idag. Jeg vil bare gi' Dig et venskabeligt Vink om at passe Dig her, naar vi kommer ind til Moloen, der er nok af dem, som vil fiske Sjøfolk. Hold Dig i Skindet og arbeid – helst med Ryggen mod Land, det er tryggest. Jeg vil bare advare Dig, forstaar Du!» Han drev af.

De havde forhalet længer inde paa Havnen, hvor Fiskeladningen lossedes ned i Lægtene, der gik til Barcelonetta, og Arbeidet gik paa Skibssiden den lange Dag. Om Kvældene fik Mandskabet gjerne Landlov, to ^[372] og to ad Gangen; og at der var Mærkværdigheder iland, fremgik noksom af deres Beretninger, naar de kom ombord igjen.

Det lod imidlertid til, at Turen til at faa Landlov aldrig skulde komme til Rejer. De Par Gange, han forsøgte sig, mødte han Afslag. Kokken maatte være ombord, hed det.

... «Ikke engang anse mig for jevn god med Stewarten!» udbrød han forbittret en Aften, da Jollen satte fraborde; Lanternene tændtes omkring paa Havnen, og alle de kulørte Lys blussede op iland. Han stansede oftere og oftere og saa udover i Mørket efter Morildstriben i Kjøl vandet paa Baaden, blev staaende ved Brasen og fulgte Lysningen helt ind til Moloen:

Saapas Øine i Ho'det troede jeg dog, Kapteinen havde havt, at han havde opdaget, at jeg ikke netop er en af hans vanlige Rudere, at jeg ikke er som en anden Kaalrabi, der er kommet lige op af Jorden! Han véd overmaade godt, hvem jeg er Søn af. Ingen skal sige, de gjør Krus for mig her, bare praies om Kvælden og sætte de andre ombord. Nederdrægtigt! Han slog Tampen hvast i Rælingen: Benytte sig saa lumpent af, at jeg tilfældigvis gir mig til hans underordnede. Naa naa, mig gjør det ikke noget, sagde han gelassent; de kan være skraasikkre paa, at jeg ikke skal være høfligere igjen. Rejer Juhl slipper ikke den Tougende, han engang har begyndt at hale i. Ne-i ... han gjør ... ikke ... det! ...

En Eftermiddag slog saa ogsaa endelig hans Tur, – Landlov til Midnat sammen med Tømmermanden og Stewarten, der pyntet i Flipper og en aflagt sort Opvarterkjole fra sin tidligere Tjeneste iland, trippede paa sine korte Ben som en Kraake hen til Faldrebet.

Af Markedet oppe paa Moloen havde de faaet nok, naar de lagde ind med Jollen om Dagene. De var kjede af de gamle Kjærringer med deres Papegøiebure, der sad og skreg og solgte sur Vin og Oranger og alskens Varekram, og saa skyndte de sig forbi og opover. Som den erfarne lodsede Stewarten dem ind i et ^[373] halvmørkt Hul oppe i Havnegaden, hvor de satte tillivs noget Sop i harsk Olie og endel forbrændte, sorte Kjødstykker, der var tørre som Træ. Efterat have tømt en Flaske Vin uden at faa den harske Smag af Halsen, og betalt Regningen, gav de sig til at drive og glo i Gaderne.

Bagom alle de nedrullede Forhæng og Gardiner sad Spanierinderne, oplyste Stewarten, de kom først ud i Solnedgangen.

Efterat have vandret om i Skyggen under Husene i syv lange og syv brede og svalet sig for Heden med at kjøbe Is og Anisbrændevin, stod de endelig foran et stort, oplyst Hus med svære Indgange.

Det var det store Theater paa la Rambla. Der myldrede af Mennesker og Vogne, og de var pludselig midt inde i Strømmen.

Tømmermanden blev betænkelig. Stewarten ivrede for, at de skulde reise ind til Barcelonetta; han havde alt været der to Gange, og der var Moro over en lav Sko, baade Linedans og Theatre.

Men Rejer var nu ikke længere til at rokke af Flekken. Der stak ham noget for Brystet ved alle de pyntede Omgivelser. Saalænge han blot var ombord, gik det an at være Hund og Kok, det var noget, han nu engang havde bestemt sig til; men her,

– iland? ... Hun, Fruentimmeret, som stod der saa stolt med Kniplingsmantillen om Haaret og Skuldrene, hun saa nok, han var af godt Folk. Om hun havde vidst, at han stod som en sodet Kok om Dagene, havde hun nok ikke spenderet de Øine paa ham ...

Han skammede sig pludselig ved sit Følge og lod, som han ikke hørte til dem. Da Tømmermanden nu beskedent tvilende mente, at her kanske var for fint for dem, satte han trodsig Hagen til:

«For fint? ... For mig?» og uden at høre paa de andres Forestillinger trængte han frem did, hvor han saa der kjøbtes Billetter. Ind vilde han; de havde Valget mellem at skille Lag eller følge.

Billetter fik de, og siden lod de sig, stadig fremvi^[374] sende dem, bugsere af Strømmen, helt til de var under Loftet lige ved Lanterneerne i Lugehullet.

Nedenunder i Lasten var der stuvende fuldt af Mennesker. At der ikke var lagt Tyskendæksbjelker og Planker over Mellemrummet, mente Tømmermanden, kom af, at de maatte have fri Plads der til at danse paa Line. Hu! – det var som en Forvirring at se derned i Gryden.

«Hys!» sagde Rejer; han likte ikke det Udtryk, og hældede sig udover Rækværket for at se paa egen Haand.

Musiken begyndte med engang, saa der gik et Sæt igjennem dem, – og saa gaves Storseilet op.

Der stod en Ridder med Sabel ved Siden og Haanden paa Brystet, som satte paa med et forfærdeligt høit og langt Bo'linehal, og siden kom en hvidklædt Donna med udslagent Haar, som vred Hænderne og faldt paa Knæ og stod op igjen.

De sang Varp om Varp, og det var, som de aldrig skulde blive færdige.

Tømmermanden gispede den ene Gang værre end den anden, saa at Folk vendte sig og gloede vildt paa ham.

Med ét strømmede og myldrede der Donnaer ind, der hoppede og dreiede sig rundt som en Top; de ry'de frem som af en Sæk!

Tømmermanden sad en Stund meget betænkt; men pludselig rystede han paa Hovedet og reiste sig resolut og sagde, han vilde gaa. Det passede sig ikke for en gift Mand at sidde og se paa, at Fruentimmerne dansede barbente og for

saagodtsom opgivne Underseil. Stewarten havde lovet at lodse ham ind nogetsteds, hvor der var Brandy og Gin, og nu gik han.

Noget modvillig fulgte Stewarten efter.

Ogsaa Rejer følte sig underlig ved det uvante Syn; men da hele Huset raabte og klappede, forstod han, at det vel maatte være paa noget Vis i Orden, skjønt et lummert Syn blev det.

Med en vis Lettelse ved at være bleven kvit sit Sel^[375]skab sad han nu friere og saa sig om ind paa Scenen og ud paa Publikum; det var alt lige nyt, gik igrunderen alt i et for ham.

Ja, nu var han da jumpet ud i Verden, ensom og ukjendt af alle midt i Myretuen. ... Naar han før havde forestillet sig, hvordan der var der langt ude, havde han altid tænkt paa Batavia, – seilet did med «Generalgouvernør Swardecroon», den gamle Skude hjemme paa Væggen med det høie Agterkastel og de svulmende Seil paa Ræerne, – ligesom sin Stamfader! Monstro, hvordan *han* havde havt Verden foran sig? – Han var seig og vilde frem den Karen! Og *det* var kanske en og anden Juhl efter ham ogsaa. Men fattigere end han nu kunde han neppe have været, ikke to Daler paa Bunden af Lommen.

Naa naa, jeg er ialfald Kok! – faar se til at sætte Sleven ind nogetsteds, – ikke bryde mig saa farlig, om nogen brænder sig paa Snuden!

Som hans Blik halvt i Tanker streifede opefter og nedefter, syntes han med ét, han skulde kjende et sortkrøllet Hoved i Raden lige nedenunder ...

... Styrmanden! – Javist er det Styrmand Lind!

Hele Huset blev pludselig et andet for hans Øine; nu var der ogsaa nogen, han kjendte.

Teppet gik op, men han maatte under Akten hele Tiden se paa Styrmanden. Silkelommetørklædet stak flot frem af Brystet paa hans fine Jakke, og Huen laa paa Knæet. Med ét bøiede han sig mod en Dame, som sad foran ham. Hun var bleg og havde en Nellik i det sorte Haar. Han sagde noget, hvoraf hun lo, og saa viftede hun sig. Nu skrællede han en Appelsin og rakte hende. Han var svært høflig, og talte og snakkede i ét væk. Ingen af dem brød sig videre om, hvad der foregik paa Scenen.

Styrmanden og den smukke Dame optog Rejers Opmærksomhed, lige til Stykket endte. Til hans Forundring gik de ud sammen, og han saa endnu et Glimt af dem

mellem Mængden udenfor Indgangsportalen.

En Stund efter gik han ved Lygteskjæret nede paa [376] Havnemoloen og ventede paa de andre, før han praiede Alert.

Det var lidt ensomt dernede ved Havnen, skulde være fuldt af Pak, – og saa havde de disse lange katalonske Knive. Men – han følte ofte til Slidren, han gik med under Trøien, – saa havde han ogsaa en Aafjords Tollekniv, og det var hans Fars egen.

Det var en Lettelse, da Styrmand Lind kom nedover; han var i opstemt Humør og nynnede.

«God Kvæld Rejer!»

Hvor kjæk og sjømandsmæssig han var. Bare den Maade, hvorpaa han satte Haanden for Munden og gjentagende praiede, indtil et Hallo i langt ude svarede ham. Rejer var varm for Styrmanden.

«Hør Styrmand!» spurgte han pludselig, «hvad var det for en spansk Dame, De sad med oppe i Theatret?»

Styrmanden saa noget overrasket ud:

– «Saa? Var Du der? ... Hun naa! – Aa det var ... en Slags Slægtning af mig» ...

«Her i Barcelona?»

«Ja, hun er kommet hid – tilfældigvis ... egentlig et Slags Søskendebarn ... langt ude» ...

«Forstaar hun norsk?»

«N-ja, saa smaat ... saadan lidt ... Men det er ikke værdt, Du snakker om, at Du har set os sammen. – ikke til en Kjæft ombord! Du forstaar.» Han smaaplystrede lidt.

«Saa Du hende med det smale Liv og Øinene som dansede Cachucha? det var andet end hvad Du har set i Norge det! Saadanne Kastagnetter, det er, som de slaar og klirrer med Ild og Fyr, saa det spruder af dem, og Sjælen dreier sig i én. De er af Træ, ser Du, – hardt, glat steinhardt Træ. Men en saadan svartøiet én sætter Fyr i dem, og saa klirrer ... klirrer ... klirrer de, min Gut;» han plystrede Melodien. – «Hm! – Du har meget igjen at se, Rejer! og godt er det, Du ingenting véd, – jeg

vilde gjerne bevare Dig, men lidt Vet maa jeg sætte i Dig, ellers kan Du ikke vide at agte Dig.»

[377] Han gik smaasyngende frem og tilbage paa Moloen ...

«Men hør nu, Gutten min! Jeg véd jo, Du har adskillig Begribelse stuvet op i din øverste Etage. Du husker vel paa aldrig at give nogen Greie paa, at Du har Kjendskab til mig, fra før Du kom ombord. Det er den bene Vei til at blive lagt for Had af hver en af Folkene forude. Tag heller alle Skuringer, de gaar over tilslut, og jeg skal gjøre mit bedste, hvor jeg kan. Nu tænker jeg, jeg skal faa det saaledes til, at Stewarten gaar halvt med Dig om Kabysen.»

«Sei der Manne! skrup Jer lidt,» raabte han op til Tømmermanden og Stewarten, der kom høit snakkende ovenfra, idet Jollen lagde til ved Bryggen.

Under det usikkre Lanternelys kastede Fartøjerne dybe sorte Skygger paa Bunden af Havnen, og Fæstningen Mont Juich saa ud som en dunkel Jætteskikkelse i Natten, mens de roede ombord.

Der blinkede store, glansfulde Stjerner mellem de utallige Ræer og Master, og Rejer sad og huskede op igjen hende, som havde danset Cachucha, og som han saa aldeles ikke havde forstaaet sig paa. Nu saa han hende igjen i Tanken i hver Bevægelse, hørte Kastagnetterne. Nei, hvor han havde moret sig iland!

«Vel roet!» lød det fra Styrmanden, idet de lagde til Skibssiden.

*

De laa inde ved Moloen og lastede med hele Trafiken af Markedsbaade omkring sig om Morgenerne.

Det var et Styr, Raab og Sjau, saa én ikke kunde høre sin egen Stemme, og de behøvede bare at stikke Kroppen over Rælingen for at blive kvit sine Penge. De samme Baade lagde til omtrent paa samme Sted; Rejer begyndte alt at drage Kjendskab paa dem.

Medens han i Morgendisningen stod og hang udover Rælingen og gjenkjendte den gamle Hubro af en Sælgekone, som sad til Halsen og skreg oppe i sin egen

[378] Grønske, var der idag under Solseilet agterud et andet Syn.

En ung Pige med hvide Strømper og lette Sko sad med opbrættede Ærmer og et snehvidt Haandklæde over Fanget og vaskede og kjæmmede sin lille Broder, til de

skulde op paa Bryggen. Hun brødes med ham i ét væk, naar han var gjenstridig; hun beundrede øiensynlig sin lille sortkrøllede, egenraadige Prins af en Broder. Med ét vred han sig fra hende. Hun sprang efter og greb ham, som han holdt paa at smudse sig til ved en Tjærepøs, og den gamle Hubro henne i Kaalen skjændte.

Det var som for at kræve til Vidne og faa Ret, at hun pludselig saa sig om. Hendes Øine mødte Rejers. Hun rødmede lidt, medens hun samtidig leende svarede den gamle og drog Gutten tilbage.

Men, for Smil! – for Øine ...

Han saa paa hende; han stjal sig til at se paa hende, lod, som han vendte Nakken til, medens han satte sig overskrævs paa Rækken og surrede en Hyssing om en Jernbolt. Han steg ned af Leiteren udenbords og op igjen, som om han havde Skibsarbeide der og noget at efterse, alt for ikke at miste et Glimt af hende, helt til hun og Broderen endelig stod oppe paa Moloen. De skulde vist til Kirke eller Besøg, saa pyntede var de; hendes Linned saa hvidt som Sne, Fødderne saa fine.

Han havde altid troet, at der ingensteds fandtes saa gjilde Stadsdragter som hjemme i Aafjorden; men hvad var Skautet og den tunge Hue der mod slig en Hat, sat saa kjækt paa Hovedet, og saa den tykke Vadmelsvalk, Jenterne derhjemme bar om Livet, mod den Maade, hvorpaa hendes Kjole faldt om Hofterne. Og, da hun saa nikkede Farvel ned til den gamle, var Rejer ikke rigtig vis paa, om de mørke Øine, der var saa store som spanske Nødder, ikke ogsaa et Øieblik gled hen paa ham med et lidet skjelmisk Smil, som hun nok havde lagt Mærke til ham.

Rejer gik i en Sus hele Dagen og passede paa, men ^[379] de to kom ikke tilbage igjen, og Feluken seilede afsted uden dem.

Den lagde til igjen den næste Morgen, og han handlede Rid i Rid det ene Maal med Nødder efter det andet af den svartbuskede gamle, før de halede ud fra Bryggen.

– De havde netop hevet Ankeret ude paa Havnen om Eftermiddagen, og Rejer strævet sig sved i Solstegen med at hale Kjættingen bort fra Spillet, – de var for udgaaende med en Fragt af Huder og Silkevarer over til Civitavecchia, – da de et Øieblik igjen fik Feluken paa Siden. De to Søskende stod sammen henne ved Kurvene og snakkede med den gamle Kone, aflagde formodentlig sit Regnskab.

Feluken gled for Brisen, medens Alert endnu laa stille med Ankeret ned for Bougen, og Rejer skyndte sig, glemmende alt, bare for at se, fremover langs med Skanseklædningen; han stod tilslut oppe paa Bakken. Den gamle havde

formodentlig fortalt om alle de Nødder, han havde købt; thi den unge Pige lo høit og muntert op til ham, mens hun først nikkede og saa vendte sig om og vinkede med en Kjede, hun havde i Haanden, som man kan gjøre det til én, man aldrig venter at se igjen i denne Verden.

Men ... for skinnende hvide Tænder og Stjerneøine! – – og Juanita havde den gamle kaldt hende ...

– Der skulde tages ind en Trosse, som de havde havt ude for at varpe sig klar af Naboen, en svær Sukkerfarer fra Venezuela, og Rejer sprang blindlings til.

«Naa, vil din Susing hale i Forhaanden for fuldbefarne Folk! kanske for Baadsmanden med?» lød det haanligt og barskt, «skrup Dig, agterover, hører Du!»

Rejer laante den «fuldbefarne» et Blik, som – naa ja, han forføiede sig, om end noget langsomt, agterover til Enden af Tampen, hvor han stod som Sidstemand i Halet. Men hans Hjertes inderste kogende Mening var, at enten det var Baadsmanden eller Tømmermanden eller en befaren Matros eller en let Matros eller tilslut Stewarten eller Skibshunden, saa, – der^[380] som de bare havde anet, hvor langt under Rejer Jansen Juhls Værdighed hele deres Rangforordning laa ... Grovheder af dem! det var nu engang de Søleskvæt, han havde foresat sig at gaa igjennem.

«Baut Skib!» lød det en Stund efter, da de var ude af Løbet.

Stewarten fløi elegant trippende, endnu med en Nellik i Knaphullet, hen til Storskjødet, og Rejer fo'r, slængende Jernøsen fra sig i Kabysen, hen til læ Fokkeskjøde.

«Hart i Læ!» – gik Kommandoerne videre paa.

Rejer lod gaa løs, satte derpaa over i Luv og halede ind paa det slakke af Skjødet, eftersom Forræerne brasede rundt. Idet Fokken fyldtes, tog han Tørn og holdt an som en Løve, indtil der kom Hjælp til at anhale.

Han havde faaet Øvelse nok i den Kokkens Pligt at passe læ Fokkeskjøde, og han gjorde det altid med en Hidsighed efter at fare ud af Kokkehammen og ind i Matrosarbeidet, som ikke undlod at vække de andres Lystighed.

«Se Kokken, hvor han spænder i, naar han tar Tørn, – han er kjævbenet! ... Der gjør han Tougenden op som et Par Hestetømmer. Hyp hyp! ind i Stalden din igjen,» og et Smæld med Tungen lød efter ham som til en Hest.

Om Kvælden gik han imidlertid paa Vagten i ganske andre Tanker end paa Dagens Bitterheder. Solen gik ned inde paa de spanske Bjerger, Havet svulmede med en Farve udover som smeltet Jern eller dunkel Vin, – en og anden Bonit løftede sig over Vandskorpen ...

Juanita, havde den gamle kaldt hende, – Juanita! Hun havde set rivende deilig ud, da hun saa op paa ham igaar. Og nu idag, da hun vinkede med Kjeden i Handen, halvt løftet med Livet og Armene, og lo til ham. Alle Jordens Kvinder skulde være sortøiede, det blev noget andet end al denne blaaøiede Melkeblende nordpaa!

[381] ... Ja hun lo ... men *han* lo ikke. Gid han aldrig havde set hende! Hvad brød han sig om Fruentimmerne? Men hun, Juanita ... Juanita hed hun! hende vilde, maatte han møde igjen. Han vilde se til at komme til at fare paa Spanien ...

Han gik frem og tilbage med den blandede Følelse af hele Tiden at se hendes Skikkelse for sig og at være saa dybt ulykkelig. Af og til gjorde han et Stans ved Rælingen og saa ud.

Gøteborgeren sad henne paa Palstøtten forud og sang:

«Jag älskad en ros i min blommiga vår» ... og Rejer stod og lyttede og tænkte paa sin «Ros» ...

VI. Betragtninger ude paa Klyverbommen

Da Rejer Jansen Juhl gav sig tilsjøs, havde han følt hos sig et helt Krudtkammer af Villie til at tage Tag og kjæmpe med Verden, hvor blot Tilfælde og Chance gaves ham. Derfor havde han taget Sjøsygen, kogt i Sved og Solsteg, ladet sig hundse og holdt fast ved Alert som en Vidie hele Tiden i disse Par Aar, de havde gaaet paa Middell- og Sortehavet.

Men hvad var der kommet ud af det? ... Nei, der skulde aldrig være Havne til eller ialfald kun saadanne som oppe i Taganrog, hvor de laa tredive Werster udenfor Byen og tog ind Rugen uden saa meget som at se didind! ... Men alle disse Havne med hvide Kalkhuse og Moloer i Middelhavet, de lignede hinanden paa et Haar, enten de nu hed Triest, Cattaro, Palermo eller Malaga, de kunde mulig være overordentlig fordelagtige for baade Kapteinen og Rhederne, men for én som han, der vilde se lidt af Verden, var hvert saadant Havnehul det samme som et Sold at slippe Hyren i.

Sagde nogen, at han glemte, hvem han var, og gav sig ind paa nogetslags sjofel Trafik med Drik og Svir, ^[382] saa løi han! – men det var alle disse Tilfældigheder, som havde mødt ham, og det næsten i hver Havn undtagen oppe i Taganrog, hvor de, som sagt, havde ligget og ... Ja, saa seigt og slimet og ildelugtende og grundt det assowske Havet var at fare paa, – deroppe var og blev dog den eneste Havn, han huskede at være kommet rigtig vel fra; han samlede den Gang syv Maaneders Hyre og havde Planer om Renter og at sætte ind hjemme paa Kontrabog.

– Det nytter heller ikke at nægte for, at det ikke længere bare var Spanierinden fra Feluken i Barcelona, der beskjæftigede hans Hukommelse. Tvertimod, og det maa aabent bekjendes, med al sin Fasthed ellers i Karakteren havde Rejer sine – formodentlig i hans Slægt baade opelskede og nedarvede – sentimentale Sider, der gjorde, at der saa temmelig sikkert lurede en Forlibelse paa ham i hver Havn ligesom Meslinger, og det tillige med alt andet end, hvad en Læge vilde betegne som mildt Forløb. De opstod ligesom i Barcelona paa de mest uventede og tilfældige Anledninger, straks de kom ind eller lige, idet de var for udgaaende, ved et Blik op til en Vinduesbalkon eller under en Handel i en Isbutik, lige hedt og lige

let. I Odessa saa han netop den sidse Aften den høie, maaneblege Marianka flyve paa Hesteryggen i Cirkus, i Malaga nu sidst, hvor de laa med Klyverbommen, saa at sige, lige ind i Døren paa en Vinsjap, var det en liden sort krøllet én, som lige fra den første Dag af satte ham i Feber og lod ham gaa halve Dagen, saa besat dumt han selv indsaa det var, og spekulere paa at fri og kanske blive Spanier. Naa, dengang tog Styrmanden da itide Haand i Hanke med. Men for hver Gang led han af en ustyrtelig Tyngde og Melankoli mindst en Maaned; det var, som det ikke mere var værdt at leve, ingenting videre at arbeide for paa denne Jord, – graat i graat, – sort i sort; han aarkedede næsten ikke at aabne Munden og svare Folk. Naar bare Fruentimmerne ikke havde havt Øine, ialfald ikke sorte som nede i Middelhavet! ... Oppe i Taganrog, der ^[383]ja der havde han fisket en Stør! – det var altid en Lettelse at tænke didhen ...

Sorte Øine – sletikke de blaa, – havde altid havt en egen Magt til at gjøre ham skrullet i Hodet; det indsaa han nok, som han stod der paa Pertlinen af Klyverbommen.

Det eneste, han egentlig kunde se tilbage paa med nogen Tilfredshed, var den Ihærdighed eller det medfødte Juhlske Stivsind, hvormed han havde sat paa med at lære alt Skibsarbeide; han var nu ialfald at regne for en dygtig Matros og Mersegast saa godt som en fuldbefaren.

Han var nu ogsaa en hel anden end den, som var kommet ombord oppe ved Bergen med den rød-blommede, vældig beslagne Bondekiste. Den Letmatros, som sad og ræsonnerede og red over Bommen, var lidt tynd og lang, men af et ualmindelig djærvt, endel vilde sagt, i Betragtning af den stærke Næse, et paagaende Udseende.

Det, der idag havde sat hans Tanker igang ude paa Klyverbommen, var det sidste Brev hjemmefra ... Mange, skrev hans Mor, syntes, det var ødt nu i Bygden, da ingen Juhl mere boede paa Hammernæsset.

VII. Blaahaien

Alert havde gaaet næsten to Aar paa Middelhavet, da Kapteinen, nyttende en heldig Fragtslugning til Vera Crux, slog over i Amerikatraden. I Honduras og Rio del Norte tilbragte de Uger under stegende Glødhede og pint af Musquitos, mellem Sambos, Mestitser og Indianere, med at laste ind Mahogny og Blaatræ.

Rejer havde set sig fuldkommen lei baade paa de farvede og de mexikanske Kvæg- og Hestedrivere med deres raa, stupide, næsten kogende hede Ansigter, af at spise Peber og Bønner. Han var meget tilfreds, da [384] Alert over den lyse, lerede Bahamagrund endelig laa nordover, destineret for Montreal.

Did kom han med fem Maaneders Hyre at fordre til Opgjøret. Hans Hyrekontrakt med Alert var udløbet, og han havde betinget sig otte Dages Betækningsfrist, om han vilde mønstre paany. Til da skulde Skibskisten staa ombord.

Det, han agtede at overveie som fri Mand iland, var Valget mellem amerikansk eller norsk Trade for Alvor. Han var gaat tilsjøs for at skabe sig en Fremtid, ikke bare for at hale i nogle Tougender.

Da han fik Landjorden under Fødder, havde han en næsten ustyrlig Fornemmelse af Frihed, af at være sin egen Herre og fri Mand. Det var, som han kom ud af et Bur, hvori han havde været i to Aar.

Han saa sig om paa Skilter og Mærker. Hver Dør, han saa, kunde han gaa ind i; hver Sjap eller Restauration kunde han frit sætte sig i. Ingen at tage Hatten af for, ingen Hinder af Tiden, han kunde reise opefter Landet, om han vilde, – logere sig ind, hvor han vilde.

Han gik der saa sleip som et Toug, der er smurt med Grønsæbe, og slu for dem allesammen. Han havde med uforstyrrelig Koldblodighed tilbageslaaet den ene Runner, der løb ham paa Siden, efter den anden og ligesaa allehaande Kaprere for Boardingsmasterne. Baadsmanden havde fortalt ham nok om Snyderierne og Prellerierne iland.

Mr. Pumps Boardingshouse stod imidlertid saa indbydende i Gaden, udstafferet som en Skude med Mast og Rig, to Messingkanoner paa Lavetter ved Døren og alskens Sjønationers Flag malet paa det blaa Skilt og henover den hvide Væg.

Han nærrede sine Tvil, og havde han fulgt dem! men under uvisse Omstændigheder faar Tilfældet raade; og da han opdagede ogsaa et lidet norsk Flag, tog Begeistringen ham.

Hun, den lyse, stille bag Disken, – Lizzy hed hun, – forunderlig bleg, med lyst Haar, lidt døde, melke^[385]blaa Øine næsten uden Bryn, hvad der gav det aldeles regelmæssige Ansigt et eget mat Præg, – men nogle Hænder og nogle Tænder, og, naar hun vilde, – et Smil ...

Hun sad bag Disken og førte Bøgerne og skrev Regningerne saa alvorlig og kontant som nogen Bogholder; hun saa ikke paa ham, før han kom hen for at forlange noget, og da kun saavidt.

Som hun den næste Eftermiddag gav ham Penge tilbage, bøiede hun sig imidlertid pludselig hen over Disken og hviskede:

«Jeg ser, De er af bedre Folk! – skaf Dem en Floschat og hold Dem helst i den indre Restauration; der kommer mest Skibsofficerter.» Hun vendte sig hastig fra ham, som hun følte, hun kunde blive kontrolleret.

Lidt efter kom hun selv ind til hans Bord med et Bræt med Kager og en Flaske Porter: – «Køb ikke Deres Klæder her, De blir blot optrukket, kun hos Simpson & Comp. i Gaden ovenfor, men betal ikke, lad ham sende mig Regningen» ...

Hun forsvandt igjen; men Rejer forsømte ikke, da han gik ud af Restaurationen, at sende hende en Hilsen, som betød saameget som et varmt: Tak Jomfru!

Hos Simpson & Comp. forsynede han sig med, hvad han behøvede.

Da han den næste Dag spurgte Miss Lizzy efter Regningen, sagde hun, at den havde været meget moderat, saa at hun alt havde udbetalt og noteret ham for den; men hun havde for travlt til at udskrive den øieblikkelig – «medmindre han udtrykkelig forlangte det!» smilte hun.

Nei, det forlangte Rejer ikke! Hun var mærkværdig takkelig og fin, syntes han. Siden gik han hen og takkede hende og beklagede, at han ikke kunde gjøre hende nogen Tjeneste igjen.

«Sig ikke det,» svarede hun med sit stille Smil. «Min Søster og jeg har saadan Lyst til at gaa i Theatret og se «Sørøveren Jenkins» og «den sorte Bande i [386] Luisiana»; men vi har ingen til at følge os. Men med ... én som De var det en anden Sag.»

Rejer var himmelfalden over at have stødt paa en saadan virkelig fin Miss paa et almindeligt Boardinghouse for Sjømænd. Men Livet har mange Forhold, det erfarer man i Udlandet, – uhyre mange skjærende Forholde.

Det blev en munter Aften, først der og siden i en Restauration, hvor de spiste tilaftens. Det er en Selvfølge, at Rejer ikke vilde lade sig fratage Æren af at betale det hele, hvilket dog holdt haardt at sætte igjennem, da Søstrene fandt det umuligt at tage imod saadant af en «igrunden saa aldeles vild fremmed».

Miss Lizzy foreslog imidlertid, at hun foreløbig skulde afgjøre Regningen; hun vilde hindre, at han blev optrukket. Fremmede var altid udsat for det, og «hun var nu engang Regnskabsfører af Profession!» spøjte hun, mildt seende ham op i Øinene, medens hun betalte og noterede i en net liden Notitsebog.

Det kildrede unægtelig Selvfølelsen, efter al den Dukken under, engang at faa sidde som Ligemand ved siden af saa fine Damer.

Det var nogle Aftener efter, at de spaserede ved Musik og kulørte Lamper paa Forlystelsesstedet «Great Hudson», da han pludselig saa Gøteborgeren, som ogsaa gik skilt fra Alert uden Hyre, og som satte op en egen pudsigt Mine og signaliserede ivrig til ham:

«Aderton tusan,» hviskede han i Forbigaaende hastig paa svensk til ham: – «Lizzy Pump!» ... Kut ... kut Linen, Gosse!»

Rejer gav ham et gnistrende Blik og gik videre med Damerne. Men da de forlod Etablissementet, stod Gøteborgeren igjen ude ved Indgangen.

«Kap Ankertouget og lad drive! Ur Gapet paa Blaahaien slipper ingen levendes ... Hut! hut! ... din» ...

Mere hørte Rejer ikke i Farten ... Men efter at have sovet paa det, forlangte han dog næste Formiddag sin Regning.

«Straks, Mr. Juhl!» svarede Miss Lizzy venligt og [387] saa mat paa ham, «jeg holdt paa at skrive den ud til Dem igaar.» Hun vendte sig til Pulten og begyndte at blade i

Bogen og notere.

Der blev travlere og travlere ved Disken. Boardingmasteren skulde have en Række Oplysninger og Regninger, og der kom en Del lurvede Folk ind.

Han maatte indrømme sig selv, at Miss Lizzys Beredvillighed igrunden havde afvæbnet al Tvil hos ham.

«Hør, Mr. Juhl!» smilte hun og saa resigneret hen paa alt sit Arbeide, «kunde De vente til siden, gjorde De mig en Tjeneste. Her er kommet saameget Paddy fra Cork, som maa ekspederes.»

Virkelig vrimlede der af Irlændere.

«Kan jeg faa Opgjøret til Klokkeren to, er jeg fornøiet, Miss!»

Til Tak fik Rejer nok et mildt, stille fortroligt Smil ... «Og saa bør De passe Deres Sager, de er ikke sikre her idag,» hviskede hun hastigt; det var umuligt at se, at hun bevægede Læberne, og hun stod straks efter urørlig og skrev ved Pulten.

Rejer havde Samvittighedsnag; han vilde yderst nødig have givet hende Indtrykket af, at han havde besvaret al hendes venlige Tillid med lumpen Mistænkelighed.

Ved Middagstid udraabtes under stor Bevægelse den Efterretning, at «Pearl of the Ocean» laa paa Havnen for Bahia, færdig til at lette, og bød uhyre Hyrer, og Boardingsmasteren, Mr. Pump, en kjæmpestor, godmodig lyshaaret Sjømandsskikkelse, kom hen og slog ham paa Skulderen med den Erklæring, at slik Leilighed blev der ikke iaar! Der var saa fint ombord som i en Dansesal. Vilde Rejer, skulde han afslutte for ham straks. Kapteinen havde alt været der og spurgt ham efter paalidelige Folk.

Rejer betakkede sig; vilde han forhyre sig, var han Mand for at gjøre det selv.

«Naa, som De vil!» lød det lidt stødt.

Boardingsmasteren havde af en eller anden Grund vakt hans Mistanke igjen, og Klokkeren præcis to stod ^[388] Rejer ved Disken; han havde sin Bylt færdig ved Haanden:

«Saa var det min Regning, Miss!»

«Aa, den havde jeg rent glemt ... imorgen» ...

«Nu straks, maa jeg bede, – om den skal blive betalt.»

Hun stirrede mat paa ham og ringede paa Klokkestrengen ... «Sig Mr. Pump, at Mr. Juhl ønsker at afgjøre sin Regning!» – Hun vedblev at skrive.

Idet Boardingsmasteren kom ind, modtog han af hende Notaer og Regninger fra Pulten, og skrev og summerede med den omhyggeligste Nøiagtighed; han gav sig god Tid og forvissede sig gjentagende om hver enkelt Post. Endelig rettede han sin svære Person fra Disken:

«Værsaagod, Mr. Juhl! Tre og sytti Dollars fem og seksti Cent» ...

«Hvad? ... hvad skal det betyde – For fem Dage?»

«De har forsynet Dem med Klæder, Mr. Juhl! – en Hat til fire Dollars, Vest til fem, Halstørklæde og Snipper fire, Sko seks og her en Smule Æresgjæld for Fornøielser i Montreal. – Damernes Udlæg. Behag at læse! ... Post for Post ... Jeg tør forsikкре nøiagtig. De vil indrømme det selv» ...

Rejer stod med Regningen ... Tre og sytti Dollars! – Femten Dollars mere, end han eiede! – en Maanedshyre fløiten for hver Dag, – og endda to tre i Vasken! – Det ... det ... det dette maa være Snyderi, – et frygtelig Snyderi! Han sendte et forbittret Blik hen paa Miss Lizzy; men hun stod saa uanfegtet og rolig, at han ikke kunde undgaa at faa sine Tvil. Han kjendte jo ikke Priserne her! ...

Han var i den pinlige Stilling, ikke at vide, enten han skulde være høflig eller rasende. Om ikke andet, saa maatte han se til at faa Regningen mindsket ned de femten Dollars ...

«Det er en rent urimelig Regning, Mr. Pump! ... men lad gaa! – træk af de femten Dollars, det gir akkurat otte og femti, alt hvad jeg har.»

[389] «Umulig, Mr. Juhl! den er ikke en Cent for høi.»

«Mr. Juhl har været saa artig at stille sig i Omkostninger for mig og min Søster, – jeg skulde gjerne ønske at faa betale min Andel,» – lagde Miss Lizzy blidt ind.

Den sidste Bemærkning lod Rejers Æresfølelse blusse voldsomt op.

«Tak Miss! men, er jeg plumpet i det, faar jeg ogsaa hale mig selv op igjen. Mr. Pump!» – vendte han sig pludselig til denne, – «jeg har kun otte og femti Dollars i Lommen; vil De hjælpe mig til at faa solgt mine nye Klæder, saa» ...

Mr. Pump dreiede blot sin svære Skikkelse og nikkede hen til et Par Personer med Guldsnorer om Huen, der tog sin Fortæring lige ved Døren i det indre Værelse:

«Mr. Fearwather, Førstestyrmand paa «The Pearl», sidder just der og forhyrer; han byder, hvad det skal være, for en Mand som Dem, Mr. Juhl, – uhørte Hyrer!»

Mr. Fearwather kom ind, fulgt af sin haandfaste Trediestyrmand.

Rejer stod i Klemme baade for Æresgjæld og andet! Her var ikke længere Spørgsmaal, om han vilde eller ikke. Livet ombord i «The Pearl» var som paa en fin Restauration, sagde de, og Dollars op over Ørene.

«Pretty fellow, the Norseman! – vi maa ombord i denne Stund, my boy!»

– Nede i Gaden mødte de Gøteborgeren.

«Femti Dollars om Maaneden ombord i «The Pearl!» – raabte Rejer, – «til Bahia først ... hyrer mig ikke længere!»

«Tunnar tusan! – jeg gaar med!»

Affæren blev afgjort, medens de gik nedover til Barkassen.

Denne laa fuld af bare nyforhyret Mandskab, – underlige Gesichter allestedsfra. Paa Bunden af Baaden saaes Ryggene af et Par aldeles døddrukne, mørke Gaster i Rødskjorter.

[390] «Sæt af!» lød det.

De var lystige og sang i Munden paa hinanden, helt til de var under Skibssiden, hvilket tog Tid, da «The Pearl» alt havde halet et Stykke ud paa Floden.

Da de stod paa Dækket, mødte de imidlertid en aldeles uventet Modtagelse, idet de uden al Forklaring øieblikkelig blev kommanderet til Sjau. Tunge Sække og Kasser stod henover, og der var et helt Lag af Lasten igjen at stuve; det saa ud, som Arbeidet pludselig var blevet forladt.

Det var en ren æreløs Overrumpling, stik mod al amerikansk Skik, hvorefter alt skal være fuldt klart til Seilads, naar de hyrede kommer ombord, saa at de er fri for alt Sjauerarbeide. Men her saa ikke i mindste Maade ud til at være gjort seilklar; heller ikke var de endnu stort mere end halv Bemanding.

Skuffelsen og Forbittrelsen var ubeskrivelig. De var alle komne, lokkede af de herligste Løfter, og nu, kun et Øieblik efter, stod de Ansigt til Ansigt med en Række brutale Skibsofficerer, næsten lige saa mange som de selv, der truede dem til haardt Arbeide med Revolvere og tunge Stokke.

Der opstod et Øieblik en Overraskelsens Taushed. I næste fo'r de alle som én hen til Matrosruffet og satte sig fast der som i en Fæstning.

Under den Kamp, som nu opstod, lykkedes det Officererne at bryde ind og trække et Par af de nærmeste ud paa Dækket. To andre, som forfulgtes, flygtede op ad Skylightet. Modstanden blev imidlertid saa kraftig, at Anløbene paa Ruffet foreløbig indstilledes; men kun for ude paa Dækket at give Plads for et Prygleri mod de to stakkels grebne, saa grusomt og jammerfuldt, at det kunde røre en Sten.

Dette førte ogsaa til, hvad der tilsigtedes, at Matroserne kom ud, én for én, med bøiede Hoveder og uden videre undergav sig Arbeidet.

For Natten indestængtes de atter i Ruffet for at sikre sig mod, at de rømte, før der lettedes.

[391] Det var mørkt derinde i det efter Solstegen kvalme, lummerhede Rum.

Alle – paa de Par døddrukne nær, – var enige om, at de vilde fraborde, koste, hvad koste vilde.

Der overlagdes i Stilhed; man undersøgte og befølte Planker og Luger og enhver Mulighed for Udveie; det gjaldt at handle straks.

Der blev skaaret et Hul i Væggen; og Klokken halv to om Natten aalede man sig én for én ind i Tømmermandens Redskabsrum og derfra ud paa det bælgmørke Dæk.

En gik paa Hoselæsten agterover, hvor de havde set en stor bidsk Hund. Den fik Hovedet kløvet uden en Lyd.

Tre blev sat til Vagt om Baadsmanden, der sov, og som i denne Fortvivlelsens Stund vilde have fristet en ulykkelig Skjæbne, om han havde vaagnet.

Alle Baadene fandtes imidlertid til deres Forfærdelse at være ophukede og faste. Officererne havde gjort Flugt umulig. Pludselig huskede én, at han havde set en liden Pram ved en Fangeline i Kjølvandet, men hvorledes komme did agterover Dækket? – umuligt! ...

Da fandt Gøteborgeren paa at gaa ud Klydset og ned Ankerkjettingen og lade sig drive i Mørket med den stærke Strøm langs Skibssiden, indtil han fik Tag i Prammen. Det lykkedes med Møie.

Men nu viste det sig igjen, at Fangelinen, som holdt den, var en Jernkjetting. Hver Vei var spærret!

Atter tre Mand svømmede i stumt Mørke nedover langs Skibssiden til Hjælp med at faa knebet op Lænken.

Omsider, med usigelig Forsigtighed, fik de Prammen skudt lydløst forover under Klydset.

Idet de, Mand efter Mand, steg ned, knækkede en Tofte med en Larm, saa at Baadsmanden vaagnede.

De af dem, som endnu var oppe paa Dækket, kastede sig nu vildt ned i Baaden. To, tre faldt i Vandet og bjergede sig ved at holde sig fast i Æsingen. Resten stod stuvet som Sild!

[392] De havde neppe faat sat fra, før de hørte Officererne storme forud og Knækket af Revolvere, der spændtes.

Det lyste Glimt i Glimt, og de hørte Kuglerne suse; men, takket være Mørket, den raske Strøm og de saa vel opphukede Baade, – de slap iland!

– Klokken nær fire om Morgenen indstallerede Rejer og Gøteborgeren sig igjen i sine gamle, kjendte Køier ombord i Alert; – men ingen af dem sov den Nat!

Rejer syntes, han havde oplevd noget, og dertil aldeles klaret sine Amerikagriller.

Medens han under Indtrykket af Dagens skiftende Billeder laa vendt mod Køievæggen, steg et blegt, farveløst, regelmæssigt Ansigt frem for ham med lyst Haar og matte, runde, melkeblaa Øine, næsten som en udtryksløs Røg at se i! De glittrende hvide, smaa Tænder og Hagen, der ligesom trak sig under Munden ...

«Jo vist var det Blaahaien!» udbrød han.

«Den Lizzy Pump?» svarte Gøteborgeren henne fra Køien ... «Ja saa meget har jeg hørt oppe i Montreal, at fra Pumpen slipper ingen, før han har bortakkoderet ham paa tre Aar om Kap Horn eller til at slave i ...traden paa Guinea.»

– Spillet gik; de hav Anker og varpede ud for at gaa nedover til Quebec. Opsangen hørtes dæmpet:

Saa ankred vi paa Portlands Bai
ho-i-o-hiven hal!
men Ankret slugtes af en Hai
ho-i-hiven hal!

Der varped vi paa alle Mand
ho-i-o-hiven hal!
Gin og Brandy halvt med Vand!
ho-i-hiven hal!

Og Spillet hev sig saa galant
ho-i-o-hiven hal!
til Frak og Hat blev sat i Pant,
hei din Hund betal!

Saa fik tilslut vi Smørret solgt
ho-i-o-hiven hal!
paa ...trade og Ibenholt
ho-i-hiven hal!

Saa dansede vi for vor Hals
ho-i-o-hiven hal!
i fire Aar en Hyrevals:
– hei din Hund betal!

*

Det var idet Alert en Høst gik op til sit Hjemsted, Fredriksværn, at Rejer stod i triste Betragtninger. Byen laa indenfor de afblaaste øde Skjær, som dannede Indløbene eller Gabene, og i hans Lomme var der næsten lige saa øde og blaast for Hyre!

Han var for Tiden ikke godslig stemt, som han med en Gjenkjendelsens Følelse saa paa sit Hjemlands graa, fornuftige kolde Skjær. For tre Uger siden havde han nede i Bremen ladet Styrmanden faa saagodtsom den sidste Klat af sin Hyre tillaans. Styrmanden var «desværre aldeles blanket!»

Det var en Henvendelse, som Rejer følte sig meget smigret ved; thi det viste, at Styrmanden, trods deres nuværende Forhold som Over- og Underordnet, ikke glemte, paa hvad Fod de fra først af havde staaet, og i Stilhed erkjendte ham for at være af jevngodt Folk med ham selv.

En anden Side af Sagen var det imidlertid, at med denne «lille Haandsrækning» fra hans Side gik nu de Midler fløiten, hvormed han skulde tage Styrmandseksamen. Han havde just knebet sammen denne Rest for at kunne ligge nogenlunde arbejdsfri hjemme i de Vintermaaneder, da Alert lagde op og reparerede; og saa kom Styrmandens Forlegenhed saa mestersvineuheldigt ovenpaa alle de andre Uheld med Hyren.

... Uden Penge ingen Styrmandseksamen, det var mere end greit, ... – – – At sige ... medmindre man nu tog den alligevel! ... Hm, – komme i Arbejde nogetsteds og læse om Natten? ...

[394] Ja vist, læse om Natten!

Som han ikke nu havde sovet og snu'd fra sig overflødigt nok i Køien i de over tre Aar ombord i Alert ...

Og saa lette sig for mest mulig af Godset, – sælge Uhret og Brystnaalen, – Stadsklæderne ...

Ansigtet blev fast og skarpt, Hagen fremstikkende, og han plystrede mellem Tænderne.

VIII. Rejer er baade Vægter og Vedhugger

... Men hvorfor gik den flinke Fyr der bestandig saa søvnig og bleg? Der gispede Bæstet igjen, lige idet han gik ud af Skoledøren ...

«Du!» raabte Navigationslæreren pludselig efter ham, «Du, Juhl! sig mig her under fire Øine, hvorfor gaar Du saa tyndklædt?»

«Jeg? jeg fryser aldrig!»

«Saa? – Du mangler ikke ...»

Det krøb i Reiers Stolthed foran Sjøofficeren:

«Nei da, jeg har velstaaende Familie, – om jeg vilde uleilige dem.»

«Ja ja, min Ven! det var kun et Spørgsmaal – vel ment.» Han affærdiger Rejer med et lidet Nik.

Navigationslæreren havde faaet en Elev, som han undrede sig lidt over. Han kunde undertiden gispe saa frygtelig langt ud eller sidde og knække i Stilhed det ene Gisp efter det andet, saa at man skulde tro, han baade var dorsk og uinteresseret. Men var der saa noget, han ikke forstod, reiste han sig og spurgte og vedblev lavmælt, men ligesom med et misfornøiet Træk ved Næsekrogen og høist ihærdig, uden at ænse de andres Fnisen, at spørge og forfare Grunden, indtil det saa tilslut gik op ogsaa for ham. Det var noget uforstyrrelig paagaende. Men mere og mere gik det op for Navigationslæreren, at det, han saaledes engang fik hevet ind i Lasten, laa der sikkert og bedre stu^[395]vet end hos nogen af de andre. Det saa ud til at blive hans bedste Elev det Aar.

I de første Dage, da Rejer endnu drev raadvild om, havde han oftere strandet op foran en Kagekurv nede paa Bakkehjørnet i Hovedgaden, og eftersom han udspurgte Konen, som sad og solgte, viste det sig, at han ikke havde truffet saa ueffent til endda. Hun vidste straks Raad til at faa solgt en Overtrøie og Uhret for ham og gav ham andre gode Anvisninger. Thi Madam Wahl eller «Walla», som hun almindelig kaldtes, havde mangfoldige forgrenede Forbindelser. Særlig sad hun i

vidtløftige Mellemregnskaber hidrørende fra Kagehandelen med Aspiranter og Kadetter, købte deres gamle Klæder, besørgede dem og andre vækkede om Morgenens og ellers en Mængde Vidtløftigheder udover Byen, der gav Smaafortjenester.

Hos hende havde Rejer nu faaet leiet et lidet Kot af et Værelse indenfor en Kjøkkenmur, og der gik Nattearbeidet paa Uge efter Uge.

Foran ham ved Talgpraasen paa det ophakkede, grove lille Klaffebord laa en Regnetavle, hvorpaa han noterede, medens han slog op Logarithmer og afsatte allehaande Diviationer, Afstande og Kurser i Regnestykkerne.

... Han sidder i en gammel hullet og beget Pjekkert, Hue og Skjærf, thi der er intet i Ovnens. Af og til reiser han sig og slaar sig varm med Armene eller puster i de røde, valne Hænder, der ikke længere vil holde Griffelen.

Vækkeuhret paa Væggen slipper med ét Loddet larmende ned og slaar fire.

Det er nu, han skal ud at vække, først hos Portneren paa Sygehuset oppe i Barakkerne, saa hos Kanoneren, saa, Klokkeren et Kwart før fem, knatte paa Døren hos et halvt Dusin Sjøkadetter, der har det styrt-travelt med Læsning under Jul og maa op i Otten. Han havde afløst «Walla» i den sure vækkerforretning om Vintermorgenerne. Saa hugge Ved igjen til Klokkeren otte hos Kanoneren, hvor han hver Dag fik Kaffe og to Stykker Smørrebrød.

[396] Hvor han længtede efter Kaffe, den varme Kaffe og de to Smørrebrød! Han kunde have Lyst til at forbande sin Mave, der begyndte at knurre og ule efter Frokost allerede Klokkeren fire om Morgenens.

Og Morgenstunden, saa travelt han havde udover den, var frygtelig lang. Han huggede og kløvede i Vedskjulet hos Kanoneren, saa Fliserne fløi, blot for at overdøve den indre Stemme, – ikke i sit Bryst; thi der vidste Rejer ... hu! – Jansen ha! – Juhl ... hatsch – der knækkede Vedtræet over! – hvad han vilde; men i Maven. Den kunde raabe efter Grovbrød, Finbrød, Hvedeboller, Kringler, kort hele Stabelen af al den Mad, han bare kom til at forestille sig.

Og naar han saa var færdig, maatte der endda undertiden ventes. De havde sletikke Hast med ham derinde de Dage, Kanoneren skulde have Frokosten baaret hen til sig paa Værftet.

Han vilde have Kaffeen paa Pletten, den Kar, enten han var hjemme eller ude, og slig skulde Folk altid være, – det var en gammel Orlogsgast, det, som forstod at eksersere Huset, og fik Rejer selv nogengang Hus, saa – ja saa vilde han se paa den, som vovede at forholde ham Kaffeen saameget som et Minutt! Han slængte Øksen i Bakken, tog den saa igjen og satte den med et haardt Hug fast i Huggestabben. Han var færdig.

Saa nu kom de fire Skoleunger endelig afsted; han hørte dem gnage paa Søsteren og Dørene slaaes op og i derinde.

Saadan en rigtig Hustraverske, – graa Hverkenskjole og blaa Øine og husferm, det er streng Vasvelling det!

Jo nu var hun ved Kjøkkenvinduet og vinkede ham ind!

Rejer kom pen og beskeden. Ah, Kanoneren var hjemme idag; det var det, han tænkte! Ja, da var hun akkurat; ellers var det ingen Ende med al den Indballeringen af Kaffeen og Frokosten i Forklædet til ham. Hun havde engang endog begyndt paa noget, som om hun vilde bede ham gaa med den først hen paa Værf^[397] tet; men da havde han gi't hende et saa hvast – «Har ikke Tid!» – at hun ikke kom igjen med det.

«Godmorgen!» hilsede Rejer, idet han traadte ind i det varme Kjøkken, hvor Duften af Kaffeen slog ham imøde. «Favnen er opkløvet!»

«Godmorgen, min Ven!» Kanoneren danskede og sagde altid «min Ven» og «min rare Ven!» Han sad med den sømilitære flade Hue med Snoren paa Kjøkkenbænken og rørte i Kaffeen ... «Godmorgen, min Ven! ... Sid ned ... Ja saa ...»

Tyk og kort, med Træben, gik han under Navnet «Haubitzeren»; ialfald kaldte Walla ham saa.

Sara kom med Kaffeen og de to Smørrebrød paa en Tallerken.

«Hm, hm!» – kremtede Kanoneren af og til, mens han rørte i Kaffeen, og Rejer saa pent, han aarkedede, hug Tænderne i de tykke Rugbrødskiver og beregnede Varigheden efter Cirklerne af Tandraden paa Smørret.

Hvad Slags Dyr, det var, Kanoneren lignede, som han sad der med Træbenet udstrakt foran sig, rundhovedet og graahaaret, med de spidse Øren stikkende op paa begge Sider af Huen, kunde Rejer ikke faa rigtig Has paa, – var det en gammel

Ulv med den brede Næse og den store Mund, der altid ligesom sugede paa, hvad han mente, eller en klog Ræv eller en uskyldig Hare, der sad der paa Bagbenene. Han opsnappede et Par Gange et hastigt Blik hen paa sig, medens Stilheden i Kjøkkenet kun afbrødes, hvergang Kanoneren kræmte sit Hm ... hm! Han var vel staaet op sent idag og havde ikke rigtig morgnet sig endnu. – Nei, det var noget andet ...

«Hm... hm!» kom det endelig. «Læse til Styrmandseksamen og hugge Ved ... hm ... hm ... det rimer ikke!»

«Ikke synderlig!» – indrømmede Rejer.

«Lændset sig for Hyren og saa videre? ... hm! hm!» frittede Kanoneren forsigtig seende paa sned hen paa ham.

[398] Rejer gjorde blot et lidet Kast med Hovedet. Det kommer ikke Dig ved, tænkte han.

«Og saa kommer man hjem og skal tage den belovede Styrmandseksamen!» lød det videre.

Rejer taug.

«– og saa ... ja saa hugger man Ved og gjør Nat til Dag» ...

Rejer følte, hvorledes Datteren, der tilsyneladende ivrig pudsede et Vaffeljern, skottede maalende op paa ham, medens Faderen inkvirerede.

– «Ikke sandt, min Ven?»

Det var hverken Hare eller Kanin, det var – med det runde Hoved og det smale Ansigt og de tyggende store egne Underkjæver – en slu Hund og det ovenikjøbet én, som lavede sig til at bide. Datteren lignede ham, det var blot den fine slikkede Hvalp mod ham. Naa ja, det kunde hænde, de fandt den for sig, som de ikke tænkte.

... «og saa tør man ikke skrive hjem, min rare Ven!»

«Tør ikke?» lød det fra Rejer.

«Foretrækker at hugge Ved og være Vægter og gjøre Nat til Dag i en fremmed By»

...

«Har De ikke Brug for mig, Kanoner Rørdam! saa Adiø!» brød nu Rejer ud, idet han hastig svælgede den sidste Mundfuld. Han greb Huen og reiste sig og havde alt Tag i Kjøkkenklinken, da Kanoneren vinkede ivrig op med Haanden:

«Nei, nei, nei, min rare Ven! min rare Ven, det var ikke Meningen – ikke Meningen. Sid, sid, sid bare ned! ... Tvertimod, – hvad jeg vilde sige, hm! ... Det er meget net, – propert ... af et ungt Menneske at tage sin Styrmandseksamen alligevel! Man kunde gjøre noget værre end det. Saa saa, sid nu ned ... Værsaagod, det er gode Kringler» ...

Rejer skulde aldeles ikke have.

«Byd ham Du, Sara!»

Rejer var fremdeles jernfast – var fuldstændig mæt.

«Det var noget, vi skulde tale om, min rare Ven!»

[399] Og nu kom Sara med en ny Kop rygende Kaffe. Da hun saa igjen skjød Tallerkenen med Hvedekringlerne hen til ham paa Bordet, sagde den gamle godsligt; «Saa saa, forsyn Dig nu ... gener Dig ikke» ...

Genere sig? – troede de det om ham! han greb til ... store deilige Hvedekringler ...

«Som Du véd, min Ven, hugger vi ikke Ved i Julen!»

Rejer svarede, at han vidste det; men, ærlig talt, var det en dyb Skuffelse; Julen igjennem gjaldt det jo ogsaa at faa Frokost!

«Det var blot det, jeg vilde sige,» bemærkede Haubitzeren.

Rejer sad en Stund og rystede Kaffekoppen rundt for at tage med det sidste af Sukkeret; han saa i Perspektiv en net Juleting; men svarede ligegyldigt, idet han satte Koppen hen:

«Ja, ja, det faar saa være. Mange Tak for Kaffeen.» Han reiste sig igjen for at gaa.

«Nei, hør nu, min Ven! vi skal nok forliges alligevel, tænker jeg. Vil Du bare kløve væk paa Aarsveden derude før Helgen, efterhvert som vi faar kjørt til af Værftbeholdningen, saa kan Du spise din Middag her hos os i Julen. Unge Mennesker har ikke godt af at skaffe paa det løse bestandig» ...

Rejer betænkte sig lidt. Han følte, at han ved en saadan velvillig Kontrakt heller kom til at kløve mere, end han vilde, end mindre ...

«Du faar ikke nøde, Far! Sjøfolk har andet Vis at ture Julen paa,» sagde Sara lidt udfordrende, medens hun rask slog Melet af Haanden fra Vaffelrøren, som hun havde vispet. Det gik som Vinden med hende først med Æggene og saa Melet. Hun saa sandelig ikke gal ud der i Kjøkkenet! ...

Naa ja lige fedt ... Rejer slog til.

Og i de seks Dage før Jul stod han ufortrødent al den Tid, han havde tilovers, i Kanonerens Vedskjul og huggede og kløvede, saa Sveden randt i Kulden, og Vable paa Vable blærede sig op i Næverne.

Om Eftermiddagen kom Sara ud med Ølost og Smør^[400] rebrød, og hun var ogsaa saa omtænksom at laane ham et Par af Kanonerens gamle Vanter; men ellers sagde hun ikke et Ord, og det samme kunde det være!

Hun var aldeles ikke af hans Art Fruentimmer, stærk og resolut, saa hun gjerne kunde slaa en Mand i Dækket. Hun kom altid hastende ud fra Julestaaket med et Seil af et melet Forklæde helt om sig.

Beständig saa hun med Flid kun paa Veden, ikke paa ham, som om hun regnede efter, hvor meget han vel kunde have hugget op. Men han skjøjnte nok, hun undrede sig over ham. Der var et eget Træk ved Munden, omtrent som hun vilde sige, at hun virkelig ikke begreb, hvorledes en saadan lang Matros var kommet ind i deres Vedskjul.

Om Kvælden, naar han kom ind i Kjøkkenet og afleverede Lygten, var det netop saavidt, hun lagde Mærke til ham og nikkede, medens hun knæde og arbeidede der med Deigen. Og dygtig spansk var hun i Nakken, naar hun rettede sig fra Deigtrauget og bad ham sætte Lygten hen; hun vidste nok, hun holdt god Figur!

Han havde alt tændt Lys hjemme og sat sig til at læse inde paa sit kolde lille Kot, da han hørte Walla komme tungt inddragende i Gangen med sine Kurve. Han gik ud for at laase op Slaaen og lyse hende ind.

«Tak og Tak! – De er rigtig et høfligt og fint Menneske; det siger jeg til alle og enhver, og det er en Gudsens Sandhed. Aa luk Gangdøren, Juhl ... Rimen ligger saa tykt, at den ikke vil igjen. Kulden biter aldrig slig som i Maaneskin.»

Han bar den ene Kurv ind for hende og ventede med Lysestumpen, til hun fik tændt op i Ovn. Hun lugtede lidt af Brændevin, som hun pleiede, naar hun kom hjem om Aftenerne.

«Ja ja,» snakkede hun, mens hun taklede af sig noget af Embalagen, «og saa siger jeg, at Deres ganske Opdragelse er mere end som vanligt af en Matros. Jeg kunde nok fortælle, hvem som kom hen til gamle Mor ^[401] Wahl idag. Det var ingen ringere end selve Løitnanten oppe i Styrmandsskolen. Nei mæn var det ei nei!»

Rejer begyndte at spidse Øren.

«Naa gamle Walla! faar I solgt brav af Kagerne under Jul? sagde han.

Aa ja saamæn, Hr. Løitnant! Tak og Ære som spør, sagde jeg. Der gaar en og anden. Jabra' gjør det saa!

Pas Jer naa, Walla! sagde han, – han er nu saa spøgssom, maa vide. Nu kommer vi og undersøger Regnskaberne Jeres. I ruinerer Ungdommen, siger de. Jeg vil gi'e min Hals paa, de skylder Jer hver Kart af dem, akkurat som i gamle Dage, Walla, sagde han og plirede. Ja mæn sagde han akkurat saa. For De maa vide,» bemærkede hun polisk med de smaa graa Øine – «han har havt Aarsregninger hos mig, lige til han blev Kadetunderofficer; han var en af de sværeste paa Kager, – men, ikke husker han det og ikke husker jeg det. Vi bare saadan spørger, forstaar sig. Han vil nok allersidst være den, som sætter gamle Madam Wahl fra Næringen. Med engang stak han Stokken i Sneen. Hør nu, Walla! sagde han, – hvad er det for en underlig Pilot, I har faat stuvet ind til Jer? og – forlad mig! han er nu saa spøgssom, – maa han betale særskilt for Næsen. Naa ja, I faar stelle pent med Fyren, Walla! for, blir han ved, som han har begyndt saa gisper han sig nok frem til Styrmandseksamen, den Kar! Ja mæn sa'e han saa!

Gamle Mor Wahl vil nok ikke spolere sit Rygte med at tage andet end gentile Folk i Huset, og jeg har ikke set ham saa meget som drikke en Snaps, sagde jeg, – bare Kaffe, Hr. Løitnant! – og da kan ingen sige et ungt Menneske noget paa.

Men jamæn sagde han ordlydende saa: gaar han frem, som han har begyndt, – sagde han, – saa gisper han sig nok frem til Styrmandseksamen, den Kar! Men Kontanten kan vel være knap, sagde han; og dermed saa lo han og gik.»

Walla var opstemt i Anledning af den Opmærksomhed, hendes logerende havde vakt: Praten gik fortvæk, ^[402] mens hun gjorde op Ild og af Kurven med Hø, hvori

hun sad med Fødderne om Dagen, drog op alskens Forviklinger af gamle Gulvfiller, som hun placerede op over Ovnsuren til Tørring.

«Gamle Mor Wahl har nok set bedre Dage, min kjære Juhl! – dengang jeg tjente som Fruenspige hos Konsulens Far oppe paa Kjækstad, og klædte begge Frøkenerne til Bals, saa fine som Dukker i baade Silke og Flor, og naar de kom hjem om Morgenen fra Ballerne i Byen med Hestene skumkjørte og de kom op paa Kammerset og Frøken Nella aldrig vilde lægge sig, men sad oppe udpaa Storsalen og bare saa ud i Graalysningen og graad og graad. Men Anne Wahl vidste nok, hvad hun graad for – Aa jø, aa jø ...

Det var nu denne vakkre Løitnant Engelskjøn, som hun var hemmelig forlovet med. Men den anden, hun, som laa og sov derinde, hun behøvede ikke at græde hun, for hun sno'de sig nu saa fult og fint i alle Vendinger, saa, da det led paa, saa reiste Frøken Nella til Kjøbenhavn, mens Løitnanten og Søsteren holdt Bryllup paa Kjækstad! ... Aa ja, Frøken Nella husker nok endda Anne Wahl, da hun pakkede hende ned i Slæden og gav hende Hofmansdraaber! ... Hun græd, saa hun ikke sansede sig. Aa jamæn græd Anne med, saa hun kunde faat Theskeen fuld af Taarer, men hun matte tælle Draaberne hun som en retskaffen Tjener, – tredive Stykker. Frøken Nella tog dem med lukkede Øine. Farvel Anne! sagde hun, – fortæll ingen, hvad Du véd.

– Men paa Kjækstad blev der aldrig en glad Dag mere, for han var ikke saa sød, som han saa ud til, Løitnanten. Aa ja en gammel Tjener kunde fortælle meget fra sin Tilværelse, og gode Dage havde jeg, jeg skal ikke sige dem andet paa. Jaden havde jeg saa! Men saa vil én jo gjerne forandre Forfatning og sætte Fod under eget Bord. Fruentimmerne er ikke anderledes, og saa fly'r én i det, maatra ... Wahl, han havde nu Brændevinshandel og Borenskab til Byen, og ikke drak han stort heller dengang, og han sad godt i det. ^[403] Men saa blev det nu værre alt med Tiden, og da han døde, var alting rent og skrabet, saa Anne maatte tage Sælgekurven fat ...

Og nede paa Bakkehjørnet har jeg siddet tretten Aar nu til Marts Maaned. Men jeg takker Gud for en god Seng! ... Og nu maa De vente og drikke en Kop Kaffe med gamle Madam Wahl!»

Eftersom hun snakkede, blev Walla mere og mere overstrømmende. Hendes runde, bleggraa Ansigt med de graa Haartotter om, den lille fede Knop af en Næse, den større runde Knop af en Hage og de to endnu større Rundinger af Kinder lyste, medens hun med den enestaaende Hugtand i hver Side af Munden ligesom hug i til Bekræftelse, naar hun talte, og nikkede som en Hvalros.

... «Og saa hørte jeg, at De blev saa forstandigen forligt med Kanoneren, min kjære Juhl!

Gamle Haubitzeren og jeg vi er Byens Børn begge to. Ja som Tiden gaar, Eiamei! nu gaar han der saa stursk og bidsk paa ét Ben, – men han havde da to, og det to rigtig friske engang i Verden; for der stormede ingen over Salene som han ... Eiamei! da han første Gang kom fra Kongens Kjøbenhavn, – han var Jungmand da. Da kan det hænde, Anne Ludvigsen ikke behøvede at se sig om to Gange, før hun havde ham i Hælene paa sig. Høit satte han Ho'det, og Datteren er ikke mindre stiv i Nakken. Vi var ærbare i min Ungdom og, min kjære Juhl! – men saa stramme som Sara Rørdam! ...

Mandfolkene liker aldrig den Selvraadigheden uden paa li'som da, før de blir gifte. De vil ikke trække Tornebuske i Huset, – for, om der er aldrig saa mange Roser paa dem i Ungdommen, blir der tilslut bare Riset og Hakketjørnen igjen, med Respekt at sige!»

Gamle Walla sad der med Tørklædet om Hovedet i Hosesokker og varmede Fødderne foran den durende Ovn. Hun havde tændt paa Kridtpiben, og nu dampede hun og nød Tilværelsen ovenpaa den surt og [404] seigt gjennemslæbte Vinterdag. Den Varme, som lyste og spillede der i Ovnsmundingen, medens hun sad og dampede og smaatænkte, var hendes Smule Sol i Livet.

Da Rejer efter endt Kaffetraktement takkede og gik ind igjen, smaaplystrede han lidt, før han satte sig til Bogen ...

Mærkelig saa galant Walla var ikvæld! det havde nok bidt paa, at Løitnant Albrechtsen snakkede med hende.

... Saa hun var saa stolt den Sara Rørdam! ... Det var det, han havde set ...

Naa, for ham kunde hun sætte Næsen i Sky af Hjertens Lyst ... hvad kom det ham ved? han havde bare at hakke og hugge sin Ved ...

*

– Og hvor Rejer sov i Juledagene! – han kunde gjerne snuet Døgnet rundt, især da Walla i sin overstrømmende Venlighed havde fundet paa at laane ham sin gamle brune Kaabe som Tillæg til det tynde Overbrædsel, hvorunder han laa og huttrede og frøs i det kolde Værelse.

Ved Kanonerens rødmalede Klaffebord var der uroligt nok om Middagen. Tre viltre, graadige Gutter og en liden Pige, Børn efter Kanonerens andet Ægteskab paa hans gamle Dage, gav sin voksne Halvsøster nok at bestille, og Kanoneren var ikke den, som var mindst fordringsfuld.

De havde Kaalsuppe og fersk Kjød anden Juledag, og Kanoneren nødte selv med den ene Forsyning efter den anden. Han vilde ikke vide af nogen Slinger i Valsen, – sagde han, – eller udlevere blinde Portioner for skikkeligt Arbeide; og han vidste nok, hvad unge Folk mente foran et Madfad ... «Da jeg var paa din Alder, min rare Ven, havde jeg alt faret fra Kjøbenhavn i tre Aar, før jeg blev fast Gast ombord i Briggen Lolland; men dengang ønskede jeg altid, at jeg kunde sætte hele Madfadet lige ind i Maven med [405] engang som i en Stegeovn. Det var i Krigens Tid. Værst var det i Prisonen over i England, da vi maatte sidde tørmundede og lugte til, hvorledes de brunede Beafstegen med Løg paa.»

– Om Eftermiddagen kom der Julebesøg af Saras Veninder, der trakteredes med Mjød og Kager paa Bræt. Det var pene, vakkre Jomfruer, syntes Rejer; men de trak sig altid hen i det ene Hjørne og hviskede og tiskede, saa at han, muret fast, som han sad ved Siden af Haubitzerens Sofaplads, ikke rigtig kunde komme til at se. Han holdt dog Øie med dem! Der nødtes om igjen og om igjen til alle for hver ny indtrædende, Haubitzeren var ikke spar, – og saa maatte de hver Gang op hvor Julebrættet stod.

«Hm ... hm!» – kremtede Kanoneren pludselig og puffede til Rejer, – han blinkede hen mod de snakkende unge Piger ... «Pas nu paa! Nu kommer det an paa for en gammel Sjømand at klare sig – at tage Stød.»

«Far!» kom Sara op til Bordet; hun undgik den Side, hvor Rejer sad – «de vil gjøre Bal oppe i Sjømandsforeningen anden Nytaarsdag!»

«Dans alt det I aarker for mig, – jeg har Træben!»

Hun stod og støttede Haanden paa Bordet, og det undgik ikke Rejers Kritik, at den var rud helt opover Haandleddet af Julevasken. Det var en rigtig liden rund, rød Arbeidshaand, – slet ikke styg ellers.

... «De kommer lige fra Høibaadsmandens» – vedblev hun – «og deroppe har de sagt, at han ikke sætter sit Navn paa, før han véd, om Du ogsaa kommer paa Listen!»

«I min Tid var det blot Mandfolkene, som betalte, Fruentimmerne gik frit!» – bed Kanoneren af.

«Jeg forstaar sletikke, hvordan Fruentimmerne kan have været paa din Tid, Far! – Takke mig til at faa betale for sig!»

Den gamle murrede ...

«Naanaa da, Far! Du véd jo, jeg ikke gaar ulovendes. Det koster to Mark.»

[406] «For hver ... for hver!» hvinede Kanoneren, – «to Mark ogsaa for mit Træben! – Fire ... fire Mark! ... Lagde jeg sammen alt det, jeg har udlagt og betalt for den Slags Plasér nu i femti Aar!»

Efter det, han havde hørt af Walla, tvilte Rejer ikke et Øieblik paa, at han talte sandt; men – kun faldt kanske det meste før Datterens Tid.

Sara havde vist ventet et andet Svar af sin Far; thi hun stod lidt forlegen og saa fra ham ned paa Bordet og saa igjen op paa ham, medens der fo'r et uvilligt Skjær over hendes Ansigt.

«En kan da imellem faa Lyst til at prøve noget andet end at traske i Køkkenet, – og jeg har jo ikke Træben, Far!» yttrede hun.

«Ja, ja, ja» – slog han til Retirade – «jeg véd ikke, hvorfor Du kommer og spør' mig, naar jeg saa alligevel skal danse efter din Pibe.»

«Det er nok os allesammen, som gjerne vil danse, Overkanoner!» – stormede Fruentimmerne nu omkring ham, og én af dem, en tynd, lys en, kom lidt rød i Hovedet frem med Listen. «Naar Kanoneren bare skriver paa, saa faar vi straks Høibaadsmanden med.»

Han fik endelig malet op sit svære: «C. Rørdam med Datter» og strøet det med Tobaksaske: – «Nu, min rare Ven, Juhl! blir her Anledning for en Sjøgast til at svinge sig. Det koster bare at skrive paa; – ja ogsaa to Mark!» tilføiede han tørt – «men det finder Ungdommen altid ud af!»

De unge Piger keg nysgjerrige hen paa Rejer; de stod der om Bordet, færdige til at tage Listen.

«Vi har ikke saadan Hast med at faa alle tegnet paa, Far! Juhl skal faa betænke sig!» yttrede Sara.

Rejer blev hed. Han følte godt, at det var Vedskjulsgasten. Han havde nu alle Øine paa sig.

«Jeg bruger saa lidt at betænke mig, Jomfru Rørdam! Kommer Listen til mig, skal der staa Rejer Jansen Juhl!» sagde han hvast.

Sara studsede; der laa en stærk Selvfølelse i hans Ord og Mine, og han skarrede stærkt paa «Rejer».

[407] «Vi hjælper os med Juhl alene,» mente hun leende. Hun mysede saadan lidt med Øinene, mens hun saa paa ham og tog Listen; – «sætter De de andre Navne til, kan De komme til at betale for tre!» ...

Spansk var hun, det var ikke til at tage fejl af; men var hun kry, saa var han kry igjen. Det skadede ikke, at hun havde faat høre hans Navn!

«Hun der kaprer de mig ikke saa let!» hviskede Kanoneren; han pegte med Piben efter Sara, som just drog ud af Døren med Veninderne – «Jeg skal sige Dem, min Ven! – Hm! hm! her kommer andet Veir, det kjender jeg i Træbenet» – afbrød han med en Grimace – «jeg har gi't hende en Smule Kikkert ind i Kahytsruffet at se sig for med og observere sin Mand. Det er ikke nok der at komme strygende i vide Bukser og Hat med lange Silkebaand nedover Snuden! Hun kjender dem, skulde jeg mene, – en Kjæreste i hver Havn! ... Jo jeg har sat hende ind i Omstændighederne, ganske og aldeles. Jeg er vant til at snakke ende ud, skal Du vide, kalde Tingen ved sit rette Navn, eftersom hun har sine fire Søskende at forsørge, om jeg falder fra. Enten en gjældfri Kaptein, Sara! har jeg sagt, eller en Styrmand, en Kar, som Du ser, der er rigtig Kjærnetag i, – eller ingenting, spunds, punds nichts! Kommer en Matros, – om han er saa vakker som Guld, er det at holde stiv Kurs uden at se ham. Og for Sjøofficerer er det bare at luffe op straks, og saa helt overstag og paa anden Boug, – helt ud af Farvandet, Sara! siger jeg; de Folk er det totale Havari.

Ser Du, min rare Ven, jeg gir hende blot to Øine i Ho'det, og derfor ... hi, hi, hi, kji, kji, kji,» – han puffede Rejer i Armen, «krydser der mange efter hende! Me-n ... hi, hi, hi, kji, kji, kji» – han peb og hvinede og hostede i Stemmen, – «hun véd, hvad hun skal tænke» ...

Rejer sad imidlertid og tænkte paa, hvilket Held det var, at han endnu ikke havde skilt sig ved sine fine blaa Sjømandsklæder. Det havde spillet nær om, at

[408] Jakken var sprunget før Juleaften; han havde alt ymtet om det til Walla; men

saa kom det paa, at han skulde spise hos Kanoneren i Julen, og saa havde han opsat det til over Nytaar. Men nogen Kredit maatte han aabne hos Walla, det nyttede ikke at staa pengeløs til Ballet. Og egentlig havde han jo sine egne Penge at trække paa hos Styrmand Lind. Den Sag maatte ordnes endnu iaften; det var bedst at smede, mens Walla var i godt Humør.

«Godaften, Hr. Overkanoner!» sagde han pludselig.

«Naa-aa!» saa denne op – «skal Du afsted saasnart? – Uf det værker i Benet ... Godaften, godaften, min rare Ven!»

– – Da Rejer anden Nytaarsdag børstede sine fine blaa Sjømandsklæder og delte sit Haar og pyntede sig som bedst til Ballet foran det lille Stykke Speilglas, brummede han og var i ærgerligt Humør:

... Næsten ikke rørt ved Læsningen hele Julen bare for dette, jeg hev mig saa tosket op i.

For at være Kar for Fruentimmerne! Hvad har jeg med deres Dansemoro? Jeg ligger ikke her for at more mig eller spille Sprætjunker for dem; – aldeles ikke – tvert, stik imod ...

Og saa siger de, det koster bare to Mark! Naar det kommer til Stykket, saa skal én jo ha' hele Riggeren færdig til Parade fra Masteknappen til Kjølsvinet. Det er af Mynten det hænger, om jeg skal komme i Afdrift med det hele! – – – – –
– – – – –

Men, skulde han did, saa vilde han ogsaa bringe ud af det, hvad han kunde, og more sig.

– Dansesalen var pyntet med grønt og Bliklampetter henefter Væggene samt midt paa et Par Flag med krydsede Marinesabler under.

Der gik nu Dansen paa efter Hornmusikken.

Rejer havde faaet Bomuldsvanterne paa og et Fruentimmer under Armen, som han omtrent maatte løfte, hvergang han dansede med hende; hun var næsten ikke til at flytte, saa tung og smaatrippende var hun.

[409] Saa gaar det den, som ikke er kjendt. Han maatte til sin Ærgrelse erkjende, at han fo'r med en Trælastbrye, medens alle de andre duvede i Dansen med

Fuldriggere og smekkre lette Skonnerter eller Brigger og her og der kanske en lidt rundgattet bredere Galeas, der vel var af de gifte ...

Her gik lidt stivt for sig. En hel Del var Marineunderofficerer eller af de fast ansatte ved Værftet, og de havde sine Tommemaal paa Graderne mellem sig; det hørte han af Passiaren tilhøire og tilvenstre. Hver førte nok sine i Dansen, ialfald fik han ingen. Men troede de, han var til for at feie Gulvet med alle de Fruentimmer, de andre lod sidde, saa tog de feil!

Hans Øine løb om i Salen; han følte, det gjaldt at arbeide sig ind i det en Smule hændigt.

Engelsdansen gjorde han i al Lunhed med en Galeas, som var havnet paa Bænken bag ham, og som tog Styret, da han ikke var kjendt med Dansen.

Men saa kom Skotsken, og nu vidste han, hvad han vilde. Han havde set en liden sortøiet rask én med kulsort flettet Haar og lys Sirtses Kjole, som ikke kunde være saa høit oppe i Fiffen. Ansigtet var grovt, – lidt negernæset var det –; men danse kunde hun, det havde han set. Hun stod der i Rækken og trippede ordentlig af Utaalmodighed og vuggede i Hofterne; men høiere end til at danse med en af Matroslærlingene naaede hun ikke.

Rejer var i et Nu ved Siden af hende og tog hende op til Skotsken først og derefter til Svenskevalsen.

Han vidste, hvad han gjorde, og det varede ikke mange Omgange, før den stærkvoksede, høie, fremmede Matros i de fine blaa Klæder og med det rolige skarpskaarne Ansigt gjorde Opsigt. Han følte det selv, og der kom over ham, – en Virkning af det anstrengte unaturlig afholdende Liv, han saa længe havde ført, – en vis stille vild Rus. Han kunde danset saa længe, det skulde være, Benene bevægede sig som gennem Luft, de Vekslæders Støvler, han havde kjøbt i Malaga, havde et saa passe lidet Knirk, [410] han følte sig som en Fugl; og Tømmermandsdatteren gav ikke tabt ... Det var en behændig Manøvreren mellem alle Slags Par, sene og snare, klodsede og snublende, uden et Øieblik at støde an, altid raskere og hændigere end nogen af dem. Og da han endelig satte hende ned, var det ikke af Mangel paa Villie til at fortsætte, – han var noget af en løbsk Hest, der var kommet i Rend, men fordi Musiken med ét stansede.

Da han gik fra hende tvertover Salen, følte han sig Herre paa Pladsen; der tvilte ingen nu paa hans Ret til Gulvet.

Se saa, – nu begyndte den kjedelige Engelsdans igjen, som han ikke kunde. Han var slet ikke længere i Humør til at lade sig slæbe igjennem den som sidst for Bugsertrosse sat an i en eller anden Madam.

Han var i sit Mod avanceret fra Forsvaret til Angrebet og begyndte at se en Smule paa de andre. Turen kunde nu være kommet til ham at dømme og mønstre.

Han sad der i en temmelig flot Stilling med Benene overkors paa Bænken, mens han iagttog Engelsdansen, og han følte godt, der var mange, som saa hen paa ham. Imellem de dansende heftede hans Blik sig mere og mere ved en Skikkelse i blaa kjole – saadan, hvad han vilde kalde rigtig frisk middelhavsblaat med en Bris! – det var Fart med hende, – og hvide Strømper og Sko. Det var Sara Rørdam, som altid dansede blandt de øverste. Det stod ikke til at nægte, at det var Figur og Reisning! – af disse stærke, myge Master, som kan bære svære Seil uden at Stængerne gaar. Jo, Ret skal være Ret, det er en stolt Skikkelse, prægtigt Haar; gult og mørkt om hinanden, lidt af Zebraen i Menageriet i Triest; – men vakkert nok! kun skulde hun ikke yderligere forspanske sin Nakkereisning med at sætte Haaret saadan i Knude, hun er kry nok før. Munter var hun, saa det lyste af hende, ikvæld; han hørte hende le deroppe, og nu kom hun nærmere og nærmere nedover. Der er mangeslags [411] Fruentimmer i Verden, tænkte han, nogle man liker og andre man ikke liker; men ingen kan gi' Grunden for det.

Sara Rørdam kom netop i Turen lige overfor hans Plads, og det kun flygtige Blik, hun gav ham, satte ligesom Seilet paa Tanken. Det var ledsaget af et Træk, som antagelig skulde sige saameget som, at hun fandt, han sad der midt paa Bænken og satte Næsen vel høit i Sky for kun en Matros at være og dertil Vedhugger i deres Skjul.

Han lagde yderligere Foden over Knæet og heldede sig bagover, medens han ligegyldig vuggede den.

Han saa hen paa hende med den mønstrende Uforskammethed, hvortil hans hele Ansigt var saa vel indrettet, saa hun havde Følelsen af at danse foran et Speil, der netop ikke satte hende i Rosenlys. Men desto trodsigere og ligegyldigere – og hvad Rejer ikke turde negte for sig selv, – stautere blev hun. Hun lo og snakkede med den, hun dansede med, men blev altid spanskere i Nakken, og saa fik han tilslut, da det gik videre nedover i Turen, en Hilsen til Afsked med Øjnene, som fuldstændig takkede for havt Umage med hende.

Man skal bare ærte Fruentimmerne, saa blir de vakkre, – tænkte Rejer, før kommer der ikke Fyr i fiskeblodet her nordpaa, – nei i Middelhavet! ... Og hermed fo'r han, da Engelsdansen var ude atter over til den lille brednæsede Tømmermandsdatter. Men det, han nu saa for sig over hendes lave, flettede Hoved, var Sara Rørdams blaa Skikkelse og lysende Øine.

Det led udover Aftenen, og han havde nu alt danset baade med ugifte og gifte. Begge Hjørnevinduerne stod aabne ud til Stjernenatten, og under Taget hang Trælysekronen med Talglysene dryppende af Heden og flagrede i Trækken.

Han var kommen i Vinden, det var utvivlsomt; og nu klemte han ogsaa saa haardt op i den, som han bare kunde. Meningen med de to sidste Danse med [412] Madamerne var at vise Sara Rørdam, at han kanske baade var hendes Ligemand og vel saa det.

Og nu gik han paa for at tage hende op. Han saa hende staa ganske oplivet efter den netop endte Dans i Samtale med nogle andre unge Piger.

Da det ikke var til at tage fejl af, mod hvem han stavnede, veg de uvilkaarlig tilside.

«Det er vel ikke saa let at faa en Dans med Jomfru Rørdam?» hilsede han spøgende –

«Jeg har lovet mig bort til denne Dans, saa jeg maa sige Tak!» svarede hun. Hun mødte ham lidt trodsig maalende; hun havde ikke glemt hans Manér mod hende fra Engelsdansen.

... «Og næste?»

«Tak, den er ogsaa bortlovet!»

Rejer blev rød, og hans Næse begyndte at stige tilveirs med en Ansats til Haan; men han tog sig hastig. Han vilde vise, at Afslaget aldeles ikke bed paa ham, og at det nærmest kun var, fordi han havde været hos dem i Julen, at han nu kom. Hun tog ogsaa fejl af ham, om hun tænkte, han agtede at fine paa sig for hende her mere end hjemme!

«De bruger vel adskillig Ved i Huset nu?» begyndte han som ligegyldig at spase.

«Hvorfor det?»

«Jo saa har De mig igjen i Vedskjulet om Morgenerne!» lo han.

Hun værdigedes ikke at svare noget til den Munterhed, trak blot lidt haanlig paa Munden.

Sandt at sige havde det, at Rejer optraadte saa fin i blaa Klæder og dansede saa godt, ikke lidt overrasket hende; og nu, han stod saa nær, saa hun oppe i Skjortelinningen over Knuden paa Silkehalstørklædet paa Bondevis en Søljeknap.

«De er vist fra Vestlandet?» spurgte hun.

«Hvorfor det?» lød det fra Rejers Side.

«Fordi De ikke bryder Dem om Skik og Brug her!» – kom det kort og kontant.

Rejer smilte udfordrende.

[413] ... «ikke mere kanske, end om det var i Rio?»

Hans Mine tirrede yderligere.

«Det undrer mig blot, at De ikke ogsaa gi'r Dem af med at feie Skorstenspiberne her,» kom det saa med et Kast med Nakken.

Rejer saa paa hende.

«Det forsikkrer jeg Dem, Jomfru!» udbrød han med dæmpet Stemme, der skjulte et helt Udbrud, «at kan De bare skaffe mig en Feierpost, skal Rejer Jansen Juhl gaa Piben, det er saa sikkert, som at han skal ta' Styrmandseksamen uden at ha' en Skilling i Lommen. Jo, jeg er fra Vestlandet, Jomfru! – fra et Sted der, som heder «Gaa paa!» – og det, enten det skal gaa igjennem Vedskjul eller Byens Skorstenspiber.» Han nikkede og gik fra hende.

I de to Værelser indenfor vrimlede der af unge Sjøfolk, som lod Restaurationsvarerne komme til sin Ret, og som nu under et Ophold i Musiken udsendte en sand Skodde fra Snadder og Cigarer. Idet Rejer traadte ind, omringedes han straks af en Flok Kammerater fra Sjømandsskolen.

«Gisperen» havde overrasket ved at optræde som Støver mellem Fruentimmerne paa Gulvet og var pludselig forvandlet til Løve ogsaa i deres Øine. At han stod og huggede Ved hos Kanoneren for at klare Eksamen, hviskedes nu med Interesse, medens det før høist kun havde vakt en tvilsom Opmærksomhed hos de Par, som vidste af det. Nu saa de alle som én, at «det var en Kar det!»

– «Laane min Snadde, Juhl? – ypperlig Shag ... «Birdseye», kjøbt i Liverpool!» ... «En Cigar, Juhl!» – man stak dem fra to Sider hen til ham.

«Nu sætter vi os, Gutter! – og saa spleiser vi sammen til en Mugge Punsch! – Hvad Juhl? ... Sei Du der borte i Ruffen! – en Mugge! – men kommer Du med Thevand, skal Du selv faa spule Halsen med det! ... Stærkt, hører Du! – en ordentlig tre Marks Mugge, – saa Barkassen kan flyde!»

Det var svært hyggelige Gutter, og Rejer kunde ikke [414] andet end føle sig smigret ved, at de alle var saa ivrige paa at faa ham mellem sig.

Kammerater og Venner havde han aldrig vidst af. Paa Skolen gik han sin egen Vei; han holdt sig fra dem og de fra ham saa han lidet var kommet til at kjende dem. Og nu sad han pludselig vel fortøiet og røgende paa en Maade som selvgivet Bedstemand, i et helt Lag med Venskab over en lav Sko! Det saa næsten ud, som hver eneste én havde kjendt ham i ti Aar, og det var tydelig pene Mennesker allesammen, Sønner af Smaakjøbmænd og Bestillingsmænd.

Man drak og man dansede, og hele Tiden holdt der sig som en fast Stok om Rejer. Hans stø Væsen og stærke Person tiltrak ved en vis overlegen, solid Sikkerhed, medens Virkeligheden egentlig var den, at Rejer med den ulige større Udvikling, han i mange Stykker besad, med tørstig Videbegjærlighed udfyldte et stærkt Hul i sin egen Erfaringskreds. Han havde i sin Opvækst bare levet med ældgamle, forstandige Mennesker, havde aldrig vidst, hvad Ungdom var, og nu speidede og gløttede han i al Skjulthed bag Øienlaagene efter, hvorledes de unge Folk i hans egen Alder bar sig ad. De drak forfærdelig, det var vist, blev muntre og muntre.

Og saa lod det, saa underlig desperat det var, til, at de alle bare holdt én Pung. Den, som havde, spenderede paa den, som ikke havde; der var ikke Tale om fornuftig Regnskab eller Opgjør. Den, som blev blank slog bare lystig paa Lommen, og sagde det.

Rejer kunde ogsaa saa noget nær slaat paa Lommen, men følte slet ingen Lyst til at raabe det ud.

Det var den tredie Bolle, og Venskabet knyttede sig stedse varmere. Mindst fem forsikkrede, at de havde set eller gjættet, hvad Kar han var, straks de saa ham paa Sjømandsskolen, men at han havde set saa uforskammet kry ud. En vilde blive hans Første-Styrmand, naar han fik Skude og blev Kaptein. En kaldte ham hele Tiden «Nils Juel». En satte sig op til ham og yttrede i Fortrolighed:

[415] «Hør nu, Juhl, – hvad skal den Vedhuggen til hos Haubitzeren? Du véd jo, vi altid kan laane Dig Penge. Snak bare til mig, for om jeg ikke har selv, saa véd jeg tre for en af os, som kan punge ud. Slig en Sjøgut staa og hugge Ved!»

Nu kom én i Døren og kastede ind den Bemærkning, at der imorgenaften skulde være Sjømandsbal inde i Laurvig.

«Vil Du gaa med, Juhl, saa gaar jeg.»

«Jeg og!»

«Jeg og!»

Rejer trak paa det, han havde sin Gjenhage i Lommen.

«Der er alt flere af Fruentimmerne budne,» vedblev Beretteren, «De har været hos Bergs, – Marie Berg skal did, og Høibaadsmandens to. Ja ogsaa Sara Rørdam» ...

«Forstaar sig, de plukker ud de bedste af vore. Hende skulde Du danse med, Juhl!»

Rejers Næse steg igjen op i det høie, som om han bare vragede; han brød sig ikke med at fortælle, at han havde været der.

... «Hun sender baade den ene og den anden ned efter Falderebstrappen, maa Du vide; men danse kan hun.»

«Og saa er hun saa kvik at snakke med,» lagde en anden ind. «Jeg saa, hun stod og saa paa Dig, Juhl, isted.»

«Naar?» – vendte han sig raskt.

«Da Du dansede vel, – med den lille sorte Tømmermandspjusken.»

«Hun har en Skabelon, som er ubegribelig. Og saa har hun saa vakkre Tænder, at Du kan bli hugæl'n af at tælle dem, naar hun ler. Hun er som en Bølge» ...

... en blaa Bølge!» – lagde én til pathetisk.

... «Havde hun blaa eller graa Øine? ... graa eller blaa?» – Rejer kunde aldeles ikke huske det, uagtet han saa baade dem og Ansigtet for sig. Han maatte ind i Salen og faa klaret den Sag.

[416] Der kom Vals, og der kom Skotsk, og i begge strøg han oftere ganske nær hende i Dansen. Men om Øinene var graa eller blaa, var han alligevel ikke paa det rene, da han igjen kom tilbage til Kammeraterne, endda hun et Par Gange havde set lige paa ham.

Lidt taaget og svævende stillede jo Omgivelserne sig for hans Øine; men saa var han ganske rolig for, at der intet vistest udenpaa ham.

Graa eller blaa ... blaa eller graa? – tænkte han. Havde det været saa, at jeg huggede Ved der imorgen, skulde jeg straks set den Ting ...

... «Nu har vi holdt Skibsraad, Juhl!» lød det ham imøde, den ene over den anden, – «stemt for Dig. Til Laurvig gaar vi imorgen alle som én! Penge har vi. Ingen behøver at betale igjen før af første Hyre, Juhl!»

Ja lad gaa! – han tænkte endnu paa graa eller blaa ... blaa eller graa ...

Paa Morgensiden vandrede de saa Arm i Arm syngende i Maaneskinnet nedover til Walla. Hun vækkedes ved en uvant Larm, Støi og mange Stemmer foran Gadedøren ...

IX. Rejer sveises i Venskabs Glød

«En kan nok faa Hesten til Bækken, men ikke til at drikke!» mumlede Rejer bittert, da han for, vi véd ikke hvilken Gang, maatte transportere sine Tanker hjem til Bogen fra Laurvig. Det nytter lidet at sidde her og gnu.

Hverdagen var begyndt igjen. Efter over halvanden Uges uafbrudte Juleting baade inde i Laurvig og her, – det havde været en ren Kammeratrus og lidt af en anden Rus ogsaa! – skulde der nu tages fat for Alvor; men det gik kun med Pusten og Gispen og at falde i Staver over Bogen og tænke.

Saa det ene og saa det andet kom igjen for ham.

[417] Han røgte Shag af en Snaddepibe med et prægtigt Ravmundstykke, som en af Kammeraterne havde foræret ham. Overhovedet vilde hver især indpaa ham med det, at han skulde være netop hans bedste Ven, og det var bra nok – forsaavidt! ... Men prægtige Karer var de allesammen, som gjerne vrængte Lommerne for hverandre.

Puf ... puf! – han dampede – er dette at læse? ...

Jo-o Sara Rørdam var virkelig efter mig med Finter der inde paa Ballet i Laurvig, – og det ikke bare engang. «Ikke hendes Folk disse, som bestandig vil være over hvad de er» – nei – puh! ... Naa hun fik det glatte Lag igjen, før vi skiltes! «Men véd De, hvem der er af mine Folk, Jomfru Rørdam? Det er netop saadanne, som tør være den, de er, og før knække før de bukkes sig.» – Og dansede vi ikke saa uhyre hyggeligt og muntert sammen hele Feieren bagefter!

Jeg ser godt paa hende, hun véd slet ikke, hvad det er for en fyr, hun har for sig, og undres paa, hvordan jeg kan have levet, siden jeg har blanket mig saa for Hyren. Hun er ikke dum.

Naa – haa! – det nytter ikke at røge og læse paa engang, det sætter Skodde i Ho'det. Han lagde Snadden fra sig og tog atter fat.

Men klart, «oplet» Veir blev det ikke inde i Tankegangen den Dag, og han var glad, da en af Kameraterne ud paa Eftermiddagen kom og bad ham følge med og tage en Pibe oppe hos ham. Det Ekstrapensum, som Læreren havde givet dem at klare i Navigationen under Juleferien, blev foreløbig stuvet tilside.

– Inde paa Sjømandsskolen gik det paa Nyaaret ikke længere med Gispen. Det var livligt nok; Kammerater paa alle Bænke. Feilen var blot, at de gav én formeget at tænke paa baade under og efter Undervisningstiden. Snart var der en Flaske Punsch, som skulde knækkes hos én, snart en liden Sviptur i Kompagni hid eller did, saa at det udover Januar Maaned bare blev at «skubbe fra sig» eller «stuve tilside» den ene Gang efter den anden for at tages igjen ved Leilighed. For [418] Rejer faldt dette saameget lettere, som han hørte til dem, paa hvem Læreren var tryg, saa at han sjeldnere rettede Spørgsmaal til ham. Men de Huller, han paa det Vis fik, begyndte at blive betænkelig mange.

Der var nu ikke længere Tale om at vække om Natten. Han kunde ogsaa have laant sig fra Vedskjulet hos gode Venner; men det saa ud, havde én af dem sagt, «som der en Tid blev snaut for Penge over hele Jægten.» Og efter den Ytring foretrak han for det første at hugge fremfor at laane paany. Desuden, – han satte en vis Pris paa at tale med Sara Rørdam, uagtet hun havde noget ved sig, som altid æggede ham til at sætte i med store Ord, der ærgrede ham selv bagefter. Det var, som hun bestandig havde en Tvil bag Øret om ham.

Saa kjendt, som han nu var paa Stedet, var det hellerikke saa ligetil som før Jul at skille sig ved de fine blaa Klæder. Nu havde han staute Kammerater, og hos Kanonerens smagte det ham ikke at te sig rent ud som en Sjauer længere. Sara Rørdam havde en Maade at se ham an paa, som hun altid tænkte paa, hvad hun skulde tro om ham, og kom han nu ogsaa til Søndags seilende i den gamle slidte Habit, vilde hun med de Øinene sine nok grunde ud, hvor han havde gjort af de blaa, – Walla var sletikke sikker for at være sladderagtig heller!

Det ene med det andet; – her var Forlegenheder, som satte ham ud af Læsegjængen. Naar alt kom til alt, saa laa han jo i Lommen paa hver én af sine Kammerater, og saa havde man ondt for ikke at være høflig og komme, naar de overhang ham om at være med sig.

Han grublede alvorlig paa at skrive ind til Styrmand Lind i Sandefjord. Ikke for paa nogen Maade at kræve ham, men blot høre, om han kunde skaffe Udvei til at faa en liden Klat Penge trukket paa Hyren til Vaaren. Han vilde sætte ham ind i Omstændighederne med Styrmandseksamen.

[419] Ligesaa godt skrive først som sidst, – og Brevet gik afsted.

Imidlertid hjalp han paa Affærerne ved at paatage sig Halvdagsarbejde ude ved Alert, som blev kjølhalet paa Isen. Paa den Maade blev han vistnok sat dygtig tilbage, just nu det kneb; men saa maatte jo Styrmand Linds Brev snart komme! Ogsaa havde han det at flyde paa, at han havde faaet Begyndelsen og Grunden i Tingen saa godt og greit ind.

I Kanonerens Vedskjul stod han om Morgenens saa prompte som et Slaguhr.

Siden Julen var Sara ikke længer saa let at faa i Tale; hun kom aldrig ud i Vedskjulet og bad ham ind, overlod ham ogsaa mest til sin Far under Frokosten, medens hun stillede ude og inde i Huset.

Idag, Kanoneren var gaaet paa Værftet, havde hun imidlertid Strygning. Fjelen laa fra en Stol tvertover mod Kjøkkenbænken, og hun stod med Ryggen halvt mod ham og strøg. Efterat have sat Kaffeen hen paa Bordet til ham, tog hun igjen ivrig fat.

Rejer forhastede sig ikke med sin Frokost, det var saa hyggeligt at sidde og se paa. Hun dynkede og strøg og glattede det ene Stykke efter det andet; det var, som han ikke var til.

Endelig syntes hun vel, han kunde have siddet længe nok.

«De har vel ikke mange Timerne at give bort nu om Dagene, Juhl! det er jo knap fem Uger til Eksamen.» – yttrede hun lidt lattermild for at give ham en Mindelse om at gaa.

«Altid Tid nok for den, som forstaar at bruge den,» svarede han overlegent; han syntes ikke om saadan at vises Vinterveien og blev siddende.

Strygejernet gik langsomt dampende fremover. Det var at se paa hendes Ansigt, at hun mente noget:

«Det maa være godt altid at kjende sig ovenpaa, selv om man har sat Hyren overstyr og maa» – hun sendte et Blik ud til Vedskjulet.

Det var et pludseligt Angreb lige i Kjernepunktet.

[420] «Hvem siger, jeg har gjort det?»

«Har De den kanske?»

«Nei det er sikkert, jeg ikke har.»

«Jeg skulde gjerne villet set Dem med tre Aars Hyre i Lommen, hvor høit De da satte Næsen!»

Naa hun er sandelig godt underrettet, tænkte Rejer.

... «Der er Folk, som blir kryere, jo værre det gaar, Jomfru!»

«Værre det gaar? – et voksent Mandfolk med bare snaue sig selv at sørge for!»
udbrød hun.

«Da forliser der mangen Matros paa bare snaue sig selv, som De siger. Sidde der stuvet paa hverandre i Lugaren i maanedsviis ombord, – og saa med engang slippe iland med Hyren i Lommen. Han skulde kanskje bare fornøie sig med at rende op i en Sparebank!»

Hun rystede op en Gutteskjorte, som skulde paa Fjelen og stryges:

«Fornøie sig? ja De har rigtig Ret, Juhl!» lo hun, «det vil vi saa gjerne allesammen, vi faar bare saa sjelden Lov!»

«Fruentimmer er nu engang anderledes, det er ingen Raad med det, Jomfru!»

«Aa jeg véd ikke, om de er saa rent anderledes jeg!» sagde hun og blev staaende lidt grundende. «Jeg har altid kjendt det saa tungt for Brystet, naar Skibene gik ud om Vaaren. Nei aa nei! den, som kunde faat være med bare én Gang og set andetsteds, om de stryger og bager og feier og skurer der ogsaa, fra de staar op til de lægger sig ...

Alle vi Smaapigerne, naar vi kom flyvende med Tavlerne fra Skolen og vidste, at Ringdals «Gyda» skulde gaa ud, eller Røds «Alida», eller at «Mindet» lettete ude paa Havnen, saa fik vi vel Benene med os, skulde jeg tro, – det er saa eget med at høre Ankerkjettingen! Vi slængte Bøger og Tavler og Penaler ihob ved Grøften, og saa bar det Veien opover til Udkikene eller ned til Bryggen og ud paa Værftsvolden eftersom Fartøierne laa til. Saa laa Matroserne der som Fugle over Ræerne og gav ud Seilene og saa ud hver og én ^[421] som de alt kunde kige udover til Udlandet! ...

Huf ja, – gi' mig en Skilling for hver Gang, jeg syntes det snørede sig sammen for Brystet, fordi jeg var Pige og bare skulde være hjemme. Det var slig Opsang og sligt Liv med dem alle derude. Matrosen fik en anden Røst, naar han først var ombord

...

Naar de var langt udenom baade Gabene og Staværnsodden, maatte vi lakke hjemover saa fattige, som om halve Verden var reist!»

Hun greb hastig Strygejernet, som hun havde glemt at flytte, saa der stod en brun Triangel igjen paa Skjorten.

Rejer havde reist sig i hele sin Længde:

«Ja, naar Fruentimmerne var slige! De skulde gifte Dem med en galant Sjømand, Jomfru Rørdam, – saa slap De at gaa her og brase og kokkerere.»

Sara lod Jernet gaa fast og med Eftertryk henover Halslinningen:

«De skal ha' Tak for godt Raad, Juhl! Sjøen er usikker Grund og Sjøfolk ikke likere. Jeg har set mange komme hjem og være høie i Huset med tomme Lommer.» Hun saa noget hvast paa ham.

Han vidste godt, hvad det var for Tanker, hun gav Luft!

«Hvad véd De om mig, og hvordan jeg er bleven kvit min Hyre, Jomfru? Men vil De gjøre mig en Tjeneste, som jeg forresten ikke tror saa synderlig paa, saa bed Deres Far skaffe mig noget bedre end denne sløve, hakkede Kjøddøkse at kløve Veden med, jeg maa banke den over Stabben som Tørfisk.»

Hun stod og saa noget rød paa ham, da han med disse Ord tog Huen og gik.

Høist uforskammet! – tænkte Rejer. Hvad kommer min Hyre hende ved?

... Svært indbildsk, ... frygtelig indbildsk! ... Jo, hun skulde komme til Barcelona eller Malaga og se sig om paa Fruentimmerne der! – jeg tænker hun skulde dukke Ho'det lidt ned, naar hun saa, hvad Slags Øine de fyrer op med. Skjønt – – jeg tror slet ikke, hun vørdede dem engang! – og de vilde vist synes, hun ^[422] var rigtig vakker dernede med det svære, spraglede gule Haaret og den kry Reisning, – rigtig en Gallionsfigur.

Den næste Dag fandt han Øksen liggende blanksleben paa Stabben.

Han saa paa den og grublede en hel Del over, hvordan hun havde faat gjort det; men endnu mere grundede han over, *hvor før* hun havde gjort det? ... Det kunde være, fordi hun vilde gjøre det godt igjen; men ogsaa, at hun vilde vise, at hun ikke agtede at taale nogetslags Tiltale for deres Sager af ham.

Da han satte Øksen i Stabben og gik ind til Frokosten, var hun spansk, og han ikke mindre stram igjen. Hun saa ham næsten ikke, og lod, som hun aldeles ikke lagde Bræt paa, enten han kom eller gik.

Men han havde andre Ting at tænke paa end det. Der kom intet Brev fra Styrmand Lind, og Dagene gik fra ham med Eftermiddagsarbeide nede paa Alert, den ene efter den anden. Var det end saa, at han kunde tage det igjen ved at læse om Natten og gjøre tre Uger til seks, saa var det ialfald for Øieblikket en nederdrægtig skammelig Klemme, han var sat i. Det strenge Eftermiddagsarbeide slog Natten ihjel for ham. Det var umuligt at holde Øinene oppe efter det.

En hel Uge gik endnu. Men saa kom da ogsaa Styrmanden selv. Han var buden ind til det store Bal, som skulde være hos Skibsreder Singdalsen for hjemmeværende Styr mænd og Kapteiner.

Han stod just og barberede sig til Ballet, da Rejer kom ind til ham nede i Madam Stenersens Herberge. Fra den oppakkede Kuffert laa og hang der Klædningsstykker, stivet Linned, hvid Vest og Alunskindhandsker, nye og brugte, udover Stolene. Han havde stillet Barberspeilet paa Kommoden med et Talglys paa hver Side:

– «Turet noget forskrækkeligt i Sandefjord! ... Jeg tænkte, Du døde nu vel ikke paa en Uge eller to, Juhl! indtil jeg kunde komme ind og tale med Kapteinen om Forskud for Dig. Ja, for Du havde nu vel ikke dysset ^[423] din Sjæl i Blund med, at der fandtes Penge hos mig vel?» vendte han sig jovialt om til ham fra Speilet. «Af talen var jo, at det skulde staa paa Afregning, til vi gaar tilsjøs igjen.»

«Nei», lo Rejer – «ikke har der været Tanke hos mig om at klemme Dem, Styrmand! – det saa De jo i Brevet.»

«Javist!» – han tog atter fat paa Barberingen «Kommer nok til at tale til Kapteinen baade for Dig og mig, – for en saadan Vinter iland er rent til at blive Fattiglem paa.

... Jeg vil slaa paa det til ham ikvæld, naar vi haler ind til Punschebordet.»

Han trak paa sig og trampede i de lakerede Støvler.

«Saa!» – han rettede sig – «nu tror jeg, jeg er klar.»

Og fin var han fra Top til Taa, det lod sig ikke nægte.

For Rejer var der altid noget vist betagende ved den djærve, flotte Sjømandsskikkelse; den havde nu engang fanget hans Skjønhedsfølelse.

Da de skiltes oppe i Gaden, yttrede Lind:

«Saameget forstaar jeg mig paa Veirfortoningen, at fra Singdalsen kommer ingen før lyse Dagen, og saa er det vel ikke værdt, Du spør' ned til mig efter Mynten før imorgen Eftermiddag engang, – saadan Klokken fire fem.»

Rejer gjorde høire om. Nu skulde der for Alvor gaaes Seil med Eksamenslæsningen, og paa høie Tid var det!

Han slog efter og regnede og læste, saa det durede udover Natten. Det var Sager, han skulde havt inde for over en Maaned siden, og nu holdt det haardt, det stod mangesteds fast for ham, saa han maatte læse efter fra Grunden. Han stillede Vækkeuhret og sov et Par Timer i Armene ved Bordet; tog saa paa igjen.

Nei, skulde det gaa saa, blev det sene Varp. Om det og det og det fik han spørge nogen af dem, som havde læst det. Knuden var, at vinde ind paa Tiden. Kanonerens Vedskjul vilde han ikke mere vide af, det skulde være sidste Gang idag, saa han fik aldeles fri til ^[424] Læsning. Tolv Timer Dag, – og Natten, naar han kun sov fire Timer, det gav et Døgn paa nitten tyve Timer.

Han gik ganske tidlig hen i Vedskjulet den Morgen med Lygte for at faa ryddet det sidste afveien og være færdig til Dagen.

Han havde alt den behagelige Følelse af at have hugget og kløvet sig varm, da der om Hushjørnet naaede ham et Par Stemmer, som gjorde, at han blev staaende urørlig med Øksen.

... «Aldrig moret Dem som iaften? – det har De sagt mange Gange før, Styrmand Lind!» – lød en munter Fruentimmerstemme.

«En kan aldrig vide, hvad der gror op paa Stedet, mens én er ude paa Reis! De løb om som Smaapige, husker jeg, da jeg blev konfirmeret. Splitte min Bramstang, om jeg har danset slig før med nogen! ... Min ringe Mening er nu, naar jeg faar Lov til at sige den ende ud, at De skar som en Klipper mellem bare Trælastskuder, høit til Luvart af dem allesammen! ... skvæt afveien, her kommer én, som er for sig selv!»

«Der er ingen som Sjøfolk til at have det i Munden og Benene. Danse og snakke for sig, det kan de alle, men ellers» ... Fandt Du Dørnøglen. Far?» afbrød hun. De var stanset foran Gangdøren.

«Javist, javist! – Tak, min rare Ven, som hjælper en gammel benløs Mand op af Trapperne ... Adiø, adiø, Hr. Styrmand!»

Gangdøren smeldtes et Par Gange i, før Kanoneren fik den lukket.

Rejer var rask fremme i Aabningen til Vedskjulet; hans Ansigt havde et hvast Udtryk. Han stod længe og saa i Graalysningen, hvorledes Styrmand Lind gik opefter Gaden med det sortkrøllede Hoved kastet bagover. Han var farlig vakker, saadan som han stod der og snakkede med Sara Rørdam om Klippere, og hvad det var for Slags Sukkertøi altsammen, han strøede for hende.

Han brød sig ikke om at spise Frokost derinde den [425] Dag; hun gik der naturligvis søvniq efterat have moret sig hele Natten og tænkte paa sit.

Han slængte øksen hen paa Veden og skyndte sig hjem til Walla for at faa Kaffe der, før hun gik ud.

«Om jeg vil skaffe Dem Kaffe, Juhl? – Javist, og det den, som er baade ægte og stærk, – en Ungdom saa anset i Byen, som De er baade af høi og lav! Om jeg saa skulde miste Fortjenesten baade paa Institutet og Aspirantskolen, – for der har Morgenstund Guld i Mund for en gammel Kone, som passer paa sit ... De skal faa to Theskeer paa Kjedlen af Eberhards til tredive; det faar De ikke hos Kanoneren.»

Hun snakkede og snakkede; men Rejer var ikke oplagt til at høre efter og glad, da han saa Ryggen af hendes gamle, brune Kaabe ud igjennem Gangen.

Et græsseligt Snakketøi! – hun satte mig paa saa mange Ting, at det nu er mig plat umuligt at læse, før jeg faar gaa't det af mig.

Om Eftermiddagen var han inde hos Styrmand Lind, der sprang op af Sengen i Vest og Skjorteærmer:

«Har sovet til over Middag; men Forskuddet er ordnet. Tyve Daler at hente, naar Du vil! ... Aa, i – aah» – han strakte sin slanke Person, «hvor jeg har danset inat! ... Skal ud iaften igjen i Selskab. Men Du kan tro, jeg traf en vakker Pige! Vi dansede, ja vi dansede, – og det skulde netop træffe til, at det var en god Bekjendt af mig, fra jeg slængte her som Gut.»

«Nu har jeg ikke været paa én Plads, hvor ikke De har havt Slægtninge eller Bekjendte, Styrmand!» busede Rejer ud – «men Sara Rørdam» ...

«Hvad? – har Du alt hørt, at jeg dansede med Jomfru Rørdam?»

«Her er et Sladderhul, – et frygtelig Sladderhul!» – forsvarede Rejer sig flau.

«Det er en omframt Pige, – jeg faar ned og hilse paa gamle Haubitzeren.»

– Disse Ord kom Rejer tilbage til under Læsningen den Nat; de holdt ham i stadig Grubleri ...

– Han hævede Penge den følgende Dag og var oppe ^[426] hos Styrmanden for at sige ham det, og – for at komme efter, om han havde været nede hos Kanonerens. Han kunde ikke lade være at holde Udkik i Gaden efter ham.

Wallas Overflødighed af Ord var stor som hendes Glæde, da han viste sig som en prompte Betaler; «hun havde bestandig tænkt og vidst, at han vilde betale baade, hvad han havde laant og ellers skyldte hende. Det var en Guds Gjerning at bie et saa agtværdigt ungt Menneske, – hun skulde nok udbrede ham, hvad han var for én i alle Maader» ...

Han afgjorde endnu en liden nødvendig Klat oppe hos en Kammerat og tog saa fat paa Læsningen for første Gang med den beroligende Bevidsthed, at han havde den fornødne Drifts-Kapital i Lommen, men tillige med Følelsen af, at det nu ogsaa gjaldt den yderste Anspændelse.

Han læste, sprang op i Gaden for at faa gennemgaa hos en Kammerat, naar det kneb, saa hjem igjen som en Pil. Han saa egentlig først nu, hvor frygtelig han laa agterud. Det værste var straks naturligtvis, før det kom paa Glid igjen. Han talte Dagene.

Som han kom hjem en Eftermiddag fra en af sine Udflugter med Bogen, fandt han Jens Nordberg – han, som havde foræret ham Snadden, siddende henne paa Skibskisten.

Han var Kammeraternes Yndling, en liden rund rask én med melk- og blodfarvet rundt Ansigt og lyseblaa Øine, altid lystig, altid klar paa Udveie, naar det gjaldt at opdrive Omkostninger til lidt Kommers. Men han saa ikke lystig ud idag. Han sad og kneppede med Hænderne og saa ned i Gulvet. Han var «kommen for at faa et Raad hos Rejer,» og blev igjen siddende stille og stum.

«Har ikke en Skilling!» – slap det endelig ud af ham. «Ikke en Skilling at faa hos nogen, – og jeg, – jeg faar ingen Styrmandseksamen jeg!» – endte han og saa resigneret op, som om han selv alt havde opgivet det. Han var rød i Øinene; det saa næsten ud, ^[427] som han havde grædt. «Det er ikke for mig, men de gamle hjemme

paa Nordberg vil bli' rent fortvilet, ser Du. Jeg lovede dem den Eksamen ifjor ogsaa.»

Det gik hedt i Rejer: han skyldte ham Penge, men rigtignok først paa Hyren til Vaaren.

Han gik lidt frem og tilbage:

«Ja, ja, ja ... hvad er der at gjøre ved det?» det begyndte at koge i ham. Der sad det Kreatur der paa Kisten! – «Jeg syntes det var netop Dig, som sagde mig, at der laa Penge at faa tillaans rundt om i alle Lommer.»

«Det saa ud saa dengang; og jeg har da leveret, saa langt jeg kunde.»

Det var en Bebreidelse, og Rejer fik en pludselig Lyst til at kaste ham den fine Snadde i Ho'det.

«Anton Holm mente, at der kanske kunde være nogen Raad oppe hos Dig, siden Du havde faat Penge i Mandags. Men hvor intet er, er Keiserens Ret forloren, véd Du!» – endte han sørgmodigt, idet han reiste sig. «Min Styrmandseksamen er væk den. Men om jeg kunde forskrive mig til hundrede Daler for de syv nu, jeg skulde» ...

«Der er dine syv, Nordberg! ... men saa skal Du gjøre mig en Tjeneste: – at tage den Snadden din igjen, – jeg kjører den ellers ud af Vinduet og ned paa Gaden!»

«Hvad? – kjør den hvor Du vil for mig!» sagde Jens Nordberg pludselig kry, han holdt Pengene i Haanden; «det er somme Folk, som takker paa den Maade, naar de har faat en Haandsrækning. Ikke vidste jeg, Du var slig! – Naa, Adiø» ...

*

– Prøveeksamen skulde holdes. Rejer havde i det sidste arbeidet, sultet sig og sprænglæst og lod staa til. Vistnok var her Fare for Uheld baade paa det ene og det andet Spørgsmaal, men han stolede paa lykken, sin Kredit hos Læreren og sin egen Koldblodighed.

Eksaminator begyndte dog, svineuheldig nok, at for^[428] fare ham netop i det, der var læst efter Jul, og da han straks traf lige i et stort Hul i hans Kundskabskiste, satte han i Opgaverne med en Sikkerhed, som han kunde have gjættet ham, Stokken ned i det ene Tomrum efter det andet udover, – aldrig andetsteds end netop i Hullerne!

For Kammeraterne saa det ikke ud som det gik ind paa ham, da han gik fra det.

Men om Kvælden, da Rejer sad alene med Albuen paa det flisede Bord og de sammenlagte Bøger og Regnetavlen foran sig, viste hans Ansigt andre Følelser. Han stirrede stivt, urørlig hen for sig. Praasen stod med en lang Tanne i Stagen; dens trevne Skjær skimrede saavidt hen paa Brandtmuren med dens tilstoppede Stump af et Ovnsrør ...

Han havde igrunden strævet umenneskelig, – som en Hest! – for den Eksamen, – slidt i dette Kot som aldrig før i sit Liv.

Han havde sat saa uhyre meget paa dette Kort, ment at faa gjort en hel ny Begyndelse til at slaa sig op og komme sig frem i Verden, – et helt Sæt fremover! ...

Det sittede i hans Ansigtsmuskler; han havde en skjærende Fornemmelse af Fortvilelse.

... Ikke havde han levet paa det løse i alle disse Aar, naar han ikke havde stolet paa, at han skulde tage Eksamen saa let som en Fjær, straks han kom hjem, – svinge sig op med ét Kast til en rigtig betroet Styrmand, der med sit paalidelige praktiske Sjømandsskab nok snart skulde staa med den ene Fod i Stigen til at blive Fartøifører.

Han havde tænkt at kunne skrive saa stort hjem nu! –

«Aa,» udbrød han bittert, «igrunden er det jo lige fedt, hvad der blir af slig én som jeg, som gaar der alene i Verden som en ensom Sild, der er kommet væk i Havet! ... Up and down ... eller tilbunds! – det er ikke saa nøie paa Sjøen!» ... han klemte Knoerne ind i Tindingen ...

[429] For Sara Rørdam havde han da skrydt nok, og nu stod han der! ... Og hvis var Skylden?

Han saa Styrmand Linds smukke Ansigt for sig, og ikke med blide Følelser. «Skylden? – haa, haa, haa» – han lo høit, – «naturligvis din egen, din indmarge Dumrian! – som la'r Dig æde op baade af Kammerater og Venner, som ikke engang lægger Mærke til, at de putter din hele Styrmandseksamen i Lommen ... haa haa haa, dit Kvæg!»

«Kjære Dem, Juhl, hvad er det?» stak Walla Hovedet ind, forskrækket ved den uhyggelige Latter.

«Ingenting, Madam Wahl! jeg tænkte bare paa noget morsomt, og saa vil jeg gaa mig en god lang Tur» ...

«Og hvordan er det gaat Dem da, Juhl, – til Eksamen idag? Jeg skulde vel titulere for Styrmand» ...

Han var alt ude af Døren.

Han gik langt udover Veien i Sludnatten og lagde just ikke Mærke til Snebløden, hvori han stampe til op over Støvleskafterne. Hans Hoved blev klarere, og eftersom han gik, blev det et saa skarpstevnet Juhleansigt, som Slægten nogensinde havde produceret.

«Enten vil du være med i dansen,» gjorde han sig op «eller vil du ikke! og vil du, saa skal det ialfald bli' mig, som skal danse med de andre, og ikke de andre, som skal haandtere og svinge med mig. De skal faa kjende den Vidie, som er seig!

Gaa paa igjen! Næste Høst Eksamen. Passe Skillingen! – og da kan de være blanke, hvem som vil, for mig – Rejer Jansen Juhl skal ikke være hverken blank eller opædt! ...

Ho-ho! – jeg tror, jeg nu har Greie paa, hvor Haiene gaar!»

I de Uger, siden han dumpede til Styrmandseksamen, paatog han sig strengt Arbeide ude paa Havnen for at faa klaret af, hvad han skyldte. Han vilde have rent Dæk, før han reiste.

Det var nu Dagen, før Alert skulde ud i Langfarten igjen. Indom Rørdams havde han ikke set, siden ^[430] han gav op Vedskjulet. At Styrmand Lind af og til kom der, havde ikke undgaet ham; men hvad kom det ham ved? ...

Han havde dog været meget i Beraad med sig selv, om han skulde gaa derind og sige Farvel og takke for sig, inden han fo'r. Haubitzeren havde været ham en god Mand og det kunde ogsaa være løierlig at se, hvordan Datteren vilde té sig nu, han var dumpet til Styrmandseksamen. En faar Visdom! – Walla, stakkar, vendte bare den gamle brune Kaaben sin, efter som Vinden blæste og de snakkede oppe i Byen. Hun var blevet rent sky og mistænkelig mod ham bagefter, ymtede om Betaling længe før Tiden og slog endog paa Forskud. Det var nu hendes Natur, stakkar! Det er paa de lette Fjær, én skal se, hvad Vei Vinden blæser.

Han var glad over, at han nu havde gjort op med hende og beroliget hendes Sjæl.

Ind til Rørdams gik han om Formiddagen og blev af en af Gutterne vist op til Kanoneren, der laa syg.

«Marts Maaned! Marts Maaned, min rare Ven!» modtog han Rejer fra Sengen, «og saa farer Gigten i Træbenet, – kunde gjerne hængt det ombord som Barometer, naar gamle Conrad Rørdam saa ogsaa slap at rope «Au» til. Au! Au!» – han flyttede sig i Sengen ... «Frøs det af mig, da Engellænderen tog os paa Prisen mellem Isstykkerne i Skagerak; men blev ikke kvit det alligevel. Ja ja, det gjorde en uvørren Gast til Dannebrogsmænd!» ...

Rejer maatte reise ham i Sengen under adskillige uf og au.

«Det blev bare til Fliser med Styrmandseksamen iaar, min rare Ven! uagtet Du fik godt Lov for Begavelsen ... Ja, ja, ja, – vi forliser én her og én der ...

Og nu skal Alert ud igjen! – en net, rar Mand, den Styrmand Lind! ... glemmer ikke gamle Venner, fra han løb her som Dreng, – vilde komme her og sige mig Farvel iaften, – morer sig med at sidde og høre paa en gammel Lollandsgast fortælle –

Knap Tid, ser jeg!» – sagde han, da Rejer med ét ^[431] reiste sig. – «Ja ja ja, ... Farvel, min rare Ven! det vil vare et godt Stykke udover Sommeren, for der er Ende paa al den Ved, Du har kløvet hos Rørdams.»

– Nede i Stuen fandt han Sara øiensynlig overrasket ved hans Besøg.

Han satte sin brede, selvsikre Side til. Hendes Spanskhed fik sandelig taale ham i de fem Minutter, han agtede at genere hende i Stuen; han kunde ikke for, at han ikke var Styrmand Lind!

«Jeg vilde ikke reise uden faa sagt Deres Far Farvel,» sagde han, «den gamle var pyntelig mod mig i Vinter – og Dem med, Jomfru! Alert skal nu lægge ud igjen. Her blev jeg da hængende i mit eget Skryt! men det kan jo være det samme for den som «bare har snaue sig selv og passe paa», som De siger.»

«Aa, Rejer ... Jansen ... Juhl ta'r vel det snart op igjen!» hun skarede lidt spøgende paa Rejer, – «han har da ikke mistet» ...

– «den kry Næsen endda! mener De. Nei, den skal De faa slaa mange Gange, for den blir flad. Den har bare faa't det, den har godt af, og burde lugtet sig til før.»

Hun saa forskende paa ham en Stund og derpaa ned for sig:

«Min tro er nu, at der netop er nogen, som har taget Dem ved Næsen, siden det glap for Dem med Eksamen, ellers forstaar jeg det ikke.»

Det var næsten som en hel Begivenhed indeni Rejer, at hun havde den Tro til ham.

Medens hun saadan saa ned for sig, havde han stirret paa det vakkre Haar, som var lysere inderst og mørkere udover. Det var derfor, det blev saa gult og mørkt vekselfarvet i Opsætningen, og hun havde havt et saa eget godt, næsten undseligt Udtryk.

«Aa, det er let at give Fanden Skylden, – hver Ryg faar bære sit! ... Og nu skal De have Tak for alle de Kopper Kaffe, De har skjænket mig; jeg vilde ikke have mistet dem, om jeg saa fik hele Styrmandseksamen for det! ... og lev saa vel, Jomfru Rørdam!»

[432] Han dristede sig til at tage hende i Haanden og gik hastig.

Men nedover Gaden saa han endnu de faste Øine rettede saa forunderlig vakkert paa sig, som om hun vilde give ham et eller andet Ønske eller Raad med paa Reisen.

– Nede ved Alert var fuld Travlhed. Vandfadene laa paa Siden, og Styrmanden stod med en Skraa i Munden, optaget af at kommandere Folkene op at smøre og løse Seisinger og faa Fisktaklet klart, til Ankeret skulde hives næste Morgen.

«Husk paa at møde mig med Jollen ved Bryggen ikvæld Klokken elleve!» nikkede han kort, da han saa Rejer.

Rejer gav sig til Arbeidet og tog i som en Bjørn.

«Haubitzeren véd nok, hvad han gjør, naar han inviterer en Styrmand til sig!» mumlede han indædt, ihukommende, hvad den gamle havde betroet ham om sine Formaninger til Datteren. Naar én slider og arbejder, slipper én for at tænke ... Gaa paa!

X. Rejer lodder Førstestyrmand og finder kun altfor snart Grund!

Tidligt, endnu inden Isbrydningen rigtig var begyndt, gik da Alert over til Cardiff med sin Ladning Rujern i ægte rusket, stormfuldt Nordsjøveir, – klos Bidevind og vel fuldt i Nordvesten med Hagelbyger nedover.

Baadsmanden gik og skubbede sig for Gigten og paastod, at der var Sne i Luften. Han vilde stadig anlægge en Reberbane iland, men kunde bare aldrig modstaa, naar Styrmand Lind kom ind i hans Stue og sagde:

«Naa Jakobsen, nu faar vi ud igjen og vaske.»

«Ikke jeg, Styrmand! De véd» ...

[433] «Snik Snak, Jakobsen!»

– «De véd, det om Reberbanen» ...

«Der skal Penge til.»

«Hm, – grundkoldt i Luften! ... Gigten.»

«Den steger sig bort syd under Linien. Jeg skikker en Flaske Arrak med Nelliker til Dem, Jakobsen, til en Svedekur. Kom saa op til mig og sig mig, om det har hjulpet.»

«Ja vel, Styrmand! Hm, – naar skal vi saa, – jeg mener Alert» ...

«Der kneb jeg Dig, din!» ...

Styrmanden plirede, og Jakobsen plirede.

Jakobsen vilde være blevet en ulykkelig Enkemand, om Alert virkelig skulde stukket i Sjøen uden ham.

– Det var omtrent det samme Mandskab, næsten alt Folk fra Laurvigspollen og Staværn opefter til NyHellesund. Stewarten var kommet ind fra Hotellet i Laurvig,

og Svensken, der fra først af var hyret i Gøteborg, men aldrig saa Kans til at komme hjemover om Vintrene, «spillede igjen som en Tiur der forude paa Bakken», som Tømmermanden sagde.

Enten Rejer i Olietrøien og Sydvesten slubrede langs Dækket med Kammene af Braattene i Høide med Mesanbommen, eller han tog sit betroede Rortørn i bælgmørke Natten Hundevagten udover, stod to Ting saa fast, som hans Mund var sammenknebet og Hagen hvas: først, at han ikke vilde komme hjem hyreløs som en ubehjælpelig Ko næste Gang, og dernæst, at han vilde nytte Tiden under Langfarten til at læse og gaa igjennem praktisk al den Navigation der skulde til for at tage Styrmandseksamen iland.

Bagbords Vagt var vel afløst og krøben under Dæk. De havde havt det surt nok til Midnat; nu lettete det lidt med Skurene, og første Rand af Nymaanen saaes af og til mellem Skyjaget. Det var femte Døgn, de var i Sjøen, og Rejer havde Rortørn Hundevagten udover.

Det undrede ham noget at se Styrmanden endnu oppe paa Dækket; han vandrede med Snadden lysende un^[434] der Næsen i Mørket frem og tilbage i Luv. Af og til stod han stille ved Mesan- eller Storvantet og saa ud.

Det var vel Veiret og Maaneskiftet, han vilde tage rede paa, for han saa altid længe opefter. – Dygtig Kar! Sjømand gjennem Sjæl og Krop, – gaar ikke tilkøis, før han har faat sit Veirbestik i Orden, tænkte Rejer.

Han faldt netop af med Roret efter en Braadsjø, han havde ladet Alert løbe op igjennem, da Styrmanden stod ved Siden af ham.

«Hør, Rejer!» spurgte han lavt, idet han bankede Snadden ud paa Knæet, «var det tre og tredive eller otte og tredive Daler, jeg laante af Dig!»

«Husker De ikke, otte og» ...

«Jo, jo vel! jeg holder bare paa at skrive op min Gjæld nu, skal jeg sige Dig, – mange Poster. – Men saa har jeg nu to Aar for mig at puge og pine sammen paa. Jeg vil ikke bruge en Skilling i Land mere, – vil være hængt, om jeg ikke skal gnu og gni, saa det kanger i mig. Paa den Vis skal jeg komme hjem som en holden Mand. Hør, Rejer, Du skulde ogsaa passe Dig lidt i Pengeveien nu.»

«Har saa tænkt, Styrmand!»

«Naa, det skal bli to Gjerrigpinder, saa tørre, at de kan gnide fyr i os.

Sig mig, Rejer! Du var jo ogsaa kjendt hos Kanonerens?»

«Hvorfor spør De om det?» lød det hvast.

«Tror Du, der var nogen paa Stedet, som gjorde Haneben for – for Datteren?»

«Kan jeg vide det, Styrmand!» – han hev idetsamme hardt i Rattet, – «hun er luvgjerrig, det Svin!»

– Styrmanden blev staaende i Tanker ved Hakkebrættet, indtil en ny Tykke-Byge drev ham under Dæk.

For Rejer kom imidlertid Hagel-Ilingen saa akkurat tilpas. Medens han stod der, og Isnaalene ligesom drev sig ind i Kinderne og de betændte Øienlaag, var der raget op et ikke mindre Uveir indeni ham.

[435] Hvorfor spurgte Styrmanden om det? – Hvad havde Styrmanden med at spionere om hende? ...

Naa saa! han vilde gjøre Orden i sine Regnskaber ... gnikke og gnu. Naa saa! – naa saa ...

Det var en Følelse, han aldrig før havde kjendt i sit Liv. Det begyndte at bli' hedt at danse.

Han saa hende for sig med det gulskjollede Haar, saa staut og vakker, og det egne Udtryk, slig som hun tog Farvel med ham.

En Sjømand? – ne-i! det vilde hun da ikke ha'! – haanlo han. Men stakkar! hun kan vel heller ikke staa imod en vakker Styrmand, som fænger, hvor han bare viser sig.

Mand for hende! det skal noget til det, min kjære Lind. – – Saa saa, ... det er der, én har Dig!

Det var en svær Braadsjø, Rejer fik over sig paa den Vagt! – en Opdagelse, der var saameget tungere, som han egentlig lige lidet kunde se over den som over Havet udenbords. Det stod lige uklart for ham, hvad han selv følte, som hvad Sara Rørdam kunde mene. Kun ét saa han, at Lind havde faat Øie paa hende.

Rejer begyndte at holde skarp Udkig med Styrmanden; han lignede virkelig slet ikke sig selv. Folkene hørte ikke et hyggeligt Ord af ham. Og det var ellers han, som altid havde en Lystighed at hive ind mellem dem, naar det blev for surt; han vilde, det skulde gaa som en Dans. Det var derfor, han kunde gjøre med Folkene, hvad

han vilde, sno dem som sit Silketørklæde! fin og flot i alting baade iland og ombord, – som født for Kommandobrættet! – det var noget, Rejer havde Øie for.

– Ganske rigtig, Styrmand gik ikke fraborde i Cardiff! – ellers var han ikke den, som pleiede at lade Moroen iland gaa fra sig.

Yderligere bestyrket i sin Mistanke blev han en af de sidste Dage, de laa der, da Understyrmanden kom ombord med Posten fra Konsulatet og deriblandt et Brev til Rejer.

«Hør,» sagde Styrmand Lind til ham om Aftenen, da [436] de var færdige med Losningen, «jeg har forsynet mig med en ekstra fin Shagtobak iland; der ligger afgjemt et halvt Pund til Dig; det kommer vel med paa Turen nedover.»

«Mange Tak, Styrmand!»

«Du fik Brev idag! Jeg saa, der var paaskrevet Fredriksværn. Det var vel fra nogen af Kammeraterne? – er der noget nyt? ... forlover de sig bra?»

Haa haa, tænkte Rejer ...

«Nei, det var hjemmefra, sendt til Rhederiet.»

«Saa, naa! – Men saa kan det vel træffe, at nogen af Kammeraterne i Fredriksværn skriver?»

«Kanhænde!»

«Du maa fortelle mig, om Du faar noget nyt, hvad det er. – Kjedt paa Reisen, véd Du, ... og jeg er barnefødt der, det er derfor, jeg har Morro af det.»

– – De havde peilet Dungeness og Sydvestpointen af England med Kurs for at finde Passaten og laa nu med en Fragt af Stykgods til Kapstaden og Port Elisabeth alt paa tredie Uge nedover for alle Seil, som trække kunde, lige til Køieklæder og Vask, der hang til Tørring. De løb ni Knob med stadig klar Himmel, stadig tiltagende Hede og paa – hvad Observationen hver Middag viste, – stadig mindskende Bredde.

Lidt efter lidt havde de faat et Stykke Solseil agterud, saa et ditto forude.

Paa Dækket gik Hønsene og sparkede i Tømmermandens Høvlespaan, medens han arbeidede. Hunden og Katten havde indstillet sin Krig; de gad ikke længere i Heden. Den ene laa med Snuden mellem Labberne i en Stump Skygge af

Stormasten, den anden gik og strakte sig og keg paa Hønsene. Under Bakken lappedes der Sko og Støvler, andre skræddererede.

Der var Værksteder baade hist og her; og Baadsmanden, der nu ogsaa fik nok af Heden, havde indrettet sig for de to prægtige nye Blokkestjerter, han lavede, under et særskilt lidet Telt ved Førrøstet.

Gøteborgeren var agterud; han var en Tusindkunstner og havde nu faat det Hverv at tatovere Styrmand ^[437]Lind paa Brystet. Et Anker, – lød Befalingen; men, da det kom til Stykket, forlangte han et Ankertoug efter egen Tegning, der saa ud som et stort S.

«Inte var det likt til nogen Ankertrosse!» – havde Gøteborgeren sneset forude.

Rejer stod i egne Grublerier nede i Læ ... «Et Ankertoug som et S ... he he!» – han fandt, her var svinagtig hedt.

Vinden var saagodtsom løiet af udover Dagen, indtil Skjøder og Touge hang slappe, og Blokkene slog.

... De laa nu saa omtrent under Linien, og det var ualmindeligt disigt og lummert udover mod Solnedgang.

Der begyndte at rulle ligesom Skyer henne i den. De fik mere og mere en skarp Guldrand. Det var ikke længere Disighed men hastig væltende Smaaskyer, der antog en mørkere Tone med fjerne Glimt i.

Og Kapteinen og Førstestyrmand, der stod sammen paa Hakkebrættet og holdt Raad, erkjendte dem ogsaa straks for, hvad de var, – en af de pludselig overgaaende orkanagtige Regnbyger, der kan træffe til paa disse Bredder.

Her var ingen Tid at spille; det gjaldt at faa Barkskipet afklædt for Seil: Læseil og Overseil og Solseil og alt, hvad Seil nævnes kunde, indtil de blot laa for Stumperne!

Fra Hytten brølte Raaberen, og Vinden begyndte at pibe med allehaande skjærende Lyd, medens Aftensolen i Nedgangen glimtede og flammede truende under de jagende dunkle Skyer ligesom med lange, mørkerøde Blodflager henover Bølgetopperne, der kastede ravnsorte Skygger.

Fartøiet, der var dreiet op i Vinden for levende Seil, begyndte at duve med Næsen i Dønningen og tage en og anden Sprøit i Luv.

Solen gik ned og efterlod kun en mørkerød Glød under Skybanken, og lige efter laa de for piskende og smeldende Seil i et vildt Mørke, hvori Lynene glimtede og jog og krydsede sine Zigzager – tyve, tredive i ^[438] Minuttet, og Himlen kjørte med bragende Vogne over dem, og Stormen skingrede og skreg i Tougene.

Læseilbommene var skudte ind, Bram- og Topseil bjergede, Underseilene opgivne ved at lade dem gnissende og ulende i sine Blokke og Tallier gaa lige i Dæk. Mesanen svigtet, og nu gik Arbeidet løs paa Merseræerne, – «klos Rev!» – her spartes ikke en Haand.

«Los Mersebugliner! ... hal op i Luv Mersebras! lad løbe Mersseil!»

Idet Mandskabet i Mørket entrede ud over StoreMerseraaen, slog Seilet pludselig bak. Fartøiet var jaget for høit op i Vinden, det fangede en Ugle! Seilet bragede og slog dem om Ørene med Magten af en halv Orkan i sig, indtil det simpelthen revede sig selv ved at revne og piskes i Stumper og Filler fra Ligene.

Et Par Mand sloges overende, men fik grebet for sig deroppe. Nok én fandt sig igjen nede i Vævlingerne. Fartøiet krængede haardt over.

Det saa ud, som ingen Ulykke var hændt. Regnen begyndte at øse, og Arbeidet gik paa; man maatte kovende.

Det var først noget efter da han savnedes ved Forebraserne, at der blev Spørgsmaal om Understyrmand Nilsen. Han fandtes intetsteds, og skjønt ingen vilde være den første til at udtale Ordet, forstod det sig af sig selv for alle, at han var gaat overbord. Det sidste, Stewarten havde set af ham, var, at han tog fat i en luv Stikbaut og skulde anlægge Nokbændslet; – det var netop, som Seilet slog bak, og han selv tumlede fra Raaen og blev hængende efter Hænderne i Pertlinen.

Ved Midnat var den egentlige Stormbyge over; men Natten vedblev at være tæt mørk, og Regnen silede til Klokken fire om Morgen, mens Alert løb undaf for Vinden.

Ved den guldklare, straalende Solopgang befandt de sig mangfoldige Mile fra Understyrmandens Grav.

Hans Snadde fandtes endnu liggende henslængt under Bænken udenfor Kahytsruffet ved Siden af den util^[439] knyttede Tobakspung; hans Tøfler stod nede i Kahytstrappen, og inde i hans Lukaf, hvor hans Klæder og Halmhat laa, som han netop havde forladt dem, hang hans Uhr endnu ved Køien og pikkede ...

Det sidste Faktum fortalte Stewarten forud paa Bakken, og det vakte Tømmermandens dybe Eftertanke. «Saalænge Uhret gaar, er der Liv i ham!» – mumlede han sagte hovedrystende.

Og det kom som en hel Lettelse i den tunge Stemning, da det endelig udpaa Morgenens meldtes, at Uhret var stanset Klokken halv ni!

Lidt efter lidt fik Alert igjen sit gamle Overtræk af Seildug, – hver Kvadratfod Vindfang nyttet, – og Farten fortsattes paa samme Vis, uden at et Seil ændredes eller en Brase rørtes i ugevis nedover det sagte dønnende, uendelige blaa Havspeil. Morgenfriskhed i den herlige glødende Solopgang, tiltagende Steghede Dagen udover, indtil det lettede i Solnedgangen, og Himlen pludselig stod som en høihvælv et sort Kuppel over dem med store glansfulde Stjerner: Argo, Oktanten, Eridanus og Hvalfisken samt det mere og mere opdukkende, blinkende Sydkors.

Der var hængaat nogle Dage, uden at der tilsyneladende var taget anden Bestemmelse i Anledning af Understyrmanden end, at Lind havde paalagt Rejer at overtage hans Gjerning paa Styrbordsvagt samt holde Nathuslamperne og Lanterneerne i orden.

Der foregik imidlertid Overveielser agterud i Kahytten.

Kaptein Berentsen var en pen, stille, korrekt Mand af et Væsen saa vinkelret og regnskabsmæssig rigtigt, at det gjorde ham utilgjængelig for nogen nærmere personlig Tilslutning end den næsten overnaturlige Agtelse, hvori han stod hos Mandskabet. I hans forsigtige, menneskesky Karakter laa det at have en vis Frygt eller Angst i Nerverne for alt, hvad der meldte sig som usædvanligt. Og Rejers kry Næse og Opsyn var ikke korrekte for en simpel Matros at være, – den hele Mine laa to tre Toner for høit.

[440] Linds Forslag, at Rejer skulde antages som Understyrmand, stødte derfor paa en uventet seig Modstand, megen Trækken paa det og mange Betænkeligheder, men ikke paa en eneste virkelig Grund uden – som Styrmand Lind paa sin flotte Vis præciserede Sagen, – en stor Næse!

Førstestyrmand var igrunden hans eneste Forbindelsesled med Besætningen. Med sin Evne til at sætte sig i Respekt og samtidig gjøre sig afholdt hos Mandskabet, udøvede han en Indflydelse paa Kapteinen, som vistnok var ubevidst, men derfor maaske saa meget større. Førstestyrmandens Mening, naar han holdt paa den saa stivt som her, seirede altid tidligere eller senere.

Samme Eftermiddag blev det bekendtgjort for det forsamlede Mandskab, at «Juhl» var indgaaet i Understyrmands Hyre og Stilling ombord i Alert, og i den Anledning blev der givet Grog paa Bakken.

Det var Rejers Afskedsaften fra Matrosstanden.

«Mærkelig nok,» – sagde Baadsmand Torgersen, der holdt Talen, «der er ikke én som ikke synes, Rejer Juhl ligesom, – ligesom hører til agterud, det har jeg skjønnnet, fra han kom ombord.»

«Det har vi alle skjønnnet,» lød det i Kor fra Gasterne ... «Hurra for Styrmand Juhl!»

«Inte jag als!» smaalo Gøteborgeren, – «då han kom ombord med bondkisten syntes jag, han var nog trumpig; men sen han skar os ut ur väggen i ruffen i Montreal, tänkte jag, han kunde bli Kaperkapten! just Kaperkapten» ...

– – Havde Rejer før paa Frivagterne nyttet Tiden til at læse og regne Navigationsopgaver, saa gik dette for sig med forøget Kraft nu, da han havde sit eget Lukaf at ty til og de daglige praktiske Observationer at deltage i; han havde Trang til snarest mulig at føle sig som fuld Kar for Stillingen.

Skjønt Styrmand Lind ikke var den, som skulde spendere mange Ord paa det, saa havde Rejer dog Tæften af, at han dennegang havde taget et ordentlig ^[441] grundigt Kammeratstag for ham hos Kapteinen. Den Slags var nu af det, som Rejer gjemte i sit inderste; den Dag turde komme, da han kunde vise ham, at han heller ikke brugte at svigte en Ven, naar det kneb.

Lind sad paa Bænken udenfor Kahytten i Skjorteærmerne og røg Tobak og keg paa Stjernerne. Rejer gik op og ned paa Dækket foran ham; det var for lummert endnu til at køie. Af og til faldt der et Ord mellem dem. Lind ræsonnerede melankolsk over, at de nu var helt paa den anden Side af Jorden, og Rejer svarede ja og ha til.

... «Tænke sig, at det ikke er tre Maaneder, siden vi gik og vadede i Sneen hjemme!» udbrød Lind.

«Ja ha – rart nok!»

«Den Morgen fra Ballet hos Singdalsen ... det var koldt og klart og» ...

Rejer stansede braat.

– «Vi har havt to Albatrosser flyvende efter os i Kjølvandet en Stund idag!» sagde han.

«Saa naa! – Og saa saadan Skara, Du véd, som ikke rigtig bærer ... Kanoneren skulde naturligvis gaa midt i Veien med Træbenet, og saa havde jeg da at gaa op helt i Sneplogkanten, om jeg vilde holde mig paa Siden af Datteren» ...

«Saa, naa! – Det er utrolig vakkre Fugle i Flugten! ... hvide, med lange, svarte Vinger» ...

«Javist! har Du ikke set dem før? vi faar snart se nok af dem! ... men ser Du, saa gik jeg der og traadte igjennem Sneen og dumpede i ét væk oppe i Veikanten lige til Knæet, og hun lo! Jeg havde min Mistanke om, at hun gik Veisiden saa nær bare for at manøvrere mig om paa den anden Side af Kanoneren, saa at jeg skulde drive ned i Læ af Træbenet, skjønner Du! – men da hun saa begreb, det ikke nyttede, blev hun ogsaa rimelig og gav Vei» ...

«Saa? – – Det med Albatrossen, Styrmand, betyder jo, at vi ikke har saa langt igjen til Kap?»

«Javel! skjønt de ofte gaar hundrede Mile ud tilhavs ^[442] ... Men, hvad jeg vilde sige ... Du kjendte jo til Kanonerens?»

«Javel!»

«Stod i Vedskjulet der og huggede Ved! Det var ogsaa en Geschichte. Havde jeg vidst det, skulde Du straks havt dine Penge, kan Du forstaa. Men Du saa hende hver Dag paa det Vis?»

«Hvem?» lød det glubsk fra Rejer.

«Sara, Datteren vel! ... Hvordan var hun? – i Huset mener jeg ... og med alle disse Kanonpropper af Stedsøskende at passe paa? ...

«Aa, slikt Kjøkkenvrøvl ser jeg aldrig efter, – jeg har havt nok af Kabysen.»

«Men Du saa da vel, hvad det var for en Figur? Ikke bare, som Du klipper ud en stiv Jomfru af Papir, smal om Livet og alt det, men rigtig saadan – med den Hals, Nakken og Skuldrene – til at ta' Veiret fra én ... og saa Øinene! Der var Magt, – Magt i dem ... Skjønhedens Magt! – Til at stryge Hatten og fire Bramseilet for.»

«Aa Styrmand! De har strøget saa mange Hatter og Huer for Skjønhedens Magt alt, tænker jeg.»

«Vi flyr alle i Lyset, Juhl!» svarede han grundende, «men, dennegang tror jeg, Styrmand Lind er brændt for Alvor!»

Rejer gik op og ned ...

Vilde Førstestyrmand ikke snart under Dæk? Vilde han ikke køie sig saa sent paa Natten! Det var jo rent kogende utaaleligt at gaa og høre paa, og skulde slarve alskens Svar til. Han kjendte, han begyndte at faa ondt for at beherske sig.

«. ... Og saa skulde Du nu aldrig ha hørt et Fruentimmer i Verden svare saadan som hun, Juhl! ... det viser, hvor hun er staut og stolt indenbords, – i Sjælen, mener jeg!» – begyndte Lind atter.

«Jeg gad vide om Udkiken sover, jeg! – ikke en Melding i hele Nat!» – brølte Rejer og fo'r forud paa Bakken; han kunde havt Lyst til at tage en Haandspage og slaa ned alt, hvad han bare mødte!

[443] – – Lind var gaat nedenunder, og Rejer gik oppe paa Dækket i den glansfulde Nat ... Stjerner over Himlen hængende næsten, saa de holdt paa at dryppe ned, og Fosfor over Havet. Roret gik i en Ildmørje, og Kjølvandet lyste af Morild.

Men det var Synd at sige, at han saa noget af det!

Førstestyrmand mente altsaa for Alvor at fri til Sara Rørdam! Det gik ikke an at skuffe sig i den Sag længere. Saa! – akkurat *saa* stod det.

Han havde Valget mellem at kjæmpe med Lind om hende, eller at offre sig for ham! ... rent ud, – og opgive hende! ... forsøge at glemme hende! ... komme aldeles fra det, at han nogensinde havde set og talt og taget saadan Farvel med Sara Rørdam.

Han saa hendes Skikkelse og Ansigt for sig; men han viste det fra sig.

Var Lind hans Ven, eller var han ikke hans Ven? Havde han vist sig som en Kammerat, eller havde han ikke gjort det – i alle de Aar? Talte han ikke til ham om hende med slig Tiltro og Tillid, at den, som sveg en saadan Kammerat, maatte være en Rakker!

Jo, min kjære Rejer Jansen Juhl! – det koster paa, om Du vil gaa jevnside med Karer, som er brede over Brystet ...

*

– – «Og véd Du, hvad hun svarede mig den sidste Aften hos Kanoneren,» – optog Førstestyrmand igjen næste Kveld. «Naar jeg kommer hjem, er De gift, Jomfru!» spasede jeg.

«Jeg? hvorfor skulde jeg gifte mig? ... overtage alt det Stræv! Som jeg ikke skulde have nok med alle disse her!» – hun pegte hen paa Kanonpropserne. «Tak, jeg skal ikke den Vei, Lind!»

«Havde hun ikke svaret slig – saa rent afgjort, tror jeg, jeg ikke havde forladt Huset om Kvælden uden at spørge hende, om hun vilde bli' Madam Lind, – for at sikkre mig, forstaar Du! Men saa tænkte jeg, at saadant skal én dog overveie; jeg har været forlibt før og tænkt meget da ogsaa! Og saa sagde hun det saa rent [444] staut og sikkert, saa jeg bare lo og mente: Forsvoren Ting gaar snarest kring, Jomfru! Men da kan Du tro, det lyste i Øinene hendes, saa hidsigt mente hun det.

Og jeg gaar jo undertiden og tænker paa, om jeg ikke var dum alligevel. Det kunde været afgjort nu! – Hvad synes Du?»

«Hvad i røde – kan jeg synes om det, Styrmand!»

Rejer undgik herefter, saa vidt det stod til ham, den Slags Underholdninger. Her blev ogsaa snart mere Afveksling baade i Veiret og Skibslivet, eftersom de nærmede sig Kapstaden.

*

Alert var gaat op Taffel Bai til Kapstaden, havde siden aflastet Resten af Stykgodsladningen oppe i Port Elisabeth og løb nu efter en rask Fart under klar, skyløs Himmel ind i Port Louis paa St. Mauritius. Øen med dens Fjeldformer og Vegetation, dens Plantager og Villaer samt tilslut Staden selv var steget op som et Syn af det speilende blaa Hav.

Den Baad, som bordede dem, endnu inden de naaede Rheden, indeholdt et Medlem af Sundhedskommissionen og en lang, gul, skaldet Doktor med Guldbryller, der forelagde allehaande Spørgsmaal, keg ind i Ruffet, saa ned i Kahytten og tilslut forlangte at gjennemse Medicinkisten, den han gjennemrodede og gjennemgik. Han stak Spidsen af Lillefingeren ned i de forskjellige Krukker og Flasker, smagte paa Indholdet, pakkede ud og pakkede ind, undersøgte hovedrystende og gjorde en Mængde Vidtløftigheder.

«Vil være hængt, om han ikke stak en Pakke til sig derhenne ved Kisten!» sagde Stewarten efter ham i Faldrebet. «Han saa ud som selve den gule Feber!»

«Gid vi var vel ude af Hullet igjen!» – udstødte Lind; denne overordentlige Modtagelse huede ham ikke.

Ankerkjettingen maatte pligtmæssig ved malaiiske Dykkere laases fast til en uhyre svær Kjetting paa Bunden af Havnen. Loven forbød at stole paa eget Anker. Her var netop Orkantiden, der gjerne indtræf^[445]fer periodevis hvert tredie eller fjerde Aar, fulgt af dødelige Feberepidemier, der fremavles af Fugtigheden.

Beliggende midt i den friske Luftning af Sydvestpassaten, har St. Mauritius før eiet det herligste Klima, indtil en rovgjerrig Spekulation udhuggede Øens Herlighed, de tætte pragtfulde Skove af Ibenholdt og andre kostbare Træsorter og drev Jordbunden paa Rov, saa den blev Hjemstedet for farlige Sumpfebre.

De havde losset ud i det deiligste Veir og holdt paa at indtage ny Last, Sukker og Ibenholt for Hamburg.

Det var en Formiddag, mens de hev ind Sukkerfustager, at de saa Vinduer og Jalousier overalt lukke sig i Byen, og pludselig Travlhed og Afrigning overalt omkring sig paa Fartøierne. Luften var blevet mere og mere lummer og trykkende opover Dagen, det var næsten, som det tunge strakte sig helt ned til Havbunden, hvor Fiskene gik matte og træge over Kjettingen. Barometret var sunket mod Nul.

Fra alle Sider lød: «Cyclon! Cyclon!»

Ombord blev alt gjort klar til at modtage Orkanen, Lugerne skalkede, Top og Bramstænger nedtagne.

Og nu kom den, sort som Natten, – med Brøl og Brag, som alt skulde forgaa.

Under Lufttrykket laa Alert over paa Siden og sled sig i Sjøen næsten til Lugerne; det saa hvert Øieblik ud som Riggens skulde gaa. Det var to tre Timer, hvori hvert Fartøi kjæmpede for at fri sig for Undergangen.

Følgen af Regnskyllene, der fulgte efter, var, at Feberen i Byen voksede til en hærjende Epidemi, og allerede inden de var færdige med Indløsningen, havde Alert fem Matroser og Skibsgutten paa Hospitalet. Nogle Dage efter var de fire af dem døde.

En Eftermiddag laa ogsaa Lind under et Solseil paa Dækket og hoppede og sprættede, som han selv flot udtrykte sig, som en Guttaperkabold; og i Køierne nedenunder atter tre angrebne.

Kapteinen vilde sende dem paa Sygehuset. Det skulde gaa regelmæssig til, saa var man fri for Ansvar. [446] Han var fortvilet; han havde Skibspapirerne og alt i Orden til at lette, men ikke Mandskab længer til at komme afsted med.

Rejer havde nu set nok af Hospitalet, – did skulde de ikke faa føre Førstestyrmand, saalænge han havde Hovedet i Veiret! ... det var lige i Ligkisten. – Blot bort fra Stedet og i en anden Luft! havde Hospitalslægen sagt.

Chinin var det eneste Middel. Men paa Apotheket var den ikke længere at faa under den tyvedobbelte Pris. Varen manglede, hed det, – eller var skruet op af Spekulanter. Fra Alerts Medicinkasse viste den sig at være totalt forsvundet, og de indsaa nu, at den lange, gule havde besørget den i sin egen Lomme ude paa Havnen. Det var Epidemitid, og saa skulde Skibene systematisk plyndres.

Rejer var iland med alle de Pund Sterling, han kunde opdrive, og opnaaede derved for ti Pund en Portion Chinin saa stor, som han ellers kunde faat for fem Shillings. Han belavede sig nu paa en alvorlig Dyst med Kapteinen angaaende sin Vens Ilandbringelse.

Han skulde imidlertid spares for de Scener. Da han kom ombord, laa Kapteinen og skalv og raste. Mellem de voldsomme Feberanfald forlangte han at gaa under Seil, – at ligge her var Døden!

Rejer havde ikke vandret frem og tilbage mange Vendinger, før han var klar paa, hvad han vilde gjøre: – hente de Syge fra Hospitalet endnu denne Aften og saa om Natten lette.

Nok en Mand syg! – De var nu kun fire arbejdsdygtige igjen af den seksten Mands Besætning; men ved Hjælp af nogle hinduiske Havnesjauere, der betaltes godt, gik det.

Rejer var selv oppe paa Hospitalet og bevirkede i Kapteinens Navn de syge udleverede til Bærerne. Siden, i Mørket, fik de nogle Seil tilsatte, hev ind Stumpen af Ankerkjettingen og stod sagtelig udover ...

XI. Venskab og Kjærlighed

[447] De stod henover det vide, endeløse Ocean med et Hospital under Dækket! ...
Febertørst og Jammer! og knap et friskt Luftdrag i den stærke Hede.

– Nu drog ogsaa Kapteinen sit sidste Suk nede i Kahytten, idet han høit paalagde Førstestyrmand at holde vel klar af Rakkebaerne udenfor Frederiksværnsgabet. Han drømte sig ved sit Hjemsted.

Tømmermanden syede ham ind i et norsk Flag, gav ham hans Salmebog ved Brystet, og med to Balastjern ved Benene og et Fadervor over sig gik han Veien tilbunds i det indiske Ocean.

Det begyndte at blæse op, hvad Rejer saa med Bekymring. En Storm, og de vilde været totalt hjælpeløse. Men den første Følge syntes at skulle blive heldig, idet nu flere forude begyndte at krybe om paa Dækket.

Rejer havde i denne Tid kjendt underlige Følelser stige i sig. Det var en Forestilling, han ikke kunde blive kvit, – en Tanke, han ikke vilde være ved; men som altid kom igjen – altid! – som han kunde spytte sig selv i Ansigtet for! ...

Førstestyrmand laa nede i sit Lukaf; der var næsten ikke mere Liv i ham ...

Om han døde? – hvis han døde! ...

Da kunde han atter frit slippe alle sine Tanker og Følelser løs om hende, som han ikke turde tænke paa, fordi –

Ja, hvis hans Ven døde! ...

Hun var ham saa dyr som hans Hjertes inderste Blod! – skreg det som en længe bastet og bundet, men nu frigjort Tilstaaelse indeni ham. Og saa stod han stille og stirrede i den Forestilling. Der laa et helt Liv, – en hel Fremtid ...

Saa paakom der ham en Selvhaan og en Selvforagt saa voldsom, at han syntes, han igrunnen intet bedre havde at gjøre end at springe overbord, saa Skibet kunde være kvit en saadan nederdrægtig Hund!

[448] Han gik nedenunder og stilledede om Styrmanden saa omhyggeligt som om et Barn, – flyttede ham ind i den luftigere Kahyt, ventilerede med Skylight og Dør ...

Han saa paa det blege, udtærede Ansigt, hvorom de sorte Skjæggefilter hang, følte, at han holdt paa at miste sin eneste Ven paa denne Jord! – og Sorgen greb ham, saa det knugede under Hjertekulen. Der fandtes ikke hans Lige paa et norsk Dæk!
...

Og –, naar han havde staaet en Stund ved Rattet igjen, – de samme Tanker i samme Kreds!

Havde ogsaa han Feber? ...

Nei, men han havde det vrangvriede Vanheld over al sin Skjæbne? – nu skulde han bare slides mellem sin eneste Ven og – hende! –

– – Nogle luftige Døgn til for laber Kuling, og i Skyggen af Ruffet, under Svineryggen i Luv og paa Bakken sad der nu endel Skikkelser, – blege og udtærede, saa at Klæderne slang om dem; men der var Liv i Øinene, og de drog Veiret med et Velbehag, som om der var en delikat Herreret i hvert Luftpust.

«Nu tænker jeg, det værste er overstaaet!» sagde Tømmermanden, da han en Eftermiddag igjen hørte Gøteborgeren «spille» forud paa Bakken.

«Der var ikke luftigt nok nede i Kahytten, kanske ogsaa fugtig fra Kjølvandet,» og saa bar Rejer Lind op paa Dækket under et Solseil med Lærredsvægge.

Men det var først, da Alert laa nede ved Kap Agulhas, at Lind kunde overtage Kapteinskommandoen, og alt kom i Gjænge igjen ombord, idet han tog sin gamle Styrbordsvagt og Rejer Bagbords.

Kjølen drog i uge- og maanedsviis sin Fure efter sig, skummende om Dagen, gnistrende i Fosfor om Natten.

De havde faat det blaa Stjernekart over Mastetoppene tilbage igjen og længst taget rede paa Nordstjernen, havde peilet Azorerne og Tenerifa og ved Linds Dygtighed klaret sig vel igjennem flere Tørn uagtet deres mindskede Besætning.

– Eftersom de nærmede sig Europa, blev Rejer altid tristere. Jo længere det bar hjemover, desto mørkere [449] blev det for ham. Han gik nedstemt og grublede ... Hvad skulde han egentlig gjøre hjemme? Havde han noget at leve for der? ... Hammernæsset og Bygden hjemme med alt det trange og forkumrede! – han

tænkte tilbage paa did som paa en halvmørk Potetskjelder, hvori det havde begyndt at gro, siden hans Mor skrev, at «nogle nu saa smaat grublede paa Silden, andre paa Amerika.»

Ja, Amerika! ... Han gik og drev.

Gøteborgeren sad overskrævs over Rælingen ved Storrøstet og arbeidede.

«Hvor har Du dit Odelshem, Gøteborger! – hvor bor din Far?»

«Har ingen far!»

... «Og din Mor?»

«Har ingen Mor, – og ingen Sydskende!» – tilføiede han kort.

Rejer begreb, at han var kommet ind paa et kinkigt Thema og slog over i Spøg:

«Og ingen Kjæreste heller?»

«Just saa!» – Lidt efter tilføiede han, idet han halvt saa udenbords: «Jag forestälde mig engång, jag hade en; men hon – blev gift med Patron Bromander!»

«Naa saa! – Saa er det derfor, Du aldrig 'hinner hem', som Du siger, om Vintrene?»

«Just saa ja!»

«Hvad siger Du om Amerika, Gøteborger!»

«Gaar Styrmand did?» han satte op et forundret Ansigt og sænkede Merlspigieren.

«Ikke fri for at have Udkik paa de Kanter, ja! uhyre meget at gjøre der.»

«Vil Styrmand varsko, saa gjør jeg Trippen over med.»

«Bestemmer mig i Hamburg.»

«Vel, Styrmand!»

*

Og saa laa de igjen og baksede i Julemaaneden med Vinterveiret oppe i Nordsjøen, – en rygende Nordvest! ... de kjendte sig saa vel igjen!

[450] I Nattens Mørke var de saa heldige at finde Helgoland, og saa stod de, nødte som de var, nedover i Haab om Newark og Cuxhavens Fyre og Lodshjælp for at tage Renden ind til Hamburg.

– De store Kraner paa Kaien havde hevet tomt Lasterummet, og Alert laa nu halet ud foran Steinwärder lige overfor St. Pauli.

Der kunde de hver Aften fra Skibsborde se Lysene og høre Larmen af al Sjømandstrafiken iland. De kunde danset efter Musiken, om der ikke havde været to Forlystelsessteder paa engang, der tremulerede i Munden paa hinanden, – to Karuseller, hvori der kunde seiles under fuld Musik og kulørte Lamper paa et vildt blaåt Hav med alleslags riggede Fartøier eller, – om nogen likte sig bedre paa Landjorden, – rides grassat paa Giraffer, Zebraer, Løver, Tigre, Strudse.

Efter sin engang tagne Beslutning om at spare havde Rejer knappet haardt for Lommen. Han holdt sig ombord og spekulerede paa Amerika.

En Søndags Eftermiddag, kort før de skulde lette, var han dog iland. Lind havde sat ham Stevne.

Langs «Reperbahn» og «Langereihe» myldrede en tæt Folkemængde, derimellem Orlogsgaster og Koffardifolk af alle Nationer og fra alle Klimater lige til Mulater og N****, der støvede med Floshat, gul Vest og rødt Halsetørklæde.

Stimmel paa Stimmel stansede op foran de straalende oplyste Vinduer, der foreviste nye dragende Undere for hvert Skridt: – «Den skjønneste Kvinde i Verden!» «Boa constrictor!» «Anatomisk Kabinet!» «Paa Havsens Bund!» «Spaadom og Magie i bengalsk Belysning!» «Kjæmpekvinden!», et «Vokskabinet!» i hvis Vindu der stadig dreiede sig en hvidklædt Nonne, en Bacchantinde og en ung Uskyldighed, der sad og sømmede.

Nedenunder i Kjelderne vinkede med Sangerinder og Musik indbydende Kaféer, Restaurationer og Drikkehaller, hvis Nedgangstrapper slugte og slugte af Folkestrømmen hele Skibsmandskaber, Mænd og Kvinder, [451] – alleslags! uden at den synlig mindskedes, kun drog sig seig og sagte fremover som Elben nedenfor.

Et Stykke foran holdt Rejer Øie med et Par af Alerts Gaster.

... Plumps, i Kjeldereren gik de! Der gaar Resten af deres Aarshyre! mumlede han. – Matrosen er en jaget Fugl! ... rigtig en Spurv mellem Donerne, svømmer mellem bare Haier!

Han gjorde et Skrut paa Skulderen ... Hm, hm ja! – der skal en hel Kar til bare for at faa leve! ...

Han sad i Theatret sammen med Lind, der var aldeles overstrømmende entusiastisk for Blenda Hastings; hun dansede paa Line, «Luftaanden», som hun kaldte sig paa Plakaterne.

Lind raabte til hende, fulgte hende med Bravoer ... «Se nu! – dristig, saa hun gjerne kunde staa paa Taaspidsen paa Masteknappen! – let og deilig som en Kat! – Klokken ni om Kvælden stikker jeg altid herind, da er det hendes Tur at gaa tilveirs!» –

Han havde kjøbt en Buket ved Døren, som han forstod at kaste saaledes til hende, at hun takkede ham med et af sine mest dybtføjte Blikke.

Og nu skulde de hen og spise til Aftens.

Lind førte ham ned paa en Kjelderrestauration, hvor der sad Skibskapteiner og ellers Folk, der ligesom de kom fra Forlystelsesstederne og Theatrene.

Lind gik lige hen og hilsede kjendt paa en ældre Kone, der sad bag Disken, og lidt efter kom en ravnlokket Skjønhed med et raskt Væsen ind og gav ham venlig og fortrolig Haanden. Hun lod til at være Sjælen i det hele Etablissement.

«Det er sidste Aften nu,» sagde Lind, «før vi skal ud at slingre igjen. Vi letter imorgen, derfor vilde jeg gjerne hilse ind og sige Dem Farvel, Sally! ... Jo det er saa, vi letter imorgen,» stadfæstede han lidt vemodig. «Det er mit sidste Krus Øl her, og det varer lunge, før det blir budt mig af saa smukke Hænder som Sally Frankfurters! – saa fin en Haand og spruttende Øine gror ikke oppe ved Nordpolen.»

[452] Aftensmaden blev serveret under Linds stigende varme Forsikringer om hendes Øine og forskjellige betagende Egenskaber, – Komplimenter, som den seks syv og tyveaarige skjønlokkede Sally optog med megen Venlighed og Ro, idet hun behandlede ham som en god Kunde og hyggelig Ven.

Til hans Forsikringer og Bedyrelser under Farveltagningen vendte hun sig om til Hylden og tog ud, langt inde fra, en Bundt mørke Cigarer i gult Baand ... «De er ægte,» – sagde hun, – «jeg har dem fra en kubansk Skibskaptein, – vil De tage Dem?»

«Jeg skal røge og tænke paa Dem, Sally, det kan De forlade Dem paa.»

Rejer faldt i Tanker og var paa Veien nedover faamælt, medens Lind røg sin Cigar og udbredte sig over den smukke, hyggelige Sally Frankfurter.

Ombord gav Rejer sig, sénnattes som det var, med rastløs Iver til at tælle og stuve hen endel Provianssager, der var indsatte i Ruffet. Tankerne gik i ham.

«Hvad kiger Du efter,» – sagde han braat, han saa Gøteborgeren flere Gange i Forbigaaende bøie sig ned mod Skylightet.

«Det var som en Gnist eller et Lys dernede,» svarede denne, «men det er nok bare Kapteinen, som er oppe endnu. Han har vel sagt Farvel med nogen i Kvæld og sidder nok der i Mørke og røger det af sig. Den Knusken tænder i hver Havneort og slukner igjen ude i Sjøen!» mumlede han, «der gaar ingen flicka länge med hans hjärta i kjol-fickan!»

Rejer langede ham videre af det ankomne Smaagods. Pludselig rettede han sig og sagde:

«Hør, Gøteborger! ét eller to Basketag vil jeg prøve hjemme, før jeg tuller mig væk i Amerika. Jeg kjender et andet Veir i mig her nordpaa!»

– Den næste Dag, da de havde klaret Cuxhaven og sat Kursen, sagde Rejer pludselig ironisk til Lind:

«Saa mange Fruentimmer, som De har i Ho'det, Styrmand, saa har De vel nu glemt – hende i Frederiksværn.»

[453] «Sara Rørdam? Aa nei, – hun var for god til det, og nu, vi kommer hjemover»

...

«Ja, jeg vil helst holde klart Farvand og rent Spil, Styrmand, – bare varsko om, at i den Slags faar Kar være Kar, og Kammeratskabet holdes undaf efter min Mening. Nu véd De, hvad Kurs jeg ligger.»

Lind saa overrasket og længe paa ham.

«Du skulde ikke slaa ind paa den Vei, Juhl! Det er bare et godt Raad, skjønner Du, for en Sjømand, som ikke har videre at byde paa endnu. Sjøfolk skulde igrunnen ikke gifte sig, før de blev femti og kunde trække sig velholdne tilbage fra Sjøen. Forresten blir det din egen Sag; hver faar seile, som han har Vind til.»

Det var netop det, Rejer ogsaa tænkte; han agtede at styre sin egen Kaas og gik nu og regnede ud, at han maatte kunne faa taget sin Styrmandseksamen i de Uger, Alert kom til at ligge oppe i Trondhjem.

... Igjen bidskt Vestenveir i Nordsjøen med leit paalands Hav! Og jo længere de kom opimod norske Kysten, desto kjedeligere blev det, Strøm og Veir hver sin Vei, men begge fuldkommen enige i at sætte af al Magt ind paa Lister og Jæderrevet, hver Sjø saa vrang og vriet som en Prokurator.

«En kan ikke vide, enten én har den til Læ eller til Luv,» sagde Tømmermanden; «men kjender den ganske godt, naar den kommer!» – tilføiede han, da de i det samme fik en af Strømsætningen optaarnet Braadsjø, der slog ind et Stykke af Skanseklædningen forud i Læ. Det var under Bergensleden lige udenfor Gabet af Buknfjorden.

«Knap en dobbeltrebet Mersseilskuling,» mumlede Lind indædt, «og saa faa indslaaet det ene efter det andet. Det lønner sig umulig for noget Rhederi at lade et skikkeligt Fartøi gaa i Nordsjøen! ... Folk siger: «saa ængstelig og va'r som en Nordsjøskipper»; han maatte være gal, om han ikke var det! Saa Rækkerne, saa Baaden, saa kanske Bougsprydet overbord, Skjær, Grundbraat, Strømsætninger, – Hundeveir! De ^[454] kan kalde mig en gammel Kjærring, om jeg og Alert farer paa Nordsjøen mere end netop saameget, som der behøves for at slippe ud i Langfarten igjen.»

Der var blot ét, som for Alvor kunde sætte Lind ud af Humør, og det var at faa Skade paa Skibet. For de to tre Plankeender af Skanseklædningen ærgrede og bar han sig, som det kunde været et Ben paa ham selv, der var knækket.

«Hvad staar Du der og ser og glør saa paa, Juhl!»

«Se bare!»

«Hvad for noget?» hæsedede Lind.

«Se, – disse to her! Jeg fandt dem klinet ind i Spilkjettingen forude efter Bræksjøen.»

«Skidt, – hiv dem overbord! ... To smaa Fillefisk!»

«Sild ja, – ægte Vintersild!»

«Aa Sommer- eller Vintersild! Skanseklædningen røg, den.»

«Se, hvor blanke og fede de er, rosenrødt i Perlemor, og mørke grønbrune over Ryggen, som Metal. Jo dette er ganske rigtig Graabensild – store, grove Karer! – rigtige Nordsjøgaster. De kommer i Vinterrig ude fra Havet de! Denne her er delikat.»

«Saa lad Kokken koge dem!» – Lind gik forarget fra ham.

Men Rejer lod hente op en Pøs Sjøvand, hvori han slap Silden for at se, om der var Liv i dem. Men død var den, – død som en Sild.

Der var ingen Ende paa hans Undersøgelser af de to mærkværdige Eksemplarer af Fiskearten, indtil de om Aftenen endelig kom stegte paa Bordet i Kahytten for ham og Lind.

«Smager virkelig delikat,» indrømmede Lind; han havde forvundet det værste af Ærgrelsen over Skanseklædningen.

Men hos Rejer havde de to Sild vakt en mægtig Masse Erindringer.

Helt fra det lysnede paa Hundevagten næste Morgen, gik han og vogtede mod Landkjendingen; han stod i ét væk henne ved Rælingen med Kikkerten.

[455] De havde Sigte af Udsire og Karmen. Han saa Fiskerbaade og Sildefartøier indover i den graatykke Vintermorgen, – kjendte saa vel Seilformerne! Her og der skjelnede han gennem Kikkerten Toppen af en Pakbod eller Mønningen af Huse, der stak op indenfor Skjærene, – et eller andet Salteri.

Jo-o, han kjendte Leden! Det var derinde han havde seilet med Juhlebaaden for at erobre Verden og Hammernæsset, – med Anders Rosmand og alle de andre Sjøhelte ...

Underligt, vi ikke druknede som Mus i en Vandtønde, mumlede han.

Hans Ungdoms dybe Skuffelse havde efterladt en Braad i hans Sind, og hans Kjærlighed og Guttetolthed af Hjembygden havde vendt sig til Bitterhed. Men ikke destomindre fulgte han nu alt i den største Spænding og med den nøiagtigste Interesse. Han tog gennem Kikkerten rede paa den Række smaa Udskjær, han havde ligget ved med Baaden, da Sildemassen seg ind, – opgjorde sig, hvor Sildeværene laa, ledte opover Landet mod Stolmen efter det Sted, hvor han havde havt Part i Notestænget ...

Han gik opfyldt deraf hele Turen opover til Trondhjem.

XII. Forsent Jomfru Rørdam!

Det var med halv affiret Flag for sin tabte Kaptein og de savnede af Besætningen, at Alert i Begyndelsen af Mai gled ind paa Frederiksværns Havn. Der laa en vis Høitidelighed over Fartøiet, en egen Stilhed i den hele Maade, hvorpaa det ankrede op, og paa Bryggen og Værftsvolden stod fuldt af Mennesker.

Man vidste forlængst, hvad der var hændt, og Beretningen om Dødsfaldene og Alerts Fart fra St. Mauritius havde i Vinter opfyldt Stedet. Men det havde saa sit eget spændende alligevel at se Fartøiet, naar det ^[456]kom ind saa at sige med Fortællingen selv over sig fra Ræer, Sørgeflag og Gjøs. Slægt og Venner, Brødre og Søstre stod blandt Klyngerne derinde, endel laa vel og i Smaaprammer og Sjegter ude paa Havnen og speidede efter sine. Men det varede ualmindelig længe, før der gik Baad iland fra Alert.

Endelig skede det.

Fire Matroser roede Jollen, og Lind sad tilrors med Flor paa Hatten. Man vidste, at han skulde op til Madam Berentsen, Kapteinens Hustru, for at aflægge Beretning.

Fra sin Plads forude ombord, hvor Rejer havde nok at gjøre med at tilse Folkene, mens de beslog Seilene og skværede Ræerne, rettede han imidlertid gjentagende Kikkerten indover mod Bryggen og Volden. Han plukkede dem ud Ho'de for Ho'de derinde og slog den omsider noget mørk i Hu sammen igjen.

Udpramningen af endel Last fra Trondhjem paagik, og Lind havde travlt inde hos Rhederne saavel her som i Laurvig, saa at Rejer, fra de ankrede op, havde baade Første- og Andenstyrmands Gjerning at varetage.

Lige bag Pakboden derinde laa Kanonerens Hus, det vidste han, og han skulde givet meget til for at kunne set tvertigjennem den.

De første to tre travle Arbeidsdage var der ikke Tid til at faa sat en Fod iland, indtil Lind en Eftermiddag igjen kom ombord.

Han var temmelig utilgjænelig, der han drev frem og tilbage paa Dækket pyntet og med Flos hatten paa, uden saameget som at spørge til nogen Ting. Der var noget i Maneren, den halv foragtelig flotte Slentren og den Maade, hvorpaa han stadig bed av Tobaksbussen og saa med et tvi! spyttede den ut over Rælingen, som Rejer ikke likte; den var ikke rigtig høflig, efterat han havde staat der Dag ud og Dag ind og slidt langt udover sin Pligt for ham!

Lind gik ned i Kahytten uden at nævne noget om, at Rejer nu kunde anse sig som fri for Aftenen. Da Stewarten gik ned og spurgte, om Kapteinen ikke vilde ^[457] have noget at spise eller drikke, sprang han op med et «nei», som bragte Stewarten til at fare op Trappen som en udskudt Forladning.

Lidt efter kom Lind op igjen i sin Sjømandshue og Pjekkert:

«Kald Folkene agterud,» befalte han; men det var, som han havde Møie for Stemmen.

«Det maa være noget pine galt!» mente Baadsmanden til Rejer, «et Ansvar i Regnskaben.»

Men da de saa kom, læste han blot kort og godt op et Brev, hvori Rhederne under Paaskjønnelse af hans Dygtighed og Fortjeneste overdrog ham Kapteinsposten paa Alert.

«Og saa Grog til dem naturligvis, – og Fyrabend!» fik Rejer bagefter i en kort Tone.

«Vel, – og saa har Kapteinen kanske ikke noget imod, at jeg tar mit Glas paa den glædelige Begivenhed for mig selv iland?» mente Rejer.

«Naturligvis ikke!»

«Jeg tænkte, Du skulde pynte Dig!» sagde han siden ironisk, men øiensynlig lidt blidere, da Rejer gik fraborde.

Hvad gik af ham? ... Pynte mig? – Aahaa! – han var ræd for, at jeg skulde gaa til Kanonerens!

Det var med en egen beklemt Følelse, han drev opefter Gaden i den heldende Vaardag, medens Solen endnu blinkede i et og andet Kvistvindu.

I Bakken kom Groen stikkende frisk grøn frem af Fugtigheden, og Løvetanden sprat skinnende gul som Smaasole i Værftsvolden. Klynger af Gutter larmede,

hujede og løb i Gaden, medens Smaapigerne hoppede og legte «Paradis». De sorte, fugtige Streger, de havde opridset i Jorden, viste, hvor nylig Isen var smeltet ...

Ombord havde de imorges hørt Gjøgen gale over paa Øen i sydvest, og Tømmermanden havde snakket om alle Skinkerne, som nu havde «gjort sig» paa Staburene i Norge. Der var fuld Hjemstemning, de kjendte sig i sit eget Land.

[458] Han dreiede et Stykke indover for at se en Snip af Kanonerens Hus.

Der gik et Sæt i ham. Jo der stod det! – med alle de smaa Vinduer raskt vendte paa Udkik mod Sjøen. Der var mangengang set udover fra dem, men hvem efter? ...

Det spillede og lyste fra Ilden paa Skorstenen inde i Kjøkkenet, og over Gaardsrummet hang Vask til Tørring lige ind i Vedskjulet; – han skulde vel kjende det!

Han gik ikke forbi; han vilde ikke blive set, og det var endnu ikke saa mørkt ...

Sin Kurs styrede han saa lige til Walla paa Bakkehjørnet. Var der nogen, som kunde give Besked om alt, saa var det hun.

Han saa godt, at hun opdagede ham allerede oppe i Gaden, men vendte blot Hovedet lidt. Slem Mærke! opgjorde han sig. Skulde Vinden blæse saa bent stik imod mig nu?

Da han kom nærmere, stak hun Kroppen frem igjen og lod forundret. Hun sad som før med Fødderne nede i en Kurv, men havde nu ved en heldig Invention mod Veiret taget Bolig i en stor, fortil indslaaet, opreist Tønde; derinde sad hun paa en Krak som i en Lænestol, gjemt mod al Fare, og i Regn var det blot at slaa den store, blaa Paraply op som Tag.

Rejers Hilsen besvarede hun venligt; men det saa han nok, at det var uden nogensomhelst Følelsens Overvældelse. Det var heller lidt forsigtigt og saa ligegyldigt, som de sidst kunde have sets igaar og nok skulde ses imorgen igjen.

«Godaften, Madam Wahl! – prægtig Skal, De har faaet at sidde i.»

«Aa ja saamæn, – takker min Gud og Kjøbmand Eberhardt, som gav mig Tønden.»

«Saa nu har De paa en Maade Hus, Madam Wahl!»

«Aa nei!» – hun hostede – «og nu er det ogsaa saa, at jeg» – hun hostede – «jeg blir gammel nu, ser De, – vel behøver mine to stakkars elendige Kot selv. Ja [459] De kjender dem jo, – og Pladsen til Kurvene om Natten véd De» ...

«Javist! javist, Madam Wahl.»

«Men ellers, – er der noget De igjen vil ha' solgt, saa véd De, gamle Madam Wahl nok» – hun hugede sig fremover i den kjendte brune Kaaben for at faa tændt op i Lygten ved Kagekurven, – «ikke slaar Haanden af en Kjending heller, som ialfald har redelig betalt for sig, – til mig da! det tør jeg nok sige for Sandheden til hvem, som spør.»

Oho! – hun har nok faat Vinden fra to Kanter og véd ikke, hvad hun skal tænke om mig.

«Lad mig hjælpe Dem, Madam Wahl! – Denne Gang skal jeg hverken sælge eller borge.» Han slog paa Lommen; han følte, det gjaldt at hæve sin Kredit.

Ansigtet opklaredes næsten til det undselige. Hagens, Kindernes og Næseknoppens Rundinger formede sig i et smilende, velvillig overrasket Udtryk, hvorved Hugtænderne vistest stærkt:

– «Aa nei da!»

«Og saa har jeg nu en Tid været Styrmand – har taget Eksamen oppe i Trondhjem.»

«Ja er det ikke det, jeg siger, De er en velsig ...» hun tog sig igjen.

«Agte Dem for at tage Munden for fuld, Madam Wahl! – Nu, gaar her mange iaar paa Navigationen hos Løitnant Albrechtsen. Og ellers, hvordan staar til i Byen?»

«Aa, der sker nu altid Forandringer hvert Aar. En gammel Kone, som sidder paa et Hjørne, ser baade hvem som kommer til, og hvem som gaar væk.»

«Hvordan har de det hos Kanonerens?»

«Gu' bære os! det er nok ikke saa rart. Hun faar lægge lidt af Stormodigheden ned nu, skal hun klare alle de Munde. Som vi alle faar lære, naar vi kommer et Stykke frem i Verden, Juhl!»

«Hvad mulrer De der, Madam Wahl? Er Kanoneren syg eller – død kanske?»

«Ja De har vel ikke hørt det, som borte har været. [460] Men en brav og anseelig Mand var han og Strengheden selv paa al Værftets Gjerning, det fik han paa sin Grav. Nei, gamle Haubitzeren humper nok ikke mere hverken til eller fra Værftet, – plirer heller ikke over til mig og Kurvene, som han gjorde, naar han var i det Humør, det skulde sige saa meget som, at han nok huskede paa Anne Ludvigsen; men at nu var det blevet en anden Dans, nu gik han paa Træben og jeg sad hen. Aa ja! – en fattig Stakkar sidder her alene igjen og ser den ene gaa ud af Verden efter den anden! ... Tankerne blir tit saa store, Juhl, for en gammel Kone i Ensomheden.» Hun tørrede Øinene.

... «Men det var den næst sidste i Augusti, at han maatte gaa ind til sin Skaber. Jaden var det saa! Det var Gigten, som slog op; og saa nyttede det ikke at stampe imod Braadden, – afsted maatte han fra alle de uforsørgede Munde og lade Træbenet ligge igjen. Huset er nok ikke formeget værdt. Og siden har Datteren taget Finvasken for Officererne, maa vide. Gutterne gaar i Skolen, ser jeg. Men saa er der Forskjel paa før og nu for hende. Haubitzeren var som en høit anset Politi her i Byen, baade ude i Gaden og andensteds, hvor de brugte Myndighed; og som Fløien stod paa Taget hos Haubitzeren, saa mente de nu næsten alle nedover i Staværn» ...

Han hørte ikke længer paa hende.

«Godaften, Madam Wahl!» – sagde han pludselig, og hun saa ham styre nedover Gaden den samme Vei, som han var kommet.

Igjen dreiede han indover mod Kanonerens Hus, og nu strøg han lige paa. Koste, hvad koste vilde, han gik ikke ombord uden at have set Sara og skaffet sig Klarhed over, hvordan han stod hos hende.

Inde paa Gaardsrummet saa han et Par af Snorene rykke og bevæge sig, og fra Vedskjulet lyste det fra en Lygte.

Han vidste, hvem der var derinde, før han nærmede sig.

[461] Hun stod med Ryggen til ham og tog ned for Aftenen Resten af den ophængte Vask.

«God Aften, Jomfru Rørdam!» sagde han.

Hun vendte sig saa rask, at Snoren faldt ned. Der laa den med Vasken udover.

«Aa, hvor De skræmte mig!» udbrød hun og bøiede sig hastig forover for at tage op Snoren; men han saa godt, at hun var ganske rød af Overtaskelsen.

«Nei, nei, Jomfru Rørdam! Jeg skal heise den op igjen. Han greb i Hastigheden Snoren næsten ud af Hænderne paa hende og begyndte at se sig om efter Spigeren, hvor den skulde gøres fast.

«Der er den!» sagde hun leende og pegte paa et lidet Spigerhoved i Væggen.

Han prøvede forgjæves paa at gøre Snoren fast.

Nok en Gang alle de hvide Klæder paa Jorden.

«Nei, Jomfru! den Knob, som passer her, den gaar over min Kunst!»

«Saa skal jeg kanske lære Dem en ny. Jeg gjør saa!» – hun kjækkede blot Bugten af Snoren paa Spigerho'det.

Hun havde imidlertid sin Møie med at faa den tørrede Del af Vasken hastig nok op i Kurven; det gik lidt befippet for sig.

Rolig blev hun først, da Rejer begyndte at tale om, at han havde hørt, de havde Sorg i Huset, og at det var derfor, han havde villet høre herop, straks han kom iland.

Hun vilde ikke lade ham bære Kurven, og han vilde ikke lade sig afdisputere at bære en Fange Ved ind i Kjøkkenet til hende.

«De har jo ikke andet end Barnehjælp nu, Jomfru Rørdam! skulde gjerne hugge Ved for Dem hver evige Dag.»

«Aa Tak, jeg kan ta' saameget Hjælp, jeg behøver, – jeg har god Raad,» – spøjte hun afværgende.

I Kjøkkenet tog hun Vispen og begyndte under Samtalen at dynke en Del Tøi.

– «Jeg véd det ja, Jomfru Rørdam! Men den, som ^[462] ikke har noget at sørge for, blir tilslut nummen i Næverne. De véd, naar én har «bare snaue sig selv» ...

«Det kan De sige, men jeg, Juhl!» – hun holdt inde med at bruge Vispen og vendte sig alvorlig mod ham, og nu saa hun godt spansk ud! – «jeg har fire Børn derinde at forsvare.» – Hun nikkede ind imod Stuen, hvor der hørtes Leg og Larm.

Rejer følte godt, at dette betød et venligt Afslag; det var, som Dækket sank under ham.

Børn var det morsomste, han vidste, – udbød han uhyre ivrigt forsikkrende. Men hun lo og slog Samtalen hen paa hans Reise.

Rejer var imidlertid blevet ordknap og betænkt, medens hun underholdt Passiaren.

«Jeg har hørt, De har ta't Styrmandseksamen, Juhl!»

«Af hvem? – hvem har?» ...

Hun blev lidt forvirret – «Jeg husker det virkelig ikke» ...

Som et Lys steg Linds Ansigt op for ham.

... «hvis det ikke skulde være hos ... Baadsmand Torgersens» – tilføiede hun nu.

Det lettede, – men sikkrede ikke totalt.

«Vi hørte saameget i Vinter om alt det sørgelige paa St. Mauritius og om, hvordan De seilede med Feberen ombord,» vedblev hun; hun saa han var aldeles forstemt og bleg.

«Ja det var en styg Reise!»

«Hos Torgersen havde de Brev om det altsammen.

Der stod store Ting om Dem, – men det tvilte jeg nu heller ikke om, at, naar noget ordentlig kom paa, vilde Rejer Jansen Juhl ikke blive unævnt.» Hun forsøgte at spøge, men Udtrykket var varmt, og det var næsten, som Stemmen dirrede.

«Tænkte De ikke paa, at De kunde blive syg selv da?»

«Nei! – udbød han pludselig – «men jeg skal sige Dem, hvad jeg tænkte paa, mens jeg stod der ... Det var paa en staut, deilig Jomfru oppe i Norge, som jeg aldrig siden har kunnet faa ud af mit Ho'de! – og jeg tænkte paa hende slig, at jeg bare bad den, som ^[463] havde skabt mig, lade mig kjende mig selv igjen, for den, som stod der ved Rattet, var baade en Ulv og en Manddraber! ... og saa ikke seigpine mig, men lade mig faa hende – med alle de Barn, hun bare har!» føiede han glubsk til og saa ind i Stuen. «Den Jomfruen har jeg altid tænkt mig som en Gallionsfigur i en tredobbelt Egestevn, duvende op og ned til Livet i Skum med et sligt høit Bryst og slig Mine som Deres, – ja netop slig Reisning i Ho'de og Nakke som Deres, Jomfru Rørdam! Det er, som hun ser over hele Havet og siger til Sjøerne: «Jeg skal

knække jer!» Her er lidt af én, som kunde gaa paa i Verden, Jomfru! naar han bare fik *den*, han vilde seile med. Ja, Jomfru Sara Rørdam! – jeg er ikke blevet Kaptein idag, jeg er ikke pyntet, ikke flot og galant! jeg er styg, har en lang Næse ... staar tilbage i meget! Men, giv De Rejer Jansen Juhl Deres Tro, og svigtet skal De ikke blive, ikke for fremmede Kvinder, – ikke for noget paa Jorden, saalænge der er Liv i mig!»

Han havde nærmet sig Dynkebrættet og stod nu lige over for og saa hende ind i Øinene.

Hun var høi, han endnu høiere ... Hun stod dødbleg med Vispen sænket ned i Dynkefadet og halvaaben Mund ...

«Men Juhl! – De maa da bruge Forstand! – Fire ... fire Børn» ...

«Bare Fornøielse, siger jeg! – og naar jeg er ude paa Reis, blir de jo rent nødvendige at ha' i Huset!»

Hun stod lidt stille!

«Paa Dansen oppe i Barakken ifjor, da De sad der paa Bænken som én for Dem selv og saa saa kryt paa mig og os allesammen, – dengang tænkte jeg, at med nogen mindre Mand giftede jeg mig aldrig! ... Siden paa Kvælden vidste jeg ogsaa, at det ikke kunde blive med nogen anden, – om jeg havde havt det som andre og staat uden dem, jeg skulde forsørge. Derfor tænkte jeg, at ham skal Du ikke gi' den Slags Tanker fra først af, som han kanske kunde tage for tungt, naar ^[464]jeg maatte sige nei! Jeg gjorde, hvad jeg kunde, Juhl!» ...

«Ja nu er det rent spændt for sent, Jomfru Rørdam!»

XIII. Rejer sætter Kurs mod Hammernæsset!

Det var paa Opturen fra Danzig til Bergen en tre fire Ugers Tid efter. Rejer gik med en Flis i Munden og grundede over Fremtidsplaner, – noget at slaa sig paa ...

Lind var helt fra Danzig af igjen kommet i sit gamle flotte, gode Humør.

«Hør Juhl!» sagde han pludselig, idet han stansede en frisk Melodi, som han plystrede, «jeg tror, jeg har undgaat at bli' en gift og bunden Mand! ... Dette var tredie Gang, jeg har gaaet hen og friet, og naar det ikke gik nu sidst hjemme, saa er Hans Lind patent, – patent!» – gjentog han og slog sig paa Benet med Piberøret.

«Saa! – Ja da er jeg blevet det jeg! ... Det er første Gang, jeg har friet.»

«Saa-aa? – Naa saa den!» ... han snude sig rasende rundt.

«Forresten» – tog han infamt i, – «er det anden Gang ialfald, Du er ude. Den første spenderede Du en Sølvkjede paa, husker Du; – men hun var desværre forlovet før med – Doktor Fredriksen!»

«Naa, naa!»

Lind gik ganske mørkerød helt forud til Bakken.

«Snik Snak, Juhl!» sagde han pludselig, da han kom igjen. «Jeg har jo gaat her og været spilrende glad, fordi jeg ikke blev gift Mand og sligt, som jeg ikke duer til! og saa faar Du mig gal igjen. Tag hende Du, Gutten min, – der er real Ankerbund i Dig!» –

De sad paa Bænken ved Hytten med hver sit Glas Grog mellem sig i Anledning af den for dem begge, ^[465] om end paa forskjellig Vis, interessante Begivenhed. Langt nede i Læ i sydvest havde de over Kimmingen Arkonas Fyr paa Rügen ...

«Det simpleste er naturligvis,» mente Lind, «at vente et Par Aar paa Avance til at bli' Kaptein, – f. Eks. Alert efter mig, naar jeg søger andet Fartøi.»

«Nei Tak» ...

«Du skjønner da vel, at alt andet er længere afveien!»

«Nei Tak!»

... «og nu, Du har tjent Dig frem paa Sjøen i alle de Aar» ...

«Nei Tak, siger jeg!»

«Hvorfor?»

«Fordi – jeg ... jeg ikke vil! Leve og dø som Skibskaptein nu, jeg gifter mig! Bare klemme en Skude Aar for Aar gennem Sjøen for andres Regning! Nei Tak! Tager jeg Fartøi, er det for at slaa og fægte mig igjennem og spekulere ved Siden af. Jeg maa bli' det, som jeg kan gjøre noget udaf sjøl.» Han stak Glasset helt ud.

– En Dag svaiede de op paa Bergens Vaag blandt en Skog af Master, og her fandt Rejer paa Posthuset et tykt Brev til sig fra Sara. Da han aabnede det, fandt han to Breve indlagte fra Aafjorden.

Det ene var fra hans Moder:

Kjære min Gut!

Om din Forlovelse med Sara Rørdam, saa véd Du nok, at din gamle Moder, som har baaret Dig under Hjertet, ikke lægger andet end de bedste Forhaabninger til, at Du nu fæster din Stadighed indenlands, om jeg end ikke forstaar saa godt, hvordan Du kan paatage Dig det alt. Haarstaden ialfald, – jeg véd ikke om Ottilie i dette Stykke, hun siger ingenting, – mener naturligvis, at de fire Børn er umulige! Men, som Du er skabt, og som Du fortæller om hende og alting, kom der som et stort Fortrøstningens Haab over mig, endda jeg ikke venter at faa se hendes Ansigt; thi om at Du vil til Hammernæsset, hører jeg aldrig desværre ^[466] af Dig. Det ligger nu der som det værste Underbrug, og det er nok flere end mig her i Huset, som synes det; jeg mener Ottilie. Stakkar, hun har det ikke godt. Haarstaden er ondskabsfuld, som før beskrevet; men da han nu ogsaa ærgrede hende med, at han tænkte paa at ville hugge Hammernæsfuruen overende, saa lod hun ham nok forstaa Juhlekraften. Thi fra en vis Dag har han tiet ganske muk derom, og jeg tror, han er ræd for, at den kanhænde kunde blive Ligkisten hans; – men sligt er ikke for det gode mellem dem. Rejer, min Gut, din Moders eneste Haab! Se det var det, jeg vilde sige Dig, at mine Øine af mange Tegn, ikke mindst ved Ottilie

stakkar, er opladt for, at Du forhaabentlig af os alle har frelst dit sande Liv og din rette Mandskraft, da Du saa tilsyneladende uforstandigen brød ud af Trangheden her. Havde jeg nu været ung, som jeg er gammel, Rejer! Det ønsker din Moder nu; hun kan ikke lade være at ønske det og mulig endnu mere, fordi hun maa tie med den Tale for sine omgivende. Men godt var det at vide engang i min Grav, at der stod en Gut oppe over Mulden, som ikke er mindre stærk end nogen af Slaaskjæmperne paa Vestlisiden eller Juhlerne til Bygdens sande bedste. Jeg vil ikke bedrøve Dig; men længe, jeg mener mange Aar, – gjør jeg det ikke. Pusten blir længere og længere borte, og det ta'r mig for Bringen. Men det er som et Tegn, naar én begynder at se og tænke saameget. Gud tilgive os alle, baade de, som ligger i sin Grav, og andre; men det kunde blive et langt Nøste at vinde op og mangel uredelig Floke at faa greiet. Unge har taget gamle og gamle unge opover i Slægten, sættende bestandig Ernæringens Betragtning over alle Ting og Guds stemme i Brystet.

Nogle Ting vil Du da se jeg har gjemt af for Dig, og de hundrede Daler, Du engang skikkede hjem fra Fisket, ligger, som de var, i Bankobrevet for Dig hos Præsten, for at ikke andre skulde faa Fingre i dem ...

Det andet Brev, dateret fjorten Dage efter, var fra hans Søster Ottilie og meldte, at hans Moder pludselig var død.

[467] En Dag, som hun begyndte at gaa ivrig op og ned i Stuen, som hun pleiede, naar hun mærkede et Anfald, havde hun pludselig klemt Haanden til Brystet og sagt: – «Nu dør jeg, Ottilie! ... Hils Rejer!» –

Han blev siddende over Brevene. At hans stærke, kjæmpebyggede Mor kunde dø, havde aldrig faldt ham ind saa meget som med en Tanke. Og at det nu virkelig var sket, kom saa uventet, at han havde ondt for at samle sig paa det.

Han havde elsket sin Mor heftigt, inderligt! Han havde drømt om at føre hende fra den gammeldags Rede inde i Aafjorden ud til det, han skulde faa istand. Hun skulde se det; – altid tænkte han sig hendes store, mægtige Skikkelse inde i Stuen, medens han stadig forbløffede hende med nye Foretagender.

Og nu – var hun ikke mere!

Hele Dagen under hans Gjerning ombord skimrede hans Mor for ham, og undertiden kom der over ham nogle konvulsiviske Pres for Brystet, der ligesom sprængte til Øinene.

Langt udover Natten gav Sorgen sig endelig Luft. Han græd længe og voldsomt saadan, som han ikke havde gjort, siden han var Gut.

Han laa og tænkte paa Hammernæsfuruen der oppe paa Haugen med dens strakte, knudrende, røde Grene, og hvordan han altid fra Barn af havde sammenblandet dens triste Knagen i Vinden med sin Mors tunge Suk.

Hun havde igrunden ogsaa ført et helt Liv i Suk.

... Det at krøge, bøie og bugte sig om Mand og Forholde, stærk og bred som hun var skabt, var vokset næsten til en Samvittighedstro indeni hende; men hendes Øine, hendes store Ansigt med den tungsindige Mine og de dybe, tunge Støn fra Brystet havde sagt ham, at det skede med en mægtig født Stammes Knagen. Kanske ikke mindst den Dag, Otilie lagde sig i Haarstadsnavset og gjorde sig til Myrklop for ham og Familien igjen over til Hammernæsset.

Han havde følt det og lidt ved det i dunkel Trods fra liden af uden egentlig at vide det! – det havde samlet ^[468] sig til en Magt i ham, saa han med ét kunde slide sig fra det og bryde ud.

Og bent skulde det gaa – eller under, – det svor han sig ved sin Mors Minde!

*

Medens Alert lossede ud Østersjørugen og tog ind Fisk til Italien for at komme ud i Langfarten igjen, nyttede Rejer virig hver Stund i Bergen til at finde noget at slaa sig paa. Han satte alle Seil til, undersøgte og stak sin Smørstikker ind allevegne, saa her og saa der. De to Sild, som havde hilset paa ham ivinter i Sjøen udenfor Buknfjorden, var ikke gaat sporeløse over hans Sind! – de havde sagt ham, at han var en Dumrian, som løb Verden rundt for at slide sig til Fortjenesten, mens Pengene ryede hjemme i Havet, saagodtsom udenfor Stuedøren.

Det maatte kunne gaa an paa noget Vis at faa boret sig ind i Sildetrafiken. Men der skulde Kapital til, især for én, som ikke kunde med at følge andet end sit eget Hoved.

Hans Næse stak sig mere end nogensinde snusende og veirende ind overalt, Minen spurgte og forhørte og frittede Folk paa lang Vei.

En Dag hørte han, at der skulde være kommet endel Aafjordinger ud til Emigrantskibet «Kong Sverre», der laa udenfor paa Rheden for at gaa til Amerika, og han bestemte sig straks til at lade sig ro derud.

Det var en stille, blank Sommeraften, at han alt fra Baaden speidede efter kjendte Skikkelser; men med Undtagelse af nogle af Mandskabet saa han ingen paa Dækket. Ombord vistes han nedenunder.

Ved Trappen, som førte ned til Mellemdækket, stansede han pludselig med en Følelse som om Brystet snørede sig sammen. Han gjenkjendte Aafjordsdialekten!

Det var et Kvindfolk med en grov Stemme, som holdt paa at lære en liden Gut et Regnveirsvers om Peter Piper:

[469] han sidder bag Flyerne
og piper til Skyerne,
og saa kommer de som Sauerne
over alle Haugerne!

Det var lige ind i hans tidligste Barndomsminder hjemmefra.

Der var ingen, som kjendte den stærke, høibyggede Sjømand, der steg nedenunder, uagtet der stirrede adskillige halvt undrende Øine paa ham; de tænkte vel, at det var en af de befalende ombord.

Han stod med Følelsen af med ét ligesom at være bjergtaget i en anden tidligere Verden, hvor han før havde levet.

Den med Luggen nedover Panden, som sad der foroverbøiet med Begklatten klinet paa Brættet og Sylen i Munden, medens han skar til en Saalelap under en Kvindfolkesko, var ingen anden end selve hans gamle Ven Skomager-Jo; rynket og skaldet nu øverst i Kronen, men ikke mindre bidsk og ivrig, naar han arbeidede, saa det ud til! Mundlaget var, som naar han i gamle Dage truede med Skomagerpuffet; men kanske kom det knebne ved Læben nu af, at han havde mistet nogle Tænder ...

Han drog saa omtrent Kjendsel paa dem alle.

Den der borte, som sad paa sin Sæk og trommede paa Knæet og smaarørte Foden, var Spillemands-Knut, liden og gebræklig med smaa, røde Øine, medens han kastede paa Hovedet, naar han sank for dybt sammen, som om han igjen vilde mande sig op til en ny Slaat; – ja, en Skilling for hvert Bryllup, han havde spillet i ...

Den Familie dér maatte være fra Opgaardene. Og hun, den tykke gamle Jente, som lærte Gutten, – han maatte smile, – var ingen anden end Søsterdatter til Jørun

Budeie; hende, han havde været saa forelsket i og saa ulykkelig for, da hun tjente paa Haarstad. Hun var en Forfærdelse at se til, stor og grovlemmet, Maaneskinsansigtet gaaet ned i lutter karslige Furer ... [470] De to, som sad og stilleden den gamle Mundladningsrifle med Flintelaaset, kjendte han ogsaa; de hørte til oppe i Annekset i Nordsetgrænden. De var neppe tredive Aar nogen af dem; men hvor hugede og tunge alt i Kroppen! – – og Kvindfolk som Karfolk, ja lige ned til Smaagutterne og Veslejenterne, hvilke gamle, forvoksede, træagtige Ansigter.

Dette var Bygden hjemme, saa dværgkroget saa den ud, ligesom med Spindelvæv over alle Kisterne!

De havde alt indrettet sig omkring paa Mellemdækket med sine malede og blommede Bommer og Skrin og Skindfæller og Sengklæder og Rokke og en rasende Masse upraktisk Skrab. Det var sandelig endda godt, at de ikke havde taget sine Slibestene med, for ud af en Sæk stak en gammel Lja' og en Brynesten.

Skomager-Jo saa ikke op, bare skar bidsk væk paa Brættet.

«Du syr endda Sko, ser jeg!» sagde Rejer.

Jo saa halvt sky op paa den formentlige Styrmand eller Befalingsmand ombord:

«Ja-a, – Skomagerkjærringen og Smedemærren, ved Du, har aldrig sko paa Benene!»

«Skomager-Jo!» udbrød Rejer i Aafjords Dialekt.

Skomager-Jo saa op med Kniven i Haanden og gabte.

«Jeg kommer for at høre, hvordan det gik med de Støvlerne, jeg reiste fra den Jul!»

Skomager-Jo sprat op.

«Er ikke det han Rejer, saa kjør mig rat under Opdalsskredet!» raabte han paa sin livlige Vis.

Hovederne rundt om dreiede sig en Smule og Ansigterne blev ligesom længere; men der var ikke en Mine af Overraskelse at se, før det ved Rejers Erklæring og Skomager-Jo's Raaben hen til dem fuldt ud havde stadfæstet sig, at Tidenden var fuldkommen sikker. Da lød det bortover, mens de reiste sig, og han gik hen og haandtoges med dem: «Nei han Rejer! ... End saa da! ... Juhlegutten!» ...

Men, hvad Rejer saa over de knappe Ord, var, at det skalv baade her og der i Ansigterne. Det var om^[471] trent, som de kunde mene i Bebreidelse: – netop, som vi reiser, saa kommer Du!

Rejer spurgte dem om, hvorledes de var kommet paa Tanke om Amerika?

«Frostaar og Skatter og trang for Levemaaden» ...

... «Og saa naar Bygden kommer ud af sin gamle Forsorg,» lagde en Kone skjærende ind.

... «Og saa var det nu saa, at da Folket engang fik Smag for Silden,» mente Jo – «saa blev nogen og hver tænkende inde paa Aafjordssanden. Men saa er de nu smaat til Sjøkarer, og saa hørte vi om Amerika. Nogle mente, at naar de bare roede langs Stranden hele Veien, saa maatte de vel naa frem; men saa wanted' det vel paa Provianten. Og saa kom Agenten indover Fjorden og greiede ud, at det maatte gaa med Skib.»

Der blev en Samsnakken og Udspørgen, hvorunder Rejer tog rede paa saagodtsom hele Bygden, – paa sin Moders sidste Levetid ... paa Hammernæsset, paa «Blæssen», som var skudt! Madam Juhl gav sig ikke paa det, da Lensmanden vilde have den over til Haarstad.

Der taltes under en egen, sorgbrudt Stemning og med en for Aafjordbonden uvant Aabenhed, omtrent som foran Døden ...

Som de saadan sad og snakkede halvdæmpet nede paa Mellemdækket udover den sene Sommerkvæld, kunde der imellem blive Pauser saa tunge og stille, at de hørte Sjøen skvulpe udenfor mod Skibssiden.

Rejer vilde høre en Laat paa Hardangerfelen, og saa tog Spillemands-Knut paa at spille den ene Slaat efter den anden; men der var en egen gjemt, vild Graat i Understrengene og det, enten han spillede «Luraasen» eller «Guldhaugen» eller han tog i for Mod og Lystighed med «Kværnslaatten» og «Hverven». Af og til lød et lidet Snufs af Graad eller et klemt Suk fra en eller anden af Kvindfolkene, som om de sad og tænkte paa, at de nok aldrig havde troet, de nogensinde skulde gaa den Dans, de nu gik, efter Knuts Spillemandsfele.

^[472] Rejer sad en Stund og dreiede Hænderne, saa det knagede i Fingerledderne; men saa var det, som Ansigtet lysnede op, blev skarpt, bestemt, Øinene faste. Hans Fremtidsvei laa pludselig som i et Lys for ham! – Hammernæsset stak ikke lige ud i

store Fjorden for ingenting, bene Veien til Havet, – og han var kanskje ikke heller kommet til at drage ud for ingenting.

Silden ... Silden! skulde gjøre det for hele Aafjorden. Hammernæsset bygges, om end paa andet Vis, end hans Mor og hans Søster havde tænkt, og Bygden kanhænde endda faa en Juhl!

Rejer lagde den Kvæld sin Livsplan.

*

– «Og saa blir det Slut med mig og Alert!» sagde Rejer en Dag, han havde sat Lind ind i sine Sildeplaner. «Men uden Kapital gaar det ikke. Faar begynde smaat, se til at faa Part i en Slup for mine to tre hundrede Daler. Det blir at gaa paa Spanien efter Salt om Sommeren, sælge det ude paa Sildeværene om Vinteren og saa derfra gaa Fragt til Østersjøen med Sild og Tran. Det maa gi' Fortjeneste, – blev som et Uhrværk Aaret rundt» ...

Lind skjød Sjømandshuen bagover paa sit sortkrøllede Hoved, der han sad paa Kahytssofaen:

«Min Farbror, gamle Lind i Laurvig, har en Brig, som han ikke længere kan faa Fører til uden paa Trælast; den gik før efter Salt paa St. Ybes. Gaa i Part med ham; det kan hænde, den flyder. Han vil ingenting heller, for han tjente paa den Trafik. Men Du fik nok forfare Skuden først, det lønner sig ikke at gaa tilbunds!»

«Javel, javel, Lind! Skriv til Gamlen og sig, at nu kan han faa den, som vil drive Briggen.»

XIV. Huslige Erfaringer

[473] «*Arcturus af Laurvig*» stod med slidte, gule Bogstaver i Agterspeilet paa Briggen, som Rejer havde faat at føre. Den var en lovlig gammel Brye, og dertil havde den det med altid at faa slet Veir over sig. Men i tre paa fjerde Aaret havde Rejer nu ført den paa St. Ybes og op til Sildeværene og derpaa ned til Østersjøen igjen, – rundt som en Mølle! I disse tre Aar havde han lagt sig op gode Penge og derhos straks efter første Tur giftet sig.

Hans Hjem var Kanonerens gamle Hus i Staværn, og dennegang, han kom hjem fra Østersjøen, – det var ved St. Hanstid, – havde Sara en tre Maaneders gammel Gut at præsentere ham.

Det var alt Nummer to. Den ældste hed Jan. Den anden vilde han, for en Sikkerheds Skyld ogsaa skulde hede Jan; – det var derom Trætten havde staaet temmelig varmt den Dag inde i Stuen mellem dem. Og saa, da dette var løst med, at Gutten skulde hede Conrad efter Kanoneren, kom Hovedslaget!

Som den, der havde faat sit frem, var hun nu blevet saa mild og snil, hun gik med Tvistens Gjenstand paa Armen, og hun var endnu vakkrere som Kone end som Pige; det var, som hun i alt passede mere til det og nu egentlig ret var i Ligevægt.

«Men Rejer!» sagde hun, idet hun kom elskværdig nær til ham, saa nær, at den lille udøbte Conrad kunde faa gribe ham efter Næsen, «naar tænker Du nu, vi kan flytte nordpaa? Husk paa de Smaa! Det maa ikke sættes ud, til vi faar Høsten paa os.»

Hendes hemmelige Skræk var, at han atter skulde tage ud med den berygtede gamle, lække Saltdrager.

«Saa godt som jeg har tjent iaar, har jeg tænkt, det var rettest at holde ved endnu en Stund, saa flytter vi til næste Sommer.»

«Du vil til Spanien igjen!» udbrød hun.

«Sommerdag, – fint Veir!»

[474] «Fint Veir, det kommer Du altid hjem og siger, Rejer!»

«Ja hvad ellers, har Du kanske noget imod fint Veir?»

«Nei, men Rejer, engang maa dette dog slutte, engang maa vi dog begynde paa at tage fat der nord, synes jeg.»

«Du indser da, at jo mer Kapital jeg kan sætte i Sildefisket, desto bedre.»

«Paa det Vis kan Du holde paa til Dommedag. Og saa vakkert Du har talt for mig om alt det, Du skulde gjøre der i Aaffjorden, – og saa!» hun kastede Hovedet paa det spanske Vis, omtrent som hun vilde sige, at nu blæste hun af alt det Præk.

Hun begyndte at gaa henover Gulvet: – «Til Spanien igjen ... nu jeg tænkte, Du var færdig? Ikke troede jeg, Du holdt saa daarlig ved, Rejer!»

«Forstaar Du da ikke, at Penge er Penge, – at det er det Krudt, jeg skal skyde med.»

«Nu har Du over elleve hundrede Daler, Rejer! og Huset har vi Bud paa, saa at Du faar mindst to hundrede tilovers, udenfor det, der staar i det. Naa ja, vil Du bo her, saa er det en anden Ting; jeg ser det jo helst for de store Gutterne. Men saa lader vi Silden og alt det, Du har snakket om den, være for det, det er! ... Ja ja, saa blir vi boende her da. Og Du kommer hid hjem fra Sjøen saadan en fjorten Dages Tid to Gange om Aaret, det blir en Maaned akkurat om Aaret det; eller i tredive Aar tredive Maaneder. Saadan lever vi ialt sammen i vort hele Liv kanske to og et halvt Aar. Saa blir vi heller ikke saa let kjede af hinanden!» Hun gik hen og lagde Gutten i Vuggen; men den raske Maade og den harmfulde Mine sagde noksom, hvad hun syntes.

«Du faar tage det, som Du vil, Sara! men, hvad jeg har sagt, staar! ... Til næste Aar flytter vi.»

«Hør, Rejer!» sagde hun langsomt og saa op paa ham fra Vuggen, som hun heldede sig over. «Jeg var istand til at lade Dig faa din Villie med Gutten og [475] lade ham hede noget med Jan han ogsaa, naar vi bare kom til at tage fat nordpaa straks!»

«Nei, – det gaar ikke!»

«Du vil ikke?»

«Nei!»

Hun fløi op. «Saa Du vil ikke? – heller sænke Dig ned med Saltlasten paa Havsens Bund i det skammelig raadne Fartøi. Du siger altid fint Veir! men tror Du, jeg ikke har forhørt mig hos nogen anden end Dig? Du holder paa at sætte til hver Gang, har Tømmermanden sagt; ham faar Du ikke engang med mere. Vær saa god, gaa Du under! Jeg kan selv sørge for dem allesammen jeg, – for de to der med! Men jeg skal aldrig, – aldrig glemme Dig det, Rejer, at Du kunde bære over dit Sind at udsætte mig for saa stor Sorg uden Nødvendighed. Jeg hørte nok næst sidste Gang, hvordan det havde været i spanske Sjøen udenfor Brest i alle Braattene; der var godt Spørgsmaal baade om Liv og Penge dengang. Men saalænge det maatte til, saa maatte det, tænkte jeg da. Hvad vilde Du sige, Rejer!» endte hun med lynende Øine, «om jeg og han der bare satte os i Vuggen og lagde ud til Spanien? ... Det er skammeligt! – jeg har aldrig lovet mig med Dig paa sligt.»

«Tømmermanden er en livræd Hund, – glad kvit ham, den Sladdertæve! – forstaar sig ikke mere paa at dømme om en Lækage end paa at stoppe den. Det er derfor, jeg lader ham stryge fra mig, om Du vil vide Besked paa det ogsaa. Rent desperat er da ikke jeg heller; det er jo mig selv, som drukner – – og om saa uheldig skulde hænde i den Vei, som Du ikke har lovet at være med mig paa, som Du siger, saa sidder Du jo her med Penge til at faa Børnene frem for.»

«Penge? ... Penge! jeg bryder mig ikke om Penge, jeg bryder mig om Dig jeg. For mig kan Du gaa, hvor Du vil i Verden, bare ikke tilbunds, siger jeg Dig! og det er det, Du gjør, af ren Pengegridskhed. Sild? Aafjorden? Sig Maanen! bare jeg havde Dig fast der og slap den Angst. Men at gaa længere med den ^[476] stygge Briggen! – Og saa, Rejer, husk paa, husk paa, alle de Liv, Du faar at svare for, foruden dit eget, om noget hændte, – otte Mand! Er det ret, er det forsvarligt for Gud og din Samvittighed?»

«Du koger over, ser jeg, og griber saa Gryden i hvad Hank Du bare finder. Først var det jo, at jeg holdt saa daarlig ved med det nordpaa, og nu ta'r Du paa Vei om Saltskuden! Hvad skal jeg holde mig til?»

Hun svarede ikke; blot gav sig til at vugge.

«Ser Du, Sara!» sagde han efter en Smule Betænkning, «Du skal faa ret om Briggen. Jeg skal slutte op med Arcturus. Penge har jeg jo tjent, som Du siger. Men, hør nu,» – han gik hen og lagde begge Hænderne paa hendes Skuldre, der hun sad, og saa hende i Øinene:

«Vi to skriver ikke hverandre X for U eller seks for sju nogen Gang, – lirker ikke med hverandre, Sara!»

Han gjorde en Sving hen paa Gulvet, vendte sig saa braat og sagde med en Røst, saa Gutten skvat op og skreg.

«Ikke kroget, – bent paa skal det være her i Huset!»

– Kapteinsposten paa Arcturus blev da opsagt, og Juni og næsten hele Juli Maaned gik hen med Ordning af Flytningen fra Stedet. Det var for Saras Vedkommende en hel Oprykkelse ud af alle hendes indvoksede gamle Forholde og viste sig ogsaa at være et vidløftigere Arbeide, end nogen af dem havde tænkt.

Under alt dette levede de paa en Maade sine Hvedebrødsdage; thi saalænge havde Rejer aldrig før faat være hjemme i sin egen Stue, endda den nu stod paa Kant! Og det gjentog han med stigende Varme, at gifte sig og gaa i Langfart, det var den rene Selvmodsigtelse.

Paa den anden Side var han aldeles ikke blind for, at der jo ogsaa kunde være Modsigelser hjemme. Han havde taget Tronen i den fuldblods Juhlske Tro, at en Ægtemand selvfølgelig var Selvhersker og Autokrat i Huset; men det viste sig, at Sara baade havde ment og holdt paa en endog betydelig indskrænket konstitutio^[477] nel Forfatning. Hun drog den ene Kridtstreg efter den anden foran sin Ret og mod hans Myndighed, – blæste af ham iland.

Nu var det tillige saa uheldigt, at han maatte fire den ene Gang efter den anden; thi i alle de mange Spørgsmaal angaaende Flytningen, hvor gjøres af det, hvad sælges, hvad tages med? – var hun ubetinget den praktiske, og som den med Forholdene kjendte ogsaa den, der vidste Raad og Udvei. Han var ikke noget fint og smidigt Hoved for den Slags smaa Ting og fik ogsaa en stadig tiltagende Fornemmelse af, hvor liden Respekt hans Kløgt paa den Kant indgjød. Han trak sig da ogsaa gjerne tilbage med noget, der skulde være et Argument med Storslæggen. Han vilde ikke der skulde holdes Auktion, – indsaa ikke, hvorfor ikke én eller anden paa Stedet kunde købe alt det, de ikke vilde føre med sig, – indtil Sara en Dag ganske blidt men med en gjemt Harcelas i Øienkrogen svarede: «Skaf bare Manden, Du Rejer!»

Ja, skaf Manden! Rejer kunde havt Lyst til at købe hele Skrabet selv, bare for at faa Ret.

Og saa var det Maden. Aldrig havde han tænkt sig andet end, at en Kaptein afgjorde, hvad han vilde have paa sit Bord.

«Kjære Rejer! Torsdagen er Flyndren billig, Lørdag er den dyr» ...

«Naa saa tar jeg den dyr.»

«For idag, naar Du vil det saa» ...

«Hver Lørdag, siger jeg Dig, hver Lørdag i mit Liv!»

«Da faar Du hente Stewarten eller Kokken ombord for at styre med dit Kjøkken, for i mit blir det ikke; vort Husstel er for stort til at gaa uden Orden Ugen igjennem.

Det indser Du nu ogsaa selv vel,» lo hun; «men har Du Lyst paa Flyndre idag, saa»

...

«Hør, Sara! jeg har ikke Lyst paa Flyndre, men Lyst paa ikke at være nogen Flyndre selv i mit Hus.»

«Og jeg siger Dig, jeg slaar en Streg foran Kjøkkendøren; jeg kuller Næsen din, sætter Du den ind der. Tænk, her er en Husholdning for seks Børn og saa en [478] Pige. Du og jeg, det er ni ... Og saa Flyndre udenfor Fiskedagene! Men idag skal Du nu ha' den, det skal jeg være Kone for. Du skal ikke sige andet end, at Du faar Ret! Naar en Mand vil noget i sit Hus, saa vil han det jo,» tilføiede hun indsmigrende.

Og vakker var hun, medens hun saadan snød ham for hans Ret.

Naar det saa faldt til, at han kastede Frakken og alene tog et helt Skab, en fuldpakket Komode eller den store, Jernbeslagne Dragkiste og bar den ned af Trapperne, da stod det godt at læse i hendes Ansigt, at hun syntes, han var mægtig; og han var aldeles ikke ufølsom for hendes Beundring.

– «Men ét tror jeg alligevel, jeg har lært, Rejer!» spøjte hun efter et saadant Stortag, «og det er, at en saa stærk Kar maa have Arbeide, skal det gaa. For det vilde blive brydsomt i Længden at have et tre Alens Mandfolk gaaende med alleslags nye Paafund og Opfindelser mellem Stolene og Bordene herhjemme og saa sætte sin Villie snart paa det og snart paa det. Det er som at slippe hele Nordenvinden ind bare for at støve Gulvet!»

Rejer lo. «Der skal Øvelse til at krydse inde i en Stue ogsaa, skjønner jeg, især for to Seilere, der hver er saa stive paa Kursen som Du og jeg, Sara!»

«Ja Du er forskrækkelig envis, Rejer, – det er ren Natur hos Dig!»

«Hm ... End jeg, som synes, Du er saa føielig.»

«Du? – der lyver Du, det synes Du ikke!»

«Nei nei; men jeg skal lære mig til at synes det.»

«Ja, er det ikke det, jeg siger, det er ud Du skal, rigtig i Basketag! – herhjemme blir Du bare udskjæmt.»

– «af bare Føielighed fra din Side.»

– – – En Dag indløb der et Brev til «Kaptein Juhl, førende Brig Arcturus». Det bar en Mængde Poststempler.

«Fra Lind!» udbrød Rejer, og Sara, der holdt paa at gaa ud af Stuen, stansede midt i sin Travlhed for at høre.

[479] Golden Gate foran St. Francisco.

Kjære Juhl!

Det er nu en god Stund, siden jeg hørte, at Du eksisterer som gift Mand, og jeg havde da ogsaa tænkt paa at overhale Dig med et Brev i den Anledning. Men saa blev det ingenting af førend nu, ogsaa jeg har min Nyhed at fortælle Dig. Jeg haaber da, Du lever godt og vel, hvad enten dette Brev træffer Dig opover Ørene i Sild eller ombord paa Arcturus, som Du maa slippe saa snart, Du bare kan, det er mit Raad; den er ikke af Korketræ og er istand til at gjøre Ende paa sig saa ekspedit som en Møllesten der i spanske Havet.

Hvad mig angaar saa, – frisk Vind og sligt noget véd Du. Du kjender Rummelen. Rigtig vel gik det først, da jeg kom hidover og begyndte at regne Fragt i amerikanske Eagles. Har aldrig gjort det saa godt hverken i Pund, Lire eller Francs som her i det stille Ocean, især med Hvedefragter. Men «Sanningen att säga», som Gøteborgeren siger, er din Ven Lind hverken blevet rigere eller fattigere for det. Han retter sig altid efter Hyren og Kaplaken saa nøiagtig som et Barometer, – stor Fortjeneste stor Herremand i Land, og stor Herremand store Regninger, véd Du.

Ja saa faar jeg da rykke ud med Nyheden. Jeg antager, Du begynder at gjetten den og forberede Dig behørigt paa noget i Smag med en rosenrød Billet og saa videre. Jo da, jeg har da virkelig gjort det store Skridt, gaat hen og fæstet mig en Brud jeg ogsaa.

Sara trak Læben op og kastede foragtelig paa Nakken; – han havde bredet sig med sine evige Følelser, da han friede til hende.

«Hvordan hun ser ud?» læste han videre. – «Rank og slank og med Hovedet saadan rask paa Skakke som et Fartøi, der krænger og duver ... med drivende hvidt i Halslinningen og Ærmet. Brystet stolt og modigt som et bugnende Store-Mersseil! – og dertil saa smal over Vristen og fin og gratiøs. Du skulde se hende i det rette Sigte paa skjøns over Hakkebrættet, – hun svin^[480] der som et Syn henover, det stolteste, Du kan tænke Dig, om der ellers slaar et galant Sjømandshjerte i dit Bryst!»

«Aah!» – udstødte Sara – «den Slags Mandfolk, som blir bare Smør over hele Ansigtet, straks de ser et Fruentimmer! – de lægger sit Ord og sin Saligheds Ed i hver Havn. Det er ikke Mand det!»

«Han ikke Mand! Du skulde se den Kar i en sort Nat og overhændigt Veir!»

«Jeg vil nu heller se ham paa lyse Dagen som noget at lide paa.»

Brevet fortsatte:

«Det er saa fin og stolt en Jomfru, og naar Vinden vifter hende om Kinderne, vilde selv Du bekjende, at *den* faldt med Ære, som faldt i hendes Garn, især da hun nu først og fremst ogsaa er et overmaade fordelagtigt Parti!»

«Synd i det stakkels Menneske, som har betroet sig til ham!» mente Sara.

Naa, naa ... videre!

... «Min Arm ligger om hendes Liv, min Ven! fast og ubrødelig, saalænge Kaptein Lind pløier Bølgen» ...

«Pyt!» sagde Sara haanligt, «den Vise har han sunget saa mangesteds alt.»

... «og vil Du vide hendes Navn, – det er som Musik, hvergang jeg hører nogen praier det, – saa» ...

Men nu blev det formeget for Rejer. Han slængte Brevet: «Naturligvis saadan en Rullia-a-ha!» – sang han forarget henover Gulvet, «fra et eller andet Sangerhul, som har løbet af med ham ... Rullia-a-ha!» gjentog han brølede med en Bas, der af bare Forargelse drev sig op i Fistel, og tog saa Brevet op igjen:

... «saa er det – «Albatros», Fuldrigger, tre hundrede og femti Kommercelæster velmaalte, ny, af bedste Materiale, Undermasterne rød Pitchpine, kjøbt for Arendalsk Regning, en og tyve Mand, hvoriblandt Baadsmand, Gøteborgeren, Tømmermand og Stewarten fra Alert, samt det bedste, – Jens Emanuel Lind som Kaptein! Ja der har Du min Kjærlighedshistorie! Til ^[481] andenslags Giftermaal tror jeg oprigtig talt ikke, jeg har Natur» ...

«Nei, nei, der siger han, som det er!» mente Sara. – – – – –
–

Ens Død en andens Brød! – og et Hus rykker ikke op fra et Sted, uden at der fra Mørkloftskrogene og ellers opdynger sig en Skat af halvbrugte, halvslidte, usælgelige Ting, der kan have sin baade Nytte og Salgsværdi, naar de kommer i de rette Hænder, og som ogsaa finder sine ivrige Efterstræbere.

Det var her, paa dette vistnok ikke væsentlige Punkt, at Rejer befæstede sig og med hele sin urokkelige Kraft satte sin Villie igjennem.

Walla skulde arve! – hun og ingen anden af de mangfoldige Ansøgere i Skikkelse af Skurekoner, Hjelpekoner og alle Slags Koner nedover i Stuerne. Det var kun med Nød og neppe, at Sara fik slaa Kridtstregen om Barnetøiet, som hun «rigtignok vilde faa give til dem, som kunde trænge det ... Madam Wahl ialfald kunde ikke have Brug for den Slags!» – lød det spydigt.

– Sagerne var indladede paa Fragtejagten, hvormed de skulde gaa vestover, og alt paa bedste Maade ordnet lige til det vanskelige Spørgsmaal om, hvorledes Sara med de to smaa og fire store rettelig skulde indstuves; og her paa Sjøen havde hun pludselig i ét og alt givet sig for Rejers Visdom; hun var blevet saa from som et Lam og saa føielig, at han kunde vikle hende om Haanden.

De skulde gaa ud af Frederiksværnsgabet om Natten, nyttende den gode Vind, uagtet den kom med Regn. Rejer tog sig nu om Aftenen en Tur op til Madam Wahl for høitidelig at indsætte hende til Arving af alt, hvad hun maatte finde i Huset efter dem.

Ganske blind havde han hellerikke været for hendes brune Kaabe. Han havde flere Gange set den i Nærheden af Kanonerens Hus, og det var kanske endogsaa gjort for, at han skulde huske paa hende og ikke glemme hendes Interesser; men saa havde hun vel lidt ^[482] ond Samvittighed for sin Mund om Sara og en Følelse af, at

Vinden ikke vilde falde ind i den gunstige Side af Kaaben fra den Kant, hvorfor hun ligesom kun havde gaat for Bidevind oppe i Gaden til hans Observation.

Dette var ialfald Rejers Gisninger, og bestyrket fik han det jo ved hendes Udbrud, da han nu indfandt sig oppe hos hende.

«Vidste jeg ikke, De kom, Kaptein!» lød det overrasket. «Aa nei, De glemmer nok ikke en gammel, skrøbelig og fattig Kone, som har kjendt Dem i Nødens Dage.»

«Kommer for at sige Farvel, Madam Wahl!»

«Aa, saa da! – aa, nei da!» ...

«Jeg skal hilse fra Sara.»

«Tusend Tak.»

«De har altid været hendes Yndling, – og De paa Deres Side har nu ogsaa stadig havt saadant godt Øie til hende, véd De; De har jo talt med mig om hende saa mangen Gang» ...

«Styrke min syndige Sjæl! ikke for andet end det, jeg har sagt, saa kunde hun gjerne ta' paa sig og gaa ind i Himmerige med engang, – alt det, hun har staaet for, saa ung hun er. Og som de har lagt ondt for hende og kaldt hende baade hovmodig og stolt paa det, og saa opnaaede hun alligevel en dygtig Kaptein lige for deres Næse!»

«Ja, ser De, Madam Wahl! derfor har hun ogsaa tænkt paa Dem igjen under Flytningen og ment, at hvad der saadan kan ligge efter, skal ingen anden arve end gamle Walla.

Walla fo'r hastig op og neiede den ene Gang efter den anden. «Sig Madam Juhl, at jeg er om at synke i Jorden, – lukt i Jorden! og den gamle Madam Wahl nok skal huske hende, naar hun sidder paa Hjørnet om Dagen over Kurvene, med det, hun kan gjøre til Guds Velsignelse paa Reisen og ellers i alle Maader i Livet! ... Aa nei da, saa hun huskede paa en fattig Kone. Altsammen, sa' De?» spurgte hun pludselig.

[483] «Det ligger alt stuvet hen i Kjøkkenet til Dem. Hos Torgersens faar De Nøglen, og der véd de Besked paa det.»

Walla begyndte igjen at vride og bære sig i stærke Udbrud under sine Følelser af Taknemmelighed.

«Sæt Dem nu ned igjen, Madam Wahl! Se her har De jo mistet den ene Papirlap efter den anden,» sagde Rejer og plukkede op nogle Stumper med Blyantstreger og Mærker paa.

«Eia mei da, – det er Regnskaben! Jeg sad netop med den, Hr. Kaptein, saa mister én det ene og saa det andet, ud af Ho'det! Tankerne blir saa korte, skal jeg sige Dem, naar én blir gammel. Nu var det denne Anders paa Sjømilitæren. Han sagde, han skyldte bare for syv Peberkager, og saa – hisch for Ungdom i disse Tider!»

Stakkars gamle Walla! tænkte han, da han gik ned over, strengt Veir gjør krogede Trær! Hun bøier og smyger og krøger sig for at hænge ved Livet.

XV. Sildekongen

I de Aar, Rejer havde været borte fra Aafjorden, havde der vistnok fra Forholdene udenfor faldt adskillige Solstreif indover hans Fædrenebygd; men nogen synderlig tændende Magt havde de ikke havt; her var for vaadt og skimlet Knusk til at tage Fyr.

Og egentlig var i al denne Tid hin Juhlebaadens eventyrlige Udfart paa Sildefisket den eneste Begivenhed, der havde sat videre Bølger i Sindene, om det end tilslut viste sig, at ogsaa det blot blev en død Dønning i Trægheden. Den havde kun afsat en og anden Grubler paa Gaardene nede ved Fjordkanten samt en vis dunkel Følelse over hele Bygden af, at Verden og Livet kanske dog andetsteds kunde være lettere og lysere ^[484] at tage det op med, et Misnøie, som endte med, at flere drog til Amerika.

Saameget var ialfald udrettet i disse Aar, siden Rejer begyndte med sit Sjøbrug derinde, at man fra Stavanger og lige nord til Kinn vidste, at der gaves en Notebas, som hed Rejer Jansen Juhl, der saa omtrent kunde lugte Silden i Havet og gik paa som en Storhval. Altid fremme, altid paafærde, hensynsløs og uvorrent nyttende al Slags Veir og hver Chance, havde han vekslende tabt og vundet, vundet og tabt; men i det hele arbeidet sig fremover saa, at han nu, foruden to tre egne Notebrug med hver sine Baser i Spidsen, tillige drev paa Part i adskillige andre. I Fjordbygderne kaldtes han almindelig Sildekongen.

De forskjellige Sjøhuse, som efterhaanden havde reist sig henover paa Aafjordssanden, og mangt andet oppe i bygden viste, at her blandt Folket alt var tjent mere end én rund Skilling paa Silden.

Sildekongen boede ikke paa Hammernæsset; der sad nu hans Søster, som var Enke; men nede i Hammervigen i et nyt Hus med blaa Tagsten og to store, vakkre Sjøboder foran. De stod nede i Stranden hver paa sin Side af den lange Brygge. Den ene indeholdt Garn og Noter, der hang ned som Vægge oppe fra Røstet, og i den anden, et Salteri, stod Baad op i Baad, – den mindre i den større, som Skaal sættes i Skaal.

Dernede herskede stor Travlhed. Folkene eftersaa og prøvede allehaande Varp, Drægger og Trosser, der skulde bruges nu paa Vinterfisket og bringes ned i de endnu kun halvt udrustede Baade, som laa i Række ved Bryggen. Et Par Gutter paa seksten og sytten Aar fulgte ivrig med paa Arbeidet. De hed, den ene Jan, den anden Jan Conrad, og deres Far, som idag gik utaalmodig som en Tyrk oppe i Stuen og havde kjørt alt, hvad der fandtes af Folk paa Gaarden, i Vinden, – Hans Navn gjetter Læseren.

Under Jul, mod Tiden før Sildefisket, gik han rent Bersærkergang, ekserserede med Folkeleie og Baade og Eftersyn og Ekspresser, gjerne syv otte Mil ud til Hav^[485] kanten, efter Tidender for at have dem fra første Haand og ferske.

Det var en saadan Tidende, som idag havde sat ham og med ham hele Gaarden paa Kant. Der skulde lægges ud! Notebaser og Besætninger budsendes, Proviant gjøres færdig ... tusinde Ting! Og Ordrene lød barske og hastige ud til Fuldmægtige og Folk. Bruget var stort.

Med Uldskjærfet løst om Halsen, opknappet Pjekkert og Hænderne paa Ryggen, drev han frem og tilbage i Stuen. Gangen var slængende, den høie Figur lidt bagoverkastet, og i det skarpe, stærkt markerede Ansigt laa idag af Iveren en Rødme omtrent som af et Ørefigen paa hver Kind.

Det var to høist forskjellige Figurer, som krydsede Gulvet derinde i Stuen, vel vogtende sig for at rage i hinanden. Hans Hustru lod sig ikke saa let rokke fra sine Koncepter; – hun havde set mangt saadant stormpludseligt Opbrud før og gik nu der bred og solid og fast paa Foden uden at lade sig forstyrre i sin huslige Gjærning.

«Kjære Rejer, – om Du venter, til Julen er over, er jeg vis paa, Du endda er blandt de allerførste. Ekspressen hørte jo intet til Sild!»

«Hørt om Silden? ... hørt om Silden; har jeg hørt sligt! Da roede nok alle andre ogsaa ud! Nei, ser Du, men det, han sagde, lugtede af Sild, det skjønner jeg det!»

«Aa Du lugter altid Sild, Rejer! Lad nu Folkene faa Julehelgen i Fred; andet passer lidet for Aafjordingen, véd Du.»

«Passer lidet for Aafjordingen! Nei, men at lade Guds Gaver gaa i Havet uden at estimere dem saameget som at række Haanden ud og tage imod dem, det passer for Aafjordingen, det. Ture Jul først ja, og saa, naar de er færdige med Øltønden, saa er det deres magelige Tid, det passer for dem det! Men nu kommer tilfældigvis Silden først og venter slet ikke. Jo, jeg skal lære dem jeg! Jeg skal bænke dem, om

de gjør [486] sig mere krogede, end de alt er. De skal faa kjende Slæggen paa Spigeren!»

«Naa ja, Du raa'r selv, Rejer! og fra min Side er Provianten færdig. I har bare at tage imod.»

«Færdig, – alt?» han saa lidt forbløffet og næsten tvilende paa hende.

«Aa, saameget har jeg nu skjønnet paa Dig i disse Dage, at Du vilde ud tilhavs, enten Ekspresen sa' saa eller saa.»

Inderlig fornøiet dreiede han sig rundt paa Hælen og gned sig i Hænderne:

«Det var prægtigt, Sara! ... prægtigt! siger jeg Dig, – mindst tre Dage sparet. Det er Husmor for sig sjøl det! Du kunde været Bas ude paa Fiske, om det havde krævet. Prægtig, – prægtig!»

«Ja, nu har jeg og alle Kjærringerne baget og brygget og stelt for Dig og ladet hele Julestasen herhjemme staa til, og saa er Du fornøiet.»

«Ja vel, fornøiet!»

«Men ser Du, Rejer! nu skal Du ogsaa lyde mig i ét.»

«Naa da?»

«Jeg vil ikke ha' Jan Conrad med paa Fiske iaar, som Du har snakket om.»

«Saa? – netop han skal med!»

«Husk, til næste Aar blir han først de sytten; Gutten har vokset sig næsten tre Alen lang og er ikke stærk.»

«Aa han er stærk nok, en ren Plug, naar han bare ikke faar drive herhjemme og skjæmmes bort.»

«Jeg trænger ham vel til Hjælp med Bestyret; her er nok at gjøre, véd Du!»

«Jan Conrad – skal – med», udtalte Rejer med langsom Vægt. «Jeg forlanger ikke strengt Arbeide af ham; men med skal han! Han maa begynde at se og lære, saa der ikke kommer en saadan Grønskolling ud herfra, om noget skulde times mig, som jeg selv var.»

Sara gik hen til ham, lagde Haanden paa hans Skulder og strøg ham over Kinden.

[487] «Du skal gi' mig Gutten endnu dette Aar, Rejer! Til næste kan Du tage ham.»

«Vidste jeg det ikke? vidste jeg det ikke, – vidste jeg det ikke! Altid har Du noget under, altid er det Kjøb og Salg med Dig, Sara! Jeg tror, Du er nærig lige indtil Hjerteroden! Saa det var derfor, Du lagde saa glatte Ruller under Baaden for mig? jeg skulde betale det, – naturligvis!»

«Snak som Du vil, Rejer; men denne Gang raader jeg! Jeg har hørt ham sidde alene paa Guttekammeret og sukke mange Gange. Jan Conrad er svag, siger jeg Dig.»

«Saa han er blevet saa gebrækkelig med ét! ... Pas bare Du paa, at han faar godt og varmt paa sig, – for *med* skal han!»

«Dette mener Du ikke, Rejer! Naar jeg staar og beder Dig som nu, jeg er jo Guttens Mor!» hun sagde det med dirrende Stemme.

«Ja, jeg er hans Far!» han drev hastig frem og tilbage paa Gulvet.

Sara rynkede Brynene skarpt. En skjødesløs Straale af hendes svære Haar havde forskudt sig lidt fremover Kinden; det stod ikke til at nægte, at der var Magt i Madamen.

Han stansede et Par Gange foran hende, men dreiede af igjen.

«Hvad plirer Du saa med Øienkrogen for?» udbrød hun endelig utaalmodig.

«Det undrer mig, at jeg, som bare er Guttens Far, skal se bedre end Du, som ...; men hm, – det har vel sin Grund.» Han svingede bortover igjen med et lunt Smil og med Armene i Sidelommerne.

«Hvad mener Du?»

«Jeg siger bare, det har vel sin Grund. Hver slutter bedst fra sit Blod. Ser Du, Sara! Gutten har ikke forvokset sig, er ikke hverken for klæk eller syg og alt det, Du vil have det til; men han er forlibt, siger jeg Dig! He, he, jeg skulde vel kjende saadanne Karer; han har holdt paa med de Narrestreger nu i hele Høst. Det [488] eneste Raad for det er bare arbeid, arbeid, arbeid! Og derfor skal han ud. Han har naturligvis bedt Dig tyndt som en Toskilling om at faa slippe?»

«Men Rejer, hvor vil Du hen med dette?»

«Hans Lyst staar naturligvis bare til at være hjemme i Julen og træffe hende, Lærerinden, den nye Frøken hos Præstens, i alle de Lag, han bare kan naa til. Tror Du, det er for ingenting, at Jan Conrad absolut har villet hen til alle de Kirker, der findes i Præstegjeldet, om Søndagene? Du har kanske troet, han var vakt, hvad?»

«Og Du skulde havt dine Øine ude paa alt det, Du! ... hende, – den lange, ulænelige, fregnede?»

«Man kan bli forlibt i mindre end det, Konen min!»

– Hun trommede i Vinduskarmen ... «men kjære Rejer, Gutten er seksten Aar!»

«Ja, ser Du, Sara! Saadanne Forlibelser er nu noget, som Unggutter lidet kan gjøre for, – ialfald ikke de i min Slægt!»

«Saa-aa? – Du fører en deilig Tale!»

«Jeg taler bare af mit eget Liv jeg.»

«Og det bekjender Du saadan frisk væk.»

«Javel! Der er hundrede, man kan blive forelsket i; men Alvor af Legen blir det bare med én. Og nu gjelder det for Jan Conrad, ser Du, jeg kjender det saa vel, – især for Jan Conrad mere end for Jan, han ligner Dig! – at han ikke falder op i det første det bedste Skjørt, han maa faa saavidt Alder paa sig, at han ialfald har Øine i Hodet, – Glimt af Vet! – Naa? mener Du nu ikke som jeg, at vi skal lade ham ro den Riden af sig, eller vil Du kanske ha' hende til Svigerdatter?»

«Ikke troede jeg, Du skjønnede Dig saa stort paa Fruentimmersager, Rejer!»

«Jeg har aldrig sagt, jeg har skjønned mig paa dem jeg; men vel, at jeg er sluppet saare vel fra dem,» han strøg Haaret tilside fra hendes Kind og lo, «endda Du som oftest river som hede Brændnelden! – og gjerne vil jeg ogsaa holde min Haand over Jan Conrad!»

[489] Utaalmodigheden tog ham igjen, og han drev hen til Vinduet: – «Se der ... se der ... se bare! der gaar han, som skulde give Besked, endnu og drager Bagbenene efter sig oppe i Bakken som en Gamp. Den, som havde en lang Stok at friske paa ham med! Jeg skulde været hos Smed-Lars og tilbage igjen nu to Gange.»

– – Anden Dagen derefter var der paa Formiddagsleite en stor Tummel nede paa Bryggen. Husets Folk, Børn og Tyende fo'r frem og tilbage og fra Nabogaardene

havde Tilskuere samlet sig. Det var et Notelag paa tyve, tredive Mand, som skulde afsted.

Notebaaden laa alt med Letfæringen efter sig og den store Dræg ophuket i Stevnen paa sine fire Par Aarer færdig til at ro af. Et og andet vaadt Snefnug faldt i den graa, stille Vinterdag let som et Fugledun ned paa de brune, barkedede Master i Stornoten, der laa opgreiet i Rummet i høi Sætning, klar til at gaa over Rullen. Længere inde holdt Spilbaaden med Mellemnoten endnu paa at løse Landefæstet, medens Kaggebaaden med Lillenoten alt var skudt udpaa et Stykke.

Paa Agtertoften i den store Notebaad sad Rejer i Sydvest ved Styrvollen; hans Ansigt var for første Gang i disse brændende travle Dage igjen opklaret og talte om, at han nu befandt sig i sit Es, der han sad. Hans Hustru stod nede i Bryggetrappen og lod til Farvel deres mindste fire Aars gamle Datter langes henover Tofterne til ham af de skindklædte Rorskarer.

Og nu satte de af.

Baadene gled under Aarerne rask udover Vaagen, som laa i mat Blyglans, medens Rejers Hustru med en Klynge Gutter og Piger, den mindste holdende hende ved Haanden og Skjørtet, stod ved Bryggegelænderet og saa efter dem. De forsvandt bag Næsset; men hun stod der endnu, saalænge hun i den stille Vinterdag kunde høre Lyden af Roningen i Hamlebaandene.

Den Kone var nu blevet noget for Bygden! Den Feil, at hun ikke var født der og ikke havde staaet med Brudekronen paa i Aafjordskirken, havde hun fuldelig oprettet ved – foruden de to Janer, hun kom med, at [490] kunne fremvise syv Sønner og Døttre, rette Aafjordinger allesammen, Børnebørn af gamle Jan Juhl, og ellers rettelig født og døbt der i Bygden. Staut og gjæv var hun, «rigtig saa det var Synd, at ikke gamle Madam Juhl fik se hende!» ...

– I Sjøbruget ekserserede Rejer Aafjordingen med voldsom Hensynsløshed mod alle tilvænnede Sæder og Skikke. God Kost, faa Maaltider og «skrup Dig!» var hans Hovedsætninger, der forholdt sig til det gamle, de havde i Blodet, det seige, træge Tempo og de otte Maaltider om Dagen, omtrent saa stik imod som Nordenvinden til Søndelveiret.

Og at her var Eksersering, det fik de da ogsaa føle nu denne Gang, mens de laa i Juledagene ude i Havskjærene ved Teistholmene.

Ro og færdes uafslædig, – ligge der firti femti Mand, begge hans Notelag, udover alle Holmene og kige efter Silden, det var deilig Helg!

Men Julen var nu Jul! mente Aafjordingerne, og Rejer saa dem slænge ravende omkring paa Skjærene den ene Gang efter den anden.

Selv gik han deroppe paa Holmen som en utaalmelig Brand og slog sig paa Laaret med Kikkerten og snusede mod Graaveiret med den store, vilde Næsen, omtrent som han mente, Silden var i Luften.

Stor Fred gav ham dem ikke. Saa Ekspresser, saa ud at søge med Vandkikkert og Lod baade her og der ...

«Der er ikke Sildeskjæl uden Sild!» brummede han, da han sidste Gang lod sig ro afsted med Letbaaden. Da havde han sendt det ene Notelag den ene Vei, det andet den anden, og selv fo'r han den tredie for at forfare. Det eneste, som var sporet saa langt nord ved Værene endnu, var to tre Hvaler og noget Sei.

Da Rejer om Kvælden vendte tilbage, hørte han Hyl og Skraal og fuld Jubileren oppe i Logisboden og rundt om den. Aafjordingen turede og holdt Jul, og Fuselen stinkede paa lang Vei.

Han stak Hodet braat ind af Døren:

«I Baadene, Karer! – det tør hænde, vi finder Sild ^[491] østover ved Skjærene.» «Og ialfald skal jeg spæde lidt Sjøvand i Brændevinet jert!» mumlede han for sig selv.

Det var ikke netop med lystige Miner, Aafjordingen samlede sig nedover i Mørket efter Aarerne; de kjendte det i Hjertet som et helt Helgebrud. Men roet blev der! – roet og roet den udslagne Nat med Rejer foran i Letbaaden. Da de saa vendte paa Morgenkvisten, lød det lunt:

– «Dette kan gaa for Juledansen, baade Halling og Springer!» De havde roet til Straffedom.

Trætte og udasede kom de saa ind til Teistholmene, og der fik Rejer igjen en Afkjøling i sit Blod, og Aafjordingen til en Forandring Opreisning. Der havde gaat en Sildeindsig tvert imellem Holmene saa tæt, at «den havde gaat tør», og at der laa Sild paa begge Sider oppe i Stenene. Jan Conrad havde med en Notestump stængt tredive Tønder; men Nabolagene paa Indsiden sat Stæng paa Stæng, det ene større end det andet.

Der kom som et Raseri paa Baserne; men Rejer gik stille op paa Holmen og betragtede de andres Fangst.

«Man faar tage Verden humoristisk!» smaahumrede han.

Ved Middagsleite slog han imidlertid med ét Kikkerten sammen. Der gik Fugl og Hval indover Fjorden ...

«Gaa paa igjen, Gutter! ... Efter Silden!» lød det, og nu lagdes der ud, som der ikke skulde være rørt ved Aarerne den Nat.

Ordet var elektrisk. Not blev sat ... sprængt af Hval! ... en ny sat i en ny Vaag.

Atter under et nyt Indsig en Mængde Notelag paa engang liggende og vogtende ved et Sund. Her dirrer alt i høieste Lidenskab, – et Minut eller to for sent, og Chancen er tabt. Notebaserne kommanderer, medens Underbaserne ligger i Letbaade udover og undersøger Sildeindsiget med Vandkikkert og Lod.

I Agterskotten paa en af Færingerne staar en høi [492] Mand i Sydvest, hvis Færd alle vogter paa. Manden stikker Haanden rolig i Lommen og tager en Skraa, det aftalte hemmelige Tegn, – og ud gaar Juhlenoten over Rullen, medens Sildesiget suser og skvalper helt op i Vandskorpen ... Spilbaaden med Varpet ind til Stranden ... Smaabaadene haler i Kavlebaadene, efter som de flyder op udover. Men i Sjøen stikker nu ogsaa samtidig fjorten femten andre Stornoter, Aarer knækkes, en Baad roes i Suset tvertover ved Hamlebaandet, et Par Mand falder i Sjøen og faar krabbe sig op igjen, ingen ænses det ... Noter sættes paa kryds og tvers, her kappes paa Livet om Værdier af Tusinder.

– Men ude i Marts, naar det sidste Stæng var bjerget og Silden vel afhandlet, fløi den samme andelette Færing, som saa mangan Gang havde roet og seilet sig fuld i den svære Sjø paa Fisket, indover Fjorden med de to stærkeste Karer ved Aarerne og Rejer Juhl selv andøvende til med den ene Haand og Styrvollen i den anden. Nu længtede han hjem, og saa gik det indover, saa Fossen stod.

Han kom altid to tre Dage tidligere, end Notefolkene, og i de tre Dage, til han igjen maatte tage fat, var der stærk Sol i Huset.

Han mente altid at komme uventet; men de kjendte ham og holdt forsvarligt Udkig, saa han havde baade Sara og Børneflokket myldrende om sig paa Bryggen. Men da fik hun ogsaa kjende Bjørnelabben. Hans Hilsen var gjerne at halv løfte,

halv svinge hendes solide Skikkelse rundt paa Bryggen i en Glædens Ubændighed.
– «Lige vakker! ... lige spansk! ... det er Kone det!»

«Og hvordan er det gaat?» sprugte hun, da de gik opover.

«Brav med mit, men usselt med dem, jeg har havt Part med. Altid for sent! ... altid den ene bare i Kjølvandet paa den anden akkurat som Silden! det er Aafjordings Vis det. De kræker og kryber omkring saa seige som Padder, naar de ingen har over sig.»

«Har Du tabt meget paa dem, Rejer?»

[493] «Aa for det saa, – jeg har nu altid gaat frem to tre tusinder alligevel.»

Og ind svant Flokken af Gadedøren til det store Hus, over hvis blaa Tagstene og Vinduer Martssolen blinkede med sit egne stikkende Vaarly.

Inde i Stuen havde hans sædvanlige Kunststykke, at vandre omkring med fem seks af Børnene paa engang løftet op paa Arme, Hals, Skuldre og Ryg, nydt sin fulde Paaskjønnelse, og de var dernæst prøvet med Maalstregene paa Dørkarnissen, – Hoved efter Hoved spraglende i alle Haarfarver fra de lyse efter Moderen til Rejers stride rødbrune.

Nu sad han hyggelig bænket i Sofaen, medens Sara, ivrig og opstemt, satte ham ind i alt, hvad der var passeret, siden han reiste.

... «Og nu kan Inger helt til det ny Testamente i Bibelhistorien ... og Theodor Norge, Sverige og Danmark i Geografien til Dig.»

«Javel, javel!»

«Og saa skal Du høre, hvad jeg har tænkt med Haven, – vide den ud til det firedobbelte mindst! Jeg vil lægge mig paa Moreller og Kirsebær, kanske Æbler med, – det skal blive mit Brug.»

«Vel, Sara, – gaa bare paa med det! Sæt Folk i Drift! naar jeg tænker paa alle disse Stakkarne heromkring, – det er jo igrunden mig, som har faat dem ud i dette med Silden! Og naar det saa gaar galt, er det ligesom det er mig, som har at svare for det ogsaa. Skjønt jeg nok tør sige,» fo'r han op, «at jeg har gjort mit bedste for at bænke dem. Skulde de have Baade efter deres Natur, blev det med kroget Kjø, kroget Stevn, krumt Ror og vri'd Mast og Seilet i Nakken! skakro'de og sent sigende. Det er den gamle Landkrabben i dem, som vil gaa slig paa skjøns og vente,

til alt kommer dem lige i Næsen, istedetfor at ryge bent paa. Men véd Du, hvad jeg nu pønser paa, Sara? Kjøbe smaa Skoglapper og bygge Jægter af Virket til Salg; – det kunde lønne sig!»

«Og saa kunde Du ogsaa faa nok at gjøre om Som^[494]meren, Rejer, for da véd Du, Du kan bli' besværlig!» – lo hun.

«Ja vel! – men Humlen ved det var nu, at Aafjordingen kanske kunde drives bedre over i Sjøbruget, for de behøver sin rummelige Tid, de Karer.»

Det varme beundrende Blik, der opfangede Idéen, viste, at hun var den Kone, som forstod ham.

XVI. Gaa paa!

Et halvt Snes Aar videre udover Livet! ... Hammernæsfuluen, der havde staat saamangen Kuling og set saamange af Juhleslægten komme og gaa, havde mistet den ene vældige Gren. Den stod nu deroppe paa Haugen med en Revne og et svart ædende Hul oppe i Stammen – den ene Arm udstrakt saa vreden, knudret og trodsig som nogensinde! – og saa ned paa de blanke blaa Tagsten i Hammernæsviden. Der var alt i Vækst, Liv og Rørelse om end lidt ensomt nu, Mandfolkene igjen i Vintertiden laa ude paa Sildefisket.

I Bakken laa der paa kryds og tvers Spor af Ski og Kjelker, store Fødder og smaa Fødder fra Gutternes og Smaapigernes daglige Ærinder og Besøg dernedefra op til Tante Otilie, der sad paa Hammernæsset og «slet ikke brød sig om, at det spøjte i Bygningen.»

Ude i Teistholmene var Sjøboden vokset op til et helt lidet Salteri med Platting foran. Rejer Juhl havde lagt mange Penge ned der, men ogsaa trukket mangan god Skilling ud af det.

Og nu – midt i Vinteren, Tirsdagen den 18de Februar, laa han derude i et forfærdeligt Veir. Vinden rev med Stormstød paa Stormstød i Sjøboden, medens han gik derinde, og nedenfor i den lille knappe Havn laa hans Jagtefartøi for to Ankere og Varp og sled sig og duvede, saa at Sprøiten stod over Bougen.

Han gik i Sjøstøvlerne frem og tilbage paa Gulvet i ^[495] den graatykke Morgenstund, medens endel Sjøkarer stod klinte op ved de halvmørke Vægge og ventede paa Besked. Han vandrede med Hænderne paa Ryggen, og de saa, at det bryggede stærkt i ham. Det furede, skarpe Ansigt med de graasprængte Skjæggetotter var sammenknebet ved Munden og haardt som Ben.

Han kræmtede og kræmtede ...

«Jagten staar sig!» bemærkede hans Søn Jan.

Rejer Juhl svarede ikke, gik blot frem og tilbage.

«Naa Anders!» – udbrød han, da denne kom ind. Det var hans bedste Notebas, «Gammelbasen», som havde været paa Udkig oppe paa Holmen, «mener Du, han gaar mere om paa syd?»

«Bent sydvest næsten! Det skal spøge for Stængerne dernord. Tre Notekast lige foran Havsjøen, – den sparer ikke den! Det er mange tusinder Tønder Sild det, som ryger ... kan bli' en tung Dag for Aafjordingen! Der maatte nok baade Trosser og Varp til, skulde det holde.»

«Mest kniber det jo for Martin Sørhagens store Stæng,» yttrede én.

Stormen tog paany i Røstet.

«Det er godt, vi bare har Part i det ene, Far!»

Rejer vendte sig braat: – «Godt! ... godt!» – oprippede han. Han gik hen til den aabne Dør og saa ud. «Veiret er nu ikke værre, end at med nogle gode Karer, saa seilede vi didop med Trosser og sligt, – vi har Dagen for os!»

Ingen svarede.

Rejer vendte dem bidsk Ryggen. «Hm! Hm!» ...

Veiret rev igjen oppe under Tagspærrene. Atter keg han ud; – det røg over Holmen ...

«Al den Sild spildt ud i Havet igjen ... jeg mener, vi gaar paa jeg!» udbrød han afgjørende. «Det var Skam, om vi skulde ligge her med al fornøden Redskab og saa lade den store Velsignelse for Bygden gaa ud i Sjøen igjen. Naa Anders?»

Anders var villig.

«Jeg gaar med Dig, Far!» sagde Jan.

«Du blir her!» var det korte Svar.

[496] To andre bød sig til, og Folkene begyndte straks at gjøre alt klart.

Jan gik i Uro nede ved Fjæren og vovede et Par Ymt til Faderen om, at det kunde komme til at knibe stygt for Havn der nord ved Landet.

Det kostede adskillig Anstrengelse at faa Touge, Trosser og Notevarp ombordbragte i Dragsuget.

«Idag vil jeg gaa med Dig, Far!»

Han var alt ifærd med at sætte Foden ind paa Baadripen, da hans Far, som stod paa Toften, pludselig vendte sig om og gav sin seks, syv og tyveaarige gifte Søn et Nakkedrag, som uventet drev ham indover den glatte Tang mellem Fjærestenene.

Idetsamme satte de af – og med Rejer selv og tre Mand ombord lænsede Jagten snart med Søndenværet i Ryggen opover gennem Rok og Sprøit. De fik vasket sig!

Men ved Middagstide naaede de ogsaa op til Stængene, og det viste sig at være aldeles paa høie Tid. Især stod det store yderste farlig udsat, og det gjaldt i Jagtens vanskelige Stilling midt under Sjøgangen at faa sat an allehaande smekkre Trosser og Varp. Vandtønder forvandlede til Kagge for at holde Noten bedre flot, og det lille Reserveanker udleveredes, da Noten holdt paa at slide sig ud for sine Drægge.

Her spillede om store Værdier; men alt syntes dog nu nogenlunde sikkert; – kun laa Rejers Jagt der havneløs til Natten og maatte i Skumringen igjen staa udover for at søge under Øerne paa den anden Side af Fjordgabet.

Hvordan Stormen stedse øgede, og hvilket Hav der var udenfor, det gik Jan ængstelig og dømte om henne i Teistholmene om Natten, indtil Været tog til, saa at Taghellerne begyndte at ryge af, og de fik nok at bestille med at forsikre Boden med Trosser. Hans Haab var jo, at Faderen skulde faa smidt sig ind i et eller andet Sund og taget Landefæste. Hans Hjertesmening var, at han havde en uvittig Far, som der maatte Kapsun paa en anden Gang.

[497] Men udenfor i Havet laa Rejer Juhl med sin Jagt for saa store Stumper Seil, han blot kunde føre, og pressede Sjøen, saa Spanterne knagede og Stevtræet dirrede! Vinden var gaaet vestligere, saa at han havde maattet søge rum Sjø for Natten. Fyret havde de hele Tiden nede i Læ; men saa det, gjorde de kun, naar de laa høiere end midt i Sjøerne ...

«Her er alvorlig Vask, Karer! ... for den, som ikke er vant til at seile med Jagt,» sagde han, da de ud paa Natten havde taget en forfærdelig Bræksjø, – «men saa har vi godt Lys i Stagen der inde ved Land ... did vil vi ikke for god Betaling nu.»

Men did viste det sig snart, at de maatte.

Det blev mere end Storm, og Vinden sprang helt til vest, – bèn paalands Vind og Hav! Her var ingen Raad for, og i hvidt Hav og sorte Natten bar det saa indover ...

«Det er bare lige lukt paa Fyret det, Gutter!» sagde han tørt. «Han kjendes saa blid nu, vi har ham efter os. For den Rakker véd, hvad vi har foran os,» tilføiede han mumlende for sig selv med et Nik mod Kysten.

... «Forresten, Du Anders!» – yttrede han med en vis Lunhed til Gamlebasen, som stod surret ved Siden af ham ved Rorstangen – «Vestveiret hjalp godt paa Aafjordingens Notestæng ... de klarer sig nu fint!»

«Ja-a, ... de klarer sig!» – mente Anders med en egen Betoning.

Sort Nat, et Himmelhav, Sjørøg og Hvin om Ørene og foran – som en opdukkende dunkel, angstfuld Anelse, – Randen af noget gliset, hvidtandet, kantet, mørkt ...

«Ser bedre ud paaskjøns, – lidt Vask til eller fra gjør ikke noget nu!» Og med ændret Kurs stod de videre indover, af og til fulgt af et skyvende Braat henad Dækket.

Nærmere og nærmere kom det sorte, glisende ... takkede! Det var Døden, som grinede mod dem ...

Hver Braat, der glistede inde i Mørket, stak med Rædsel i Hjertet ...

[498] «Skal det gaa frem for Vorherre inat, saa er det godt, jeg har saa lidet for egen Regning i Stængene!» yttrede Rejer til Gamlebasen.

– Som det begyndte at se ud nu, blev hver tavs for sig.

Tankerne gik tunge og blege i Rejer. Det var en uventet Stans paa et stærkt Liv! ... Fuldskurendes Karer til at tage det op efter mig, baade Jan og Jan Conrad! ... Og Sara, – skal hun ikke møde mig mere paa Bryggen? ... Det blir tidligere Slut, end jeg lystede! – det var som en Brudedans for mig, fra jeg fik hende ... han lettede paa Sydvesten for at faa Luft!

Hans hele Liv laa med ét som et Speil for ham!

De havde nu de susende Brændinger til begge Sider ...

Pludselig lyste det skarpt op lige foran Bougen ...

«Nei dette gaar som med Far min, da han stod paa Kirkebakken hjemme i Aafjorden og prækede mod Silden, – det nytter ikke, Anders!»

I næste Øieblik huggede de. Luften blev hvid ... Braattene jog henover dem!

Blandt de mange Vragstumper og Rundholter, som efter den Februarnat laa og drev overalt inde mellem Skjærene, var vel og de i Grundbraattet knuste Spanter og Planker af Jagten. Men aldeles utvivlsom blev Ulykken først, da Navnebrættet en Ugestid efter fandtes inddrevet nogle Mile sydpaa.

Jan kom med den tunge Melding og søgte betænkt at berede sin Moder saa varsomt som mulig. Men hun greb straks hans Arm, og aldrig skulde han glemme de Øine, hun satte paa ham; det var, som hun kunde se igjennem ham som Glas ... «Fortæl, Gutten min! ... jeg begriber ikke, hvad Du siger! men jeg husker hvert Ord! ... fortæl om alt, – nøiagtigt! ... altsammen!» ...

Hun blev blegere og blegere, medens hun hørte paa ham, – holdt paa at ville lægge Hovedet ned paa [499] Bordet, men reiste sig saa pludselig ... «Og det er alt, Jan! Har Du glemt noget, maa Du sige mig det.» Hun gik, og han vilde støtte hende.

«Tak nei, Gutten min, lad mig være alene.» Dermed lukkede hun sig inde.

De var i stor Ængstelse for hende, da hun hellerikke den næste Morgen kom ud, og Jan gik nu ovenpaa. Han fandt hende siddende stenrolig og bleg.

«Du faar komme ned og tage fat, Mor!» Hun sad en Stund urørlig og saa ned i Gulvet ...

«Saa pas havde jeg troet, jeg holdt af din Far, at jeg ikke skulde kunne overleve ham. Men Livet er ikke slig ... og vi tør ikke slippe, hvad han har begyndt her i Aafjorden, Jan!»

«Ja, jeg fik hans sidste Paamindelse, Mor! – et Nakkedrag, saa jeg laa i Fjæren ... Men nu er det gaat op for mig, hvorfor det var: – han vilde ikke vaage to af os paa ét Bræt ... ... Det skulde sige saameget som, at vi ikke skulde sidde her og sørge, Mor, men gaa paa!»

Jonas Lies *Gaa paa!* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no